

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

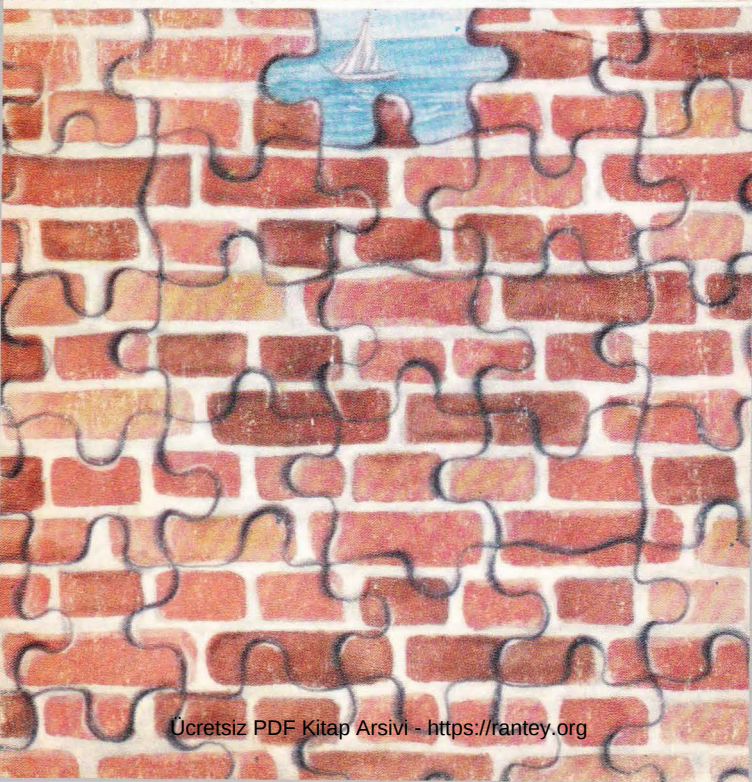
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DENİZLİ PENCERE

AFŞAR TİMUÇİN

öyküler

DENİZLİ PENCERE

öyküler

Gülşah Baydar
17.12.2018
24 mart 1981
Ölümün

Sr.

YAL/KO

Nuruosmaniye caddesi

Atasaray, 206.

Cağaloğlu — İstanbul

Yazarın Öteki Kitapları

ÇÖL, şiir

TAHİR ile ZÜHRE, destan

DESTANLAR, destan

DESCARTES, inceleme / 2. baskı

BÖYLE SÖYLENMELİ BİZİM TÜRKÜMÜZ, şiir

YARINA BAŞLAMAK, roman / 2. baskı

ARİSTOTELES FELSEFESİ, inceleme

NAZIM HİKMET'İN ŞİİRİ, inceleme

SAVAŞÇI TÜRKÜLERİ, şiir

DESCARTES FELSEFESİNE GİRİŞ, inceleme

GECE GELEN ESKİ DOST, roman

Çeviri

VİETNAM ŞİİRİ, antoloji (A. Kadir ile)

FİLİSTİN ŞİİRİ, antoloji (A. Kadir ile) / 2. baskı

TEK BOYUTLU İNSAN, inceleme (H. Marcuse'den,

I. Tunçdoğan ile)

SOSYOLOJİ TARİHİ, inceleme (G. Bouthoul'den)

PORTAKIZ SÖMÜRGELERİ ŞİİRİ, antoloji (A. Kadir ile)

DİYALEKTİK, inceleme (P. Foulquié'den)

AŞK, inceleme (P. Burney'den)

SİSLER RİHTİMİ, roman (P. Mac Orlan'dan)

ACI, roman (A. de Richaud'dan)

DİYALEKTİK ARAŞTIRMALAR, inceleme (L. Goldmann'dan,

M. Sert ile)

İNSAN DÜNYASI ve FELSEFE, inceleme (L. Goldmann'dan,

F. Aynuksa ile)

Bu kitap Ağaoğlu Yayınevi tesislerinde

dizildi, basıldı, ciltlendi. — 27 73 37

Kapak: Nevîn Şenkan
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi < <https://rantey.org>
İstanbul, 1981

DENİZLİ PENCERE

AFŞAR TİMUÇİN

Yazarlar ve Çevirmenler Yayın Üretim
Kooperatifi

DENİZLİ PENCERE

Odasının tek penceresi vardı. Bu pencereden, bazen uyuşuk bir kedi gibi mırıltılarla uyuyan, bazen bir savaşçı atı gibi koşturup duran denizin yarısı görünürdü.

Yarım da olsa, denizi görmek denizi görmektir. Övünürdü penceresiyle. «Pencerem, derdi, denizlerin en güzelinin yarısını görüyor.» Sevinsin diye —sevinmeyi bilmezdi— «Dünyanın en güzel denizine bakan en güzel pencere senin penceren» derdim. Penceresi, her pencere gibi güzel bir pencereydi, bir camı çatlak da olsa. Denizi, bütün denizler gibi güzel bir denizdi.

Pencereden odaya ışık, ses, sessizlik, aydınlık, karanlık, kuş cıvıltısı, çoban yıldızı, lağım kokusu, geçip giden gemilerin dinginliği dolardı. Hele yaz akşamları! Rüzgar, perdeleri sallar; sıcak, duvarları kavurur; karanlık, akıllara olmadık kötülükler getirir; çocuk çığlıkları, dopdolu yaşanmış da olsa bir yanı hep eksik kalmış bir çocukluğu anlatır durur; her şarkı «Sen acımaz isen acır bana allahım» şarkısını hatırlatırdı.

Pencereden denizin öbür yarısı görünmezdi. Denizi biraz daha görebilmek için pencereden sarkmak zorundaydık. Biz alışmıştık yarım denize. Yarım deniz bizim içimiz dışımız olmuştu. Öylesine alışılmış bir yarım denizdi ki bu, denizin bir yarısı daha var diyebilmek için yalan söylememiz gerekiyordu. Bu odada yalan söylemek diye bir konumuz olamazdı, çünkü her şey burada dört duvardan ve yalandan yapılmıştı: hayırsız bir sevgiliden kalma mektuplar;

bir yaşanmışlığın gülünçleşmiş izlerini taşıyan biblolar, eski dergiler, deniz kabukları; armağan edilmiş kitaplar hepsi.

Dışarıda yaşanan her şey rüzgar kadar, aydınlık kadar, deniz kadar, çocuk çılgılığı kadar olağanken, burada yaşanan her şey tanrılıklar kadar boş ve olağönüstüydü.

Sıkıntıyı arkadaş edinmiş her kişi gibi o da, olup giden dünyanın dışında bir renkler dünyası tasarlayanın derinden derine yaşamak olduğuna inanmıştı. Yakup Cemil ve İttihatçılar konusunu, Türkiye ile Macaristan arasında fi tarihinde yapılmış olan güreş karşılaşmasını, geceleri yağmurun kardan daha sıkıntılı yağdığını, göçmen kuşların apayrı iki yol izlediklerini bile anlatırken, bu dünyanın ötesinde bir şeyleri anlatır gibiydi. Böyle sürüp gitti bu.

Bir gün bir değişiklik oldu.

Değişiklik dıştan geldi. Çarşambalardan bir çarşambaydı. Bir mühendis (mühendislerle karşı her zaman uzun ve köşeli bir saygımız vardır), onun penceresi önüne çok büyük bir ev yapmak için toprağı kazdırmaya başladı. Bir ay içinde o güzelim yarım deniz, o anlayışlı pencerede, çirkin duvarlarla parçalanmış anlamsız bir mavilik olup çıkıverdi. Mayısın son günü (göbekli ev sahibinin kalfaya ve mühendise yekten «bu ev bitecek mi bitmeyecek mi?» diye bağırdığı gün) bizim yarım denizimiz çirkin duvarların gerisinde, kimseye görünmemek için cırpıran kaçak ve utangaç bir mavi parçasıydı. Ne yapabiliirdi? O ne yapabiliirdi? Evden taşınmalı, çekip başka yerlere gitmeli, belki de başka bir deniz kıyısına yerleşmeliydi.

Oda artık karanlığa gömölüyordu. Bu şehirde, şehir demek, karanlık demektir. O buna katlanamıyordu. Ağladı. Saçlarını, ayaklarını okşadım, götürürüm seni, korkma, dedim. Belediye başkanımıza, «penceremin önüne kalın duvarlar çekilmesine Avrupa'da estetik cerrahi okumuş sizin gibi bir belediye başkanı nasıl göz yumabilir?» diyen bir dilekçe

verecekti. «Sayın başkanım, görüp göreğim bir yarım denizdi, onu da oldukça iri yarı ve duvar dikmeyi iyi bilen bir mimar-mühendis elimden aldı, dikkatinizi *mi'mar* ve *ma'mûr* sözcüklerine ve özellikle *ma'mûre-i derûn* deyimine çekerim» demek için kağıda kaleme sarılıyor, ama her seferinde en doku-naklı dilekçeyi yazamadığı düşüncesiyle öfkelenip masadan kalkıyor, hıçkırıklarla yatağa atılıyordu. O zaman, yanına uzanıyordum. Ona yepyeni denizlerde yepyeni kıyılar, yepyeni şehirlerde yepyeni pencereler bulunabileceğini boş yere anlatmaya çalışıyordum.

Geceler boyu, gözünü kırpmadan, denizli penceresini düşündüğü oluyordu. Bazı geceler birlikte kalırdık, bazen bir sinema dönüşü (o da benim gibi renkli-türkçe-sinemaskop filimleri severdi), bazen dolaşmakla geçen bir günün sonunda. Bu gecelerde o bana, pencereleri yokeden mühendislerin ağır cezalandırılmasının, *icabında* profesör raporuna göre ipe çekilmesinin neden doğru olduğunu anlatırdı. Bir gün, avunur belki diye, bir türlü yazamadığı dilekçeyi yazıp belediye başkanına yolladım. Başkandan on gün sonra cevap geldi. Bütün bir şehri düşünmek, bu yüzden birçok zorluklara göğüs germek zorunda olan bu büyük adamın dilekçemizle ilgilenecek vakti bulabilmiş olmasına şaşıp kaldık.

Başkan, belediye sınırları içinde bütün yapıların yasalara uygun olarak yapıldığını, bugüne kadar hiçbir belediyenin bir yarım deniz mavisıyla ilgilenmeyi düşünmediğini uygun bir dille anlatıyordu. Onun mektubundan öğrendik ki, belediyecilikle deniz mavisini apayrı şeylerdir. Bilgili, erdemli, zengin dostu, fakir babası olarak tanınan sayın başkanın bize yararlı olamadığı için üzüntü duymuş olması gözlerimizi yaşarttı. Gene de, şehrin bu büyük sorumlusundan gelen karşılık onu allak bullak etmeye yetti. «Belediye başkanı haklı» diyordu, «ama ben, ben ne yapacağım şimdi?»

Bir akşamüstü, o gene penceresine baka baka

ağlamaya başlayınca avazım çıktığı kadar bağırdım: «Pencerele uğraşamam, senin bu yaptığın ayıp, şımarıklık bu, benim canım yok mu da dünyayı görmeyen bir bodrum katında yaşıyorum, bundan sonrası umurumda değil artık...»

«Yarından tezi yok gidip mühendisle konuşacağım» dedi.

O akşam biraz erkence ayrıldım yanından. Sinirliydim. Binbir güçlük içindeydim, bu gibi saçmaları kaldıracak gücüm yoktu. Ertesi gün öğleden sonra uğradım ona. Beni görünce boynuma sarıldı, «gelmeyeceksin sanmıştım» dedi. Sevinç içindeydi. Kahve yaptı bana. Mühendislerin çok okumuş kişiler olduğunu, onlara toplumda verilen ayrıcalı yerin gelişigüzel bir yer olmadığını, şehrin en güzel kızlarıyla evlenmekle, çekip çekip Amerika'lara gitmekle iyi ettiklerini, kendisi kadın başıyla bir başbakan falan olsa mühendislere daha çok para verilmesi için maliye bakanına baskı bile yapabileceğini anlatıyordu. Mavi deniz diye tutturmuşuz biz, oysa mavi denizin ötesinde ne büyük gerçekler var» diyordu. İçim yıkıldı sanki. Çünkü mavi deniz diye tutturan bendim.

Birkaç gün sonra onu, bir akşamüstü, odasında, kara gözlüklü bir adamla buldum. Adamı tanıştırdı: o koca evi yapan mühendismiştir. Adam, insanın yarattığı güzellikler yanında doğa güzelliklerinin bir hiç olduğunu anlatıyor, «New York'u bir görseniz, bir görseniz» diyordu. Bas bas bağıırıyordu: «Toprak dünya bitti, beton dünya başlıyor!»

Yanlarında pek kalmadım, sokağa çıktım. Koca yapı bitmek üzereydi. O güne kadar hiç düşünmeden sevdiğim maviyi, o gün ilk olarak sevgilimmiş, çocuğummuş, yurdummuş, can yoldaşımış gibi sevdim. Kıyıya koştum, yüzümü mavi suyla yıkadım.

BİR AĞIZLIKTAN NE ÇIKAR

Akşam karanlığı çoktan basmıştı. Sekizi çeyrek geçiyordu. Silinecek yeri kalmamış kirli bir mendil gibi bu akşamlar. Işıklar karanlığın iliğine işledi. Yağmur dinmiş, geriye zümrüt gibi sokaklar bırakmıştı. Üşüdüm, yakalarımı kaldırdım. Rüzgar deniz kokusunu kentin uzak köşelerine sürükledi.

Kuşkular içindeydim. İçim her adımda değişiyordu. Bazen sevdiğiyle buluşmuş bir İiseli kadar sevinçli, bazen Mahmutpaşa'da manifaturacı Hilmi bey kadar güvenli, bazen şiiri yayımlanmış bir genç kadar bilgiç ve umutlu, bazen kalecimiz Efrasiyab kadar geçilmez duyuyordum kendimi.

Direğin dibinde durdum, bakındım. Ben uzak ülkelere kalkan gemilerin tutkunuydum. Hep senin ardından baktım. Baktım ama, bakışımı iğri büğrü evler kesti. (Evler, ötenizde bir deniz umudu kaldı mı?) Kalabalık, başımı döndürüyor. Ah, bir tanıdık geçse. Tanıdık geçse bir. Geçmez. Geçer gibi yapıp hiç geçmeyecek. Geçmem dedi mi geçmez, boşuna kendini küçük düşürme Muharrem!

Şu saatte gidecek yerim yok, ya da öyle bir yer gelmiyor aklıma. Onurludur, gelmez. Bırak, gelmesin. Na burama kadar doyduğum odamdan, yüreksiz meyhanelerden kaçıyorum. Bana hep seni anlatan yılışık sokak köpekleri, insanlardan boşalan yeri doldurdu. Bir Anadolu kentinde miyim? Nasıl da karanlık! Ben, kaymakamın ortanca kardeşi, edebiyat öğretmeni, Selahattin, dördümüz... Dayanamadım bu düşünceye. O zaman da dayanamazdım.

İnsanlar evlerin akşam düzenine çoktan dalmış-

lı Saklanın, biraz daha saklanın evlere, gelip sizi prensler, prensesler çıkaracak. Saklanın. Küçük şeyler yaratın, bu küçük şeyleri ortak sevinçlerimiz diye dayanın dünyaya, çekinmeyin. (Senin salata yaptığın gün, büyükbaban kalpten gidecekti.) İnsanlar kapalı kapıların ardındaydılar şimdi... Turşuya dönmüş paketten bir cıgara yaktım.

Yok. Bulamıyorum. Üstünde kocaman *Sivas Hatırası* yazan sevimsiz ağızlığım, neredesin? Bir arkadaşımın armağanıydı. Askerlik dönüşü getirmişti, fosur fosur cıgara içtiğim günlerde. Parkta uyuyakalmıştım, o sıra biri cebimi mi karıştırdı? Belki de düşürdüm. Karanlık sokağı bir uçtan öbür uca geçerken didik didik ettim ceplerimi. İki yağmur damlası cıgaramı yıkadı. Tam sağa dönecektim, cılız bir sokak ışığının altında gölgesiyle konuşan bir gececiye rasladım. O kendini arıyordu, ben ağızlığımı arıyordum. Bana baktı, paketini cebine soktu.

— Ne aranıyorsun arkadaş? Seninki «Maltepe» mi? dedi.

Bir «Maltepe» yaktı benden. Ağızlığımı aradığımı öğrenince:

— Ya, demek ağızlığını arıyorsun... Evet, ağızlığını. Demek bu durumda ağızlığını çaldırmış durumdasın. İşe yarar bir şey miydi bari? dedi.

Ünlü bir armatörün küçük kızıyla evli iyi bir mimar yüzünden devlet parasıyla çok ince ve uzun yapılmış, her rüzgara her şeyden çok göğüs germek zorunda kalmış bir ahir zaman gökdeleni gibi ayakta sallanıyordu. Birden, aklına bir şey gelmiş gibi:

— Eyvah, dedi, gördün mü, çaldılar öyleyse...

— Çaldılar, dedim.

— Sana yardım edeyim delikanlı, dedi, iyi bir adama benziyorsun. Neredeyiz biz şimdi? Çamlıca'da mı? Kocamustafapaşa'dayız, tamam, otobüsten belli. Ben öyle her adama yardım etmem. Yazık oldu ağızlığa. Kalın mıydı, çift kağıda gelir miydi? Başkasının ağızlığı olsa, iki gözüm önüme aksın acımam. Profesör olsa gene acımam. Büyük adam, baş-

ka. Ama, bu durumda, durumu en yakın polis karakoluna bildirmek borcumuzdur, yürü.

Koluma girdi, birkaç adım sürükledi beni. Mavi boyalı bir kapının önünde durdu, kapıyı çaldı.

— Komser bey ağabey evde mi? dedi.

— Burada komser bey ağabey falan yok, burası nalbur Necati efendinin evi, dedi pencereden sarıkan kadın.

— Üstad bestekar merhum nalbur Necati Acemyan efendinin evi mi?

Kadın bağırıp çağırarak oldu ama, bizimki dinlemedi.

— Gene mi yanlış kapı çaldık yani? Siz ihtiyar milleti böylesiniz. Milletsiniz siz, millet. Bu çocuğun malı çalındı, iyi mi? Yüreği yanıyor, tamam mı? Şimdi çalan yok ortada, anladın mı? Kör keseye mi gidecek koca ağızlık?

Bana döndü, acılı ve umutsuz bir sesle:

— Komseri başka yerde aramak zorundayız bu durumda, dedi. İki dakika geç gidersek cinayeti önleyemeyiz. Ne cinayeti sayıklıyorsun deme. Sen bu yolları bilmezsin, bir ağızlıktan neler çıkar! Herif şimdi o ağızlığı çaldı. tamam mı? Sen de onu aramaya kalkıyorsun. Kalktığın gibi adam da bunu öğreniyor Kimden öğrenirse öğrensin, senden öğrensin, benden öğrensin. Seni kurtarmak için... Yok, olmadı, kendini kurtarmak için cart diye saplıyor bıçağı senin karnına.

Baş parmağını karnıma sapladı, sonra gene düşünceye daldı.

— Kendi canını düşünmeyeni sen ne diye düşünürsün Ali Rıza? Ah, ben bir iyi adam olmasam bir!

Cebinden bir kağıt çıkardı, bana uzattı.

— Sırayla adını, soyadını, biliyorsan baba adını, kafadan atarak doğum yerini ve yılını, ananın neden seni piç doğurduğunu, aşk mı, para mı, şehvet mi yüzünden dünyaya geldiğini, esrara nerede, ne zaman, hangi şartlar altında, hangi itoğlultle birlikte alıştığını, işbu evrakın tanzimine sebep evrakın

nerede, ne zaman ve seni ömründe görmemiş hangi tanık önünde imzalandığını, hırsızlığın nerede vuku bulduğunu, çalanın farûk ve mümeyyiz olup olmadığını, avukatın karşı taraftan da bin lira aldığını, altın kaplama ağızlığın gönül rızasıyla mı yoksa zorla mı tarafına hediye edildiğini sen bu kağıda yaz. Babanın adını bilmiyorsan Yanya eşrafından Kerimzade Recep diye doldur. İşin yoksa işsiz diye yaz. Almanya'ya gidecek de. Sen bunları yazarken ben gidip tütüncüden iki kuruşluk damga, iki kuruşluk tayyare, elli kuruşluk mecburi Kızılay, elli kuruşluk hatıra, elli kuruşluk posta ve postacıyı beş on kuruş görerek ayrıca beş liralık hatıra pulu daha alıp geleyim. Yoksa canım kardeşim, adamı sürüm sürüm süründürürler.

— Ali Rıza, dedim, sen şu beş lirayı al da, dükkanlar kapanmadan şarabımızı ayarla, geceyi kurtaralım. Nemize gerek ağızlık bizim! Çaldılar, çaldılar. Belki de ben cebimden düşürdüm...

Gözleri parlayarak baktı beş liralığa. Boynuma sarıldı. Karşılıklı hüngür hüngür cıgladık.

— Hayır, hayır, dedi, sen düşürmüş olamazsın, kendine böyle şeyler yakıştırıp da üzme beni Hıçkırdı.

— Ne diyeyim, görmüş geçirmiş adamsın, yüksek insansın, profesörsün sen profesör, asil ana babanın çocuğusun. Paris'te doğmadın mı, erkekçe söyle! Ben biliyorum, senin baban Merzifon'da müftüydü. Esaslı adamdı. Daha sultan Hamit zamanında, dikkat et, daha o zaman kendisine ayaklı kütüphane derlerdi. Bak, asalete bak Münevver, herif yakut işlemeli altın ağızlığı aramıyor da şarabımızı düşünüyor. O kadar temiz sütü nereden buldun da emdin?

Beş lirayı usulca cebine kaydırды, köşeyi döndü.

Söz vermiştim, onu orada bekleyecektim. Verdiğim sözü tutmadım. O köşeyi döner dönmez ben de yoluma gittim.

BİR YALNIZLIK HİKÂYESİ

Sıcak, hem de nasıl sıcak. Ağustos. Yalnızlıkta bir telgrafın gelse. Ya da telefon etsen kolayından. Ne diye telgrafın gelsin ya da ne diye telefon edesin? Telefon edecektin ya, deri ceketinin astarını yeniletecektik. Ne zamandır! Seni üç ayda bir görmek, seni görmek mi? Öyle bir tutuldum ki sana, o kadar olur. Bu yaştan sonra ne derler adama. Günde üç yüz kere, beş yüz kere seni anmak. Günde bin kere duymak seni.

Telefon çaldı. Odur. Onun sesidir. Beni arıyordur. Artık ben de sensiz yapamıyorum diyecektir. Biliyorum, bensizliğe alışmaya çalışıyor, ama yapamayacak. Beceremeyecek bunu.

— Kimi aradınız?

— Orası Güler konfeksiyon mu?

Bu sıcakta kim bilir nerededir? Neden arasın beni? Bu sıcakta beni ne yapacak! Ne yapacak bu sıkıntılı, bu cılız, bu renksiz, ışısız adamı. Aynaya baktım. berbattı yüzüm. Yüzüm batık teknelerle dolu kapkara bir liman gibiydi. Sıcaktandır diye avutmaya çalıştım kendimi. Beni arayacak. Neden aramasın beni? Beni ne diye sevmesin? İlle dünya güzeli mi olmalı insan sevmek için. Ne zaman kendimi cirkin bulsam Ertan'ı aklıma getiririm. Ertan, kambur Ertan, gitti Suadiye'nin en güzel kızlarından birini aldı.

İçimde bir ses, annemin sesini andıran bir ses —ama elbette benim sesim— nasıl çıkışıyor bana...

— Ertan dünyanın bütün güzel kızlarını alsa yeridir. Sen en güzel yıllarını şiirle, miirle, serserilikle

geçtikten Ertan okudu eczacı oldu. Fakültesini bitirir bitirmoz açtı dükkanını. Kooperatife girdi, yazlık evini de aldı. Zaten oturduğu ev babadan kalma. Sen Ertan'la bir misin? Ertan elini sallasa...

Anne, sus artık, ne olursun sus artık...

Şimdi telefon çalacak, görürsün. Onun masmavi sesi duyulacak. Kadifeden de yumuşak sesi. Pırlıl pırlıl. Nerelerdesin? diyecek. Buralardayım, diyeceğim. Buralardayım. Sıkıntı ve yalnızlık içinde. Neden aramadın beni? diyeceğim. Susacak, bir kahkaha atacak. Babam beni evlendiriyor, diyecek. Bile bile içimin yıkılıp gideceğini bunu söylemeden duramayacak.

Eczacıyla mı?

Hayır, montör Zeki'yle. Elbette eczacıyla.

Çalacak, telefon çalacak...

Çalmayacak, diyor içimdeki ses, annemin sesi, benim sesim. Çalmayacak. O şimdi kim bilir nelerde kimlerledir. Denizde, mavi dalgaların koynunda. Seni kıskandırmak için söylemiyorum. Kim bilir kiminledir! Hakkı da. Ne yapsın seni. Peşinde kim bilir kimler vardır. Benim çiroz balıklarından da zayıf oğlum. Benim şair bozuntusu evladım. Bari şu fakülteyi bitir biraz zorlan da. O zaman Aysel de arar seni, başkaları da. Şimdi bana soruyor kız anaları, ne iş yapıyor diye. Bir şey diyemiyorum. Birinde şiir yazıyor demiştim, katıla katıla gülmüşlerdi. Dondum kaldım, yerin dibine geçtim. Ne yapalım Edebiyat Fakültesi olsun, bitiriver. Belki kendi kendine bir iş yaparsın da elin para görür. Anacığının dayanacağı kalmadı artık.

Neden benim içimin sesi annemin sesidir hep? Neden ben hep annemin sesiyle düşünürüm?

— Alo! Sedat, sen misin?

— Benim.

Yüreğim hopladı.

Ben yengen, Zeliha yengen. Annen evde mi?

Evde değil yenge, Atmacalara gitti.

Ne demek Atmacalar?

— Eskişehir'den komşumuz. Şimdi Fatih'te oturuyorlar.

— Sen yalnız mısın?

— Evet.

— Pekiyi annen gelince arasın beni. Bak, sana Sıdika'nın da selamı var.

Yengem. Dayımın karısı. Topal yeğenini bana kalamaya uğraşıyor. Hani bana kız vermezlerdi kolay kolay, yengem ne diye bana kız vermeye çalışıyor pekiyi? Ah, Aysel, bir anlasan, bir evet desen, kendimden de, yengemden de, yengemin yeğeninden de, içimde ikide bir başkaldıran anne sesinden de kurtulurdum. Bir göz odaya taşınırdık. Ben gider bir yerlerde çalışırdım. Sen de.

— O çalışmaz, diyor annemin sesi. Çalışsa bile kazandığı kendine yetmez. Onlar öyle bir eteklikle bir kış geçirecek kızlar mı? Hem neden geçirsin? Değer mi ölümlü dünyada, bir adamın, meteliksiz bir adamın aşk uğruna başını beklemeye. Aşk dediğin üç ay sonra pırrrr! Ben babanın başını bekledim, ne oldu? Baban kazandığını rakıya verdi. Her gece yarım şişe rakı. Mezesiz mi? Mezesiz olsun. Bir de meze mi düşünecekti o parayla? Nur içinde yatsın diyelim gene de. Ölünün arkasından konuşulmaz. Ama baban bana gün göstermedi. Bir körle, bir topalla, bir kamburla evleneydim de, ay sonunu nasıl getireceğim diye geceler boyu uykusuz kalmıyaydım. Ne güçlkle okuttum seni... Sonunda...

Aysel arayacak beni. Onunla uzaklara kaçacağız. Uzaklara. Birlikte olacağız hep. O bana üç çocuk doğuracak, iki oğlan bir kız. Onun gözü parada olmayacak, çocuklarında ve bende olacak. Ama, gözü parada olmadığı için, ben ne yapıp yapıp daha çok kazanmaya bakacağım. Belki şiirlerim de para eder bir gün. Tasarladığım kitapları bir yazabilsem, belki onlar üç beş kuruş getirir. Biliyorum, telefon çalacak birazdan. Aysel beni arayacak.

Parka çıksam. Bir paket cıgara alsam. Cıgaraya alışsam artık. Her cıgara yakışta annemin alaylı ba-

kışlarını karşımda görmesem. Ben de herkes gibi rahat rahat içsem cigaramı. Ben de bir insan gibi sarhoş gelebilsem eve. Rezillik çıkarsam. Aysel'in kapısına dayansam. Babasına posta koysam. Parka çıksam. Çıkamam parka. Aysel beni arayabilir. Aysel beni kaç kere aradı? Üç kere. Niçin? Üçü de sıradan işler için? Birinde yüzümü kızdırdım, gel seninle dayımlara gidelim, dedim. Güldü, güldü, güldü... Delisin sen, dedi.

İçimdeki ses, annemin sesi:

— Telefon falan bekleme o kızıdan. Git dolaş parkta, açılırsın. Cigara içme ama, görürsem başının etini yerim.

Hayır, içimin sesini dinlemiyorum.

İçimde bir başka ses:

Çılgınlık yap, diyor, umursama hiç bir şeyi.

Bense her şeyi umursuyorum Telefona bakıyorum. Telefon çalmıyor. Bu çalmayan telefon bana bir çılgınlık yaptıracak. Oysa, benim çılgınlık yapacak yaşıma geçmiş. Ben evde kalmış bir erkeğim. Ağırbaşlı olmam gerekir.

Telefon çalıyor. Annem.

— Ben biraz geç geleceğim, Nedime teyzem bırakmıyor, sen yemeğini ye. Parka çıkacak olursan ince kazağını al yanına, unutma. Ben onda, bilemedin on buçukta evde olurum. Çamaşır değiştirmek istersen birinci çekmecede temiz donun var, atletin de mavi dolabın üstündeki yeşil bohçada. Sıkılırsan Emin bey amcana in, tavla oynarsınız.

BABADAN KALMA

Onu benim başıma kim sardırды bilmiyorum. Ortağım olarak çıktı karşıma. Sözae ben Anadolu'dan yağ getirtip satacakmışım. «Ben sana istediğin yağı alıp getireyim, sen sat» diyor da başka bir şey demiyor. Anlatamıyorum yağ satmayacağımı, yağ satmayı hiç düşünmediğimi, alışverişten anlamadığımı, böyle bir işe kalkışmadığımı kafasına sokamıyorum. İki günün biri, rakı şişesini alıp dayanıyor kapıma. Sade yağın kaçtan gittiğini, kötü yağın insana zehir kadar zararlı olduğunu, bir dükkan açmanın her kula nasip olmayacağını anlatıp duruyor.

— Yağa ne katmıyorlar ki, diyor, patates, margarin, iç yağı, neler neler...

Bu iş böyle gitmeyecek. Gün geçtikçe bıkiyorum. Ya ben ona borç harç bir dükkan açacağım, «haydi arkadaş, iş başına!» deyip yakamı sıyracağım, ya da o usanacak, sunturlu bir küfür savurup gidecek.

— Babamın köyde altmış koyunu vardı, bir gün... Dört tane de inek alınca biz paşalar gibi yaşamaya...

Kurtulamayacağım, besbelli. Bir gün tepemi attırdı: biz asıl çiftlik kurmalıymışız.

— Ne çiftliği kuruyorsun be arkadaş, dedim, sen çiftlik kurmak ne demek bilir misin?

— Bildiğimizden söylüyoruz, bilmesek konuşmayız, dedi.

Bu atışmadan sonra aramız şekerrenk oldu. O bu işte eski sevincini elden kaçırdı. Gene geliyordu bazı akşamlar, hem iki kadeh atmaya hem de iş konuşmaya. Soğuk duruyordu biraz. İçime elvermedi. İyi etmedim, dedim. Kuracağımız çiftliğin planını çizip

gösterdim ona. Gözleri dört açıldı:

— Desene, daha şimdiden zengin olduk desene!

— Yok, dedim, o kadar değil. Elimizde topu topu beş yüz liramız var.

Havaya sıçradı.

— Ne? Beş yüz lira mı? Bir daha söyle. Beş yüz lira mı? Yahu sen şu babadan kalmayı yiyerek yaşıyan Abidin değil misin?

— Abidin olmaya Abidin'im ya, dedim, babadan kalmayı yiyerek yaşıyan Abidin değilim.

— Ya! dedi. Pekiyi ne diye öyleyse seni bana öyle bir Abidin diye tanıttılar?

— Tanıtırlar. Adamı her türlü Abidin diye tanıtır-
lar. Tanıtana bakma, tanıtılana bak. Ne o? Yüzün niye asıldı? Beş yüz lirayı sen az mı buluyorsun? Beş yüz lira iyi bir iş adamının elinde iki günde milyon olur be! dedim.

— Onu sen söylüyorsun, dedi, yap da görelim bakalım!

O gün rakısını bitirmeden kalktı, bir eyvallah çekip gitti. Kapıdan çıkarken yüzü allak bullaktı.

— Gene gel, dedim, gelmezsen darılırım. Biz dost olduk artık, aramalıyız birbirimizi.

Ertesi gün gene geldi.

— Bu beş yüz liralık mirasyedi olmak dalgası yalan, değil mi? dedi.

— Dört yüze indi sermaye, dedim. Arkadaşın biri karım doğuracak dedi, yüz lira aldı.

— Biz e! karılarını doğurtmak için mi kazanıyoruz, amma yapmışsın be ortak! Bir daha yapma gözünü seveyim!

— Darda kalmış. Doğum başka şeye benzemez. Acıkırsın, yemezsin, suyla havayla geçiştirirsin. Çocuk beklemez yolda.

— Desene, dedi, piç doğar doğmaz borç aldı bizden?

— Babası aldı, dedim.

— Babası da aynı bokun soyu, dedi. Babası san-
ki ondan başka bir halt mı!

Düşündü.

— Bak arkadaş, dedi, dinle beni. Bizim şimdi ne kadar paramız var?

— Dört yüz temiz para. Bozuklarla dört yüz elli bulur.

— Sen o paraları versene bana.

— Neden?

— Ben gidip yağları yoğurtları ismarlayayım. Peşin dört yüz elli versek yeter.

— Daha dükkan tutmadık, dedim.

— Dükkan kolay, dedi, elde satarız gene satarız.

— Yok, dedim, dalgaya vurma. Elde yağ yağ satılmaz.

— Pekiyi, ne olacak bu bizim iş? Hep böyle askıda mı kalacak?

— Düzelir, dedim. Sen söyle bakalım, rakıyı getirdin mi?

— Getirdim ama ortak, sermayeden gidiyor. Bu senle tanışalı beri on birinci ufak şişe.

O akşam içtik, içtikçe açıldık. Bende de bir yarım şişe vardı, onu da temizledik. Havalarda uçuyordu. «Olacak, olacak!» diyordu.

— Bir şeyler yapalım ortak, biz de bir şeyler yapalım, kumar oynatalım, çiftlik kuralım, karı satalım...

— Kolay geliyor sana çiftlik kurmak, İbrahim. Dört yüz elli liraya çiftliğin kapı tokmağını alamazsın. Toprak ister, at ister, eşek ister, inek ister, koyun ister, deve ister...

— Deve ne olacak?

— Yağları yoğurtları taşımaya.

Güldü.

— Kamyon alacağız artık, deveye yük taşıdıkları günler çoktan geçti, dedi.

— Araba da alalım kazanırsak, İbrahim. İki günün biri İstanbul'a ineriz. Artık o gece bizi arayan olmasın. Barda mıyız, sazda mıyız, kim bilir... Yapanlar bizden iyi mi? Eşegin sütünü eşeğe satmayı bilecek-

Gözleri bir ara köstekli saatıma takıldı.

No zamandır soracağım, dedi. Babadan kalma mı?

Babadan kalma, dedim.

Kaç a almış o zaman? dedi.

Kırka. Ucuz zamanda.

Gördün mü ya, elbette» gibilerden elini kaldırdı. Sonra duraladı.

Babamdan bir anam kaldı bana, dedi. O da kalmaz olaydı. Her gün başımın etini yer, ne baban ne sen bana gün göstermediniz diye. Sonra, üzerine afiyet, bir tane de biz edindik, tuttuk evlendik. O da öyle. Para da para. Bana ve paraya doyamadı. Beni de yedi, paramı da yedi. Biraz daha yağlı birine kaçtı da... Biraz da onun için istiyorum zengin olmayı. Arabayla evlerinin önünden bir geçsem yetti ona.

— Arttı bile, dedim.

— Yo, artmaz, dedi. Artmaz. Gözü doymak bilmez ki. Hem, geçmiş ola artık. Karı gördüm mü kusacak gibi oluyorum. Karı marı istemem artık.

— Güzel bir çiftliğimiz olursa onu da yanımıza alırız.

— Sen alırsın istersen. Geçmiş ola artık. Düşünde bile göremez beni. Biliyorum, yüreği yanıyor ama, etti bir kere. Aldığı herif ona gün mü gösteriyor sanki?

— İnsan yanılır, dedim.

— Şimdi bizim dört yüz elli liradan başka metelik paramız yok mu?

— Yok.

Gene kırıldı bana. Bir daha gelmez, diyordum. Artık umudu tam kesmiş olmalıydı: babadan kalma parayı besbelli ona yedirmeyecektim. İki gün sonra ondan bir telgraf aldım. Silivri'den çekmiş: «Ortak stop haydi hayırlısı stop yoğurt almaya geldim stop yoğurtlar tereyağı gibi stop borca alıyorum stop burada iyi bir arkadaş var stop parayı hazırla stop dört yüz elli ilkten yeter bize stop İbrahim».

İrtesi gün soluk soluğa geldi.

— Yoğurtlar yarın yola çıkıyor. Biz bugünden işe koyulalım.

— Kim gönderiyor yoğurtları? Biz yağcılık mı yoğurtculuk mu yapıyoruz? Çiftlik mi kuruyoruz? Sen nasıl oluyor da ortağına danışmadan alıp başını Silivri'lere gidiyorsun, yoğurt ısmarlıyorsun?

— Yo, dedi, sen bu kafayla gidersen ortaklık bozulur.

— Bozulmaz, dedim.

Bozulur, dedi, bozulur, çünkü sende iş yok. Yiyeceksin babadan kalma parayı, sonra ağzını havaya açacaksın. Ben belki o zamana kadar iş kurmuş olurum. Gelirsin benden iş istemeye, kartını gönderirsin. Bugün çok işim var derim, söyleyin yarın gelsin. Yarın gelirsin, beni yerimde bulamazsın. Ben belki de gene Silivri'ye gitmişim. Yoğurt ısmarlama-ya. Ya da Boğaz'da moğazda dalgama bakıyorum. Neyse, bir gün bulursun beni. Nerde! O eski ben değil artık karşıdaki. Sana, efendilik eder, çay ısmarlarım, seni yemeğe götürürüm. İş istiyorsun ama, kadro yok şimdi, bugün git yarın gel derim. Ama ben yapamam bunu. Başkası olsa yapar. Sen olsan yaparsın. Namusun üstüne söyle, yapar mısın yapmaz mısın? Gel gör ki o günler çok ileride, ben yarın parasızım.

— İnanmıyor musun İbrahim, meteliğim yok. Hangi babadan kalma parayı sayıklıyorsun, anlamıyorum ki.

— Ne parası sayıklayacakmışım. Yarın açız işte. İş bul da çalışalım. Haydi!

— Gözünü seveyim aklını başına topla.

İbrahim o günden sonra bir daha bana gelmedi. Uzun zaman da izine raslamadım. Bir gün Aksaray'dan geçerken bir leblebi çekirdek tezgahının önünde burnunu karıştırırken yakaladım onu. Omuzuna bir yumruk attım.

— İyidir, dedi, yolumuzu buluyoruz.

— Gel, dedim, gel eve, konuşur dertleşiriz.

— Ben çiftlik kuramayacak kadar korkak bir ada-

mın evine gitmem bir daha, dedi. Çekirdek al.

Yemem, sağol, dedim.

Yersin, dedi.

Bir kesekağıdı tutuşturdu elime.

Görüşelim. Ben akşamüstleri buradayım, sabahları dolaşıyorum, dedi.

Düşündü.

— O köstekli saati satmadıysan onu senden yüz elli liraya alırım.

— Babadan kalma, dedim, satamam, doğru olmaz.

— Parayı da ondan yemiyorsun zaten, dedi, ayıp olur gibine geliyor.

EMEKLİLİK MESLEKTİR

Emekli olduğunu Deli Rifat'tan öğrendiğinde ikiye çeyrek vardı. Bir ilkyaz perşembesiydi. Öz Kilis Çayevi'nin radyosunda, tenorla bas arasında her türlü inceliği gösterebilen bir erkek sesi «Kaçma mecburundan ey ahuyı vahşi ülfet et» şarkısını eski bir kamyon gibi geçmekteydi. Emekli olmanın ilk sarıntısı bu şarkıyla başlayıp bitti. Kısa sürede olup geçti her şey: saçların dimdik olması, barsakların burulması, derinin iğnelenmesi, yüzün yanması. Söylenti geçen ayın ortalarında yayılmıştı: «Sadık bey, söylenilenler doğruysa gelecek ay emekli oluyorsunuz...» Bitti işte, her şey bir çırpıda bitti.

Oh! Bugün pazar. Emekliliğin ilk pazarı. Her şeye alışılıyor, emekliliğe de. Pazar, ama ne pazar! İçeride de dışarıda da şerbet gibi bir mayıs. Bütün ilkyazlar gebedir. Bu ilkyaz da Sadık bey için nurtopu gibi bir emeklilik doğurdu. Sadık bey ikide bir karısına «Üzülmediğimi göstermek için Vahap eşeğinin bile elini sıktım» diyordu. «Emeklilik bana çok şey kazandırdı ve kazandıracak.» Emeklilik ona ne kazandırdı bilemeyiz ama, emeklilik ondan koskoca bir «müdürlük umudu»nu götürdü. Gene de emekliler renk vermemelidir.

Kılıcı düşmüş bir şövalye gibi duymamak için kendini, ve her zamankinden daha sevinçli olduğuna başkalarını inandırabilmek için yüzüne partal bir gülüş eklemişti. Bu gülüş bir gülüşten çok bit pazarından denk düşürülmüş paslı bir maymuncuğa benziyordu, her gönül kapısını açmaya hazır bir maymuncuğa. (Ama nerede şimdi o enayi kilitler!) Bu gülüş-

Çun altını birazcık kurcalayan, koskoca bir kırılmışlık fosiliyle karşılaşabilirdi. Emekli olduğu için büyük sevinç duyduğuna bazı kişileri inandırdı Sadık bey. Bu kişiler, «Aşkolsun adama, kılı bile kıpırdamadı, Vahap yaptıklarından utansın» dediler. (Ama Vahap bey «O benim külahıma okusun» dedi durdu.)

Bu güzelim mayısın bu tatlı pazarında Sadık beyin yüreği «bir serçe yavrusu gibi uçarı»ydı. (Bu deyim Sadık beyin bilge ruhundan çıkmadır, bu satırları yazanın bir buluşu değildir, Sadık beyin içine birçok bilgiyle ve mısrayla birlikte o pazar günü doğmuştur, «Serçeler gibi muntazır gönlüme» mısraı da o tatlı pazarın ürünüdür.) Günlerdir ona buna söylediği sözleri içinden bir daha geçiriyordu: rüşvet yemedim, Vahap domuzu gibi yapmadım, yani imzamı elli liraya satmadım, yanımda çalışanların saygı ve sevgisini kazandım (bu saygı ve sevgi konusunun tartışma götürür nitelikte olduğu kendisine berber Ali tarafından yedi kişinin önünde yekten hatırlatıldı.)

Bir yandan kahvaltısını ediyor, bir yandan söyleniyordu:

— En güzel dönemime girdim böylece. Şimdi artık yılların yorgunluğunu çocuklarımla ve karımla kucak kucağa çıkaracağım. Evimde, yakınlarımla, sevdiklerimle, bahçemle... Artık en güzel turpu, en alımlı maydanozu Sadık Kaymakçioğulları yetiştirecek. Bir de kümes şuracığa. Bir de iş büyüyor mu kendi kendine! Komşunun arsasını da alıriz. Satmaz itoğluit, satsa da anasının nikahını ister. Neyse. Kaymakçılar piliç çiftliği. Taze yumurta. Başkası kaç satıyor? Sen on kuruş ucuzuna sat.

Bir yandan kahvaltısını ediyor, bir yandan da en yakınlarına, dünya ahret karısına, ele avuca sığmaz biri kız biri erkek, biri densiz biri ayyaş iki yavrusuna içinden geçenleri anlatıyordu.

Çalışmak insanı dünyaya bağlar. Ben çok çalıştım, yanımdakileri de çok çalıştırdım. Biz çalış-

manın tadını rahmetli babamızdan almışız. Zararlı mı çıktık? Hayır. Biz kazandık. Bakın Sadıka halanıza, bugüne bugün tuğgeneral emeklisi karısı. Durumu da hepimizinkinden iyi. Daha iyi olsun. Ne diyordum? Evet, seve seve çalıştık. Ve çalıştırdık. Amerikalının biri bakın ne demiş: «Başkalarına yaptırmak istediğiniz şeyi seve seve yaptırın.»

Sadık bey esenliğin doruğuna varmıştı. Eskisi gibi acele etmiyordu. Kahvaltıyı uzattıkça uzattı. Ağzında dolaştırıp duruyordu lokmaları. O günler gazetelerden birinde çıkan küçücük bir haberin en çok etkilediği kişilerden biri de Sadık beydi. (Haber: Amerikalı bilgin A. Feline Jr.'a göre sigaradan çok heyecan kanser yapıyor.)

Zeytini usulca ağzına götürüyor, dudaklarını yormadan çayı yudumluyordu. Çayın rengini tadıp kokusunu dinliyordu. Yumurtasını sessizce kırdı. Kırar kırmaz gürledi:

— Bunu iyi pişirmemişsin hanım, sulu olmuş.

Aldığı cevap, bu güzel mayıs gününde, bir şubat ayazı kadar dondurucuydu:

— Beğenmiyorsan yarın kendin pişirirsin.

Cevap bu kadarla kalmadı. Şu sözler cevaba ektir: «Korktuklarım başıma geliyor. Ben işimi bilirim. Sen emekli oldun diye ben yürek çarpıntılarına uğrayacak değilim Fazıla hanım gibi. Yakın zamanda bir iş bulup çalışsan iyi olur. Nami bey de yakında bir gümrük komisyoncusunun yanına girecekmiş.»

Sadık bey ses çıkarmadı, dünyasına dalıp gitti. Yeniden iş bulmak? Yeniden aynı şeyler? «Eğer harcamalar tarafınızdan karşılanmayacaksa, 2 şubat tarihli ve 54-89576 sayılı tekit mektubunuzda belirtilen... saygılarımla dilerim. İmza.» Tam imzayı basacakken ayıldı.

— Sen ne konuşuyorsun hanım? Duymadım bile dediğini. Dalmış gitmişim. Ayıptır. Kaç yıllık karımıza yumurtayı iyi pişir diyemeyeceksek kendimizi bu evin erkeği saymayalım.

Hacer hanımın bu sözlere verdiği karşılığı burada anlatıp sizin de sinirlerinizi kaldırmayalım.

Sadık bey, öfkeden deliye dönmüş olmakla birlikte, renk vermedi ve yüzündeki partal gülüşe kıymadı. Düşüncelere daldı. Yazmayı on beş yıldır düşündüğü ama bir satırını bile kaleme almadığı *Tarih ve insanlık* adlı yapıtının bir bölümünü kendi kendine tartışmaya koyuldu: Wilson bu basireti hiç bir zaman gösteremedi. Gerçekte Amerika'yı Milletler Cemiyeti'ne almak istemekle...

Az sonra Hacer hanımın çılgınlıklarıyla kendine geldi:

Haydi bakalım, günün yarısını geçirdiniz, gavur sofrasına döndürdünüz, bari hiç kalkmayın da öğle yemeği de çıksın aradan, kalkın da sofrayı toplayalım...

— Yok hanım, bırak da kahvaltımızı edelim rahat rahat.

Yumurtasının dibini kazıdıktan sonra kızına döndü:

— Emeklilik meslektir. Emekli olan insan kuruyup kalmamalı. Önemli olan dünyaya bağlanabilmek.

Kahvaltıdan sonra oğluna para verdi:

— Bana bir kutu çivi, bir tornavida, bir çapa, bir gazoz açacağı al gel.

— Bu yaştan sonra marangozluğa mı başlanıyor baba?

— Zangoçluğa mı, ne demek o?

— Senin kulaklar da hapı yuttu baba. Marangozluğa, marangozluğa...

— Oturduğun sandalyede bir kaykıl da ondan sonra konuş.

— Sandalye kaykılmak için değil oturmak için.

— Kaykıla kaykıla sandalyeleri salıncağa döndürdünüz. Kaykıl da bir bak bakalım, yuvarlanıyor musun, yuvarlanmıyor musun?

Ben kaykılmıyorum. Sandalye dediğin oturmak için.

O başkalarına öyle.

— Pekiyi gazoz açacağı ne oluyor?

— Dolabın, sandalyelerin, büfenin, masanın kenarlarını kurtaracağız. Gazoz açıyoruz diye koca evi yıktınız yıllardır.

Kabaran öfkesini yatıştırdı. Gülümsemeye çalıştı. Öfkesizliğiyle korkutuyordu yakınlarını.

— Bundan sonra lehimciye, elektirikçiye, sobacıya, muslukçuya, boyacıya, marangoza para vermek yok. Ben ve aslan gibi oğlum ne güne duruyoruz?

Yüzüne o partial gülüşü yeniden takmak üzereydi ki patlayan bir kahkahayla birden sarsılıverdi: Hacer hanım katıla katıla gülüyordu.

Sadık bey bu duygusuzluk karşısında söylenmeye başladı:

— Hiçbiriniz şu eve sahip çıkmadınız. Günde iki çapa vursanız bahçe canlanır giderdi. Vahap'ın bahçesi cengele döndü. Neden? Bakıyor hergelenin çocukları. Benimkiler otel müşterisi sanki. Damat adayı baktı baktı bahçeye de, «İyi ama, burayı ayırık ot-ları sarmış efendim» deyiverdi. Kızım adam olsaydı ben bu söz üzerine nişanı bozdururdum. Ben sırtı-mı toprağa verdiğim gün, a domuzun oğlu, bu ev siz-lere kalacak. Söyletmezler de. Damat az adam de-ğilmiş çünkü, verem doktoruymuş. Bir verem dokto-ru insanı verem edecek davranışlarda bulunur mu sorarım size? O herif beni verem edecek görürsü-nüz. O verem doktoruysa ben de müdür yardımcısıyım. Emekliyim, olsun. O da emekli olacak bir gün. Verem doktorunun eli toprağa değmez mi? Padişah-lar bile sarayın avlusunda çiçek dibi çapalarlarmış. Kim mi söylüyor? Tarihler yazıyor be, tarihler yazı-yor. Doktor beyimiz padişah da ben bamyacıbaşı mıyım? Verem doktoru olduğuna göre aydın bir insan olsa bari. Türkiye'nin kalkınması için tek yol var-mış, deniz ürünlerinin değerlendirilmesi. Bir bunu bellemiş. Kendisi de bir deniz ürünü. Öyle bir deniz ürünü ki ite atsan yemez. Bahçede çalışmak ayıp geliyor bunlara. Bu angarya değil hanım, zevk bu. «Efendim, bir akşam bahçede bir rakı içelim» de-

mayı biliyor ama. Hem söyleyin o görmemiş, bana ofandım domesin. Baba diyemiyorsa efendim de demenin. Ben kimsenin efendisi değilim. Ben güzel bir günü sizin için yokedemem. Ben bahçeyi bir ayda gülistan ederim, siz de utanırsınız. Bozmayalım ağzımızın tadını...

Ah bu güzel mayısların eşsiz pazarları. Emeklileri yene yetme kızlara döndüren tatlı pazarlar. Emekli işi ve genç işi pazarlar.

Sadık bey öğleden sonra bahçeye çıktı.

Güneş otları, toprağı, duvarları kızdırıyor, kavurucu bir yazın ilk sıcaklarını duyuruyordu.

Ya ot çapayı ya çapa otu kıracak. Dur bakalım, bir de şu yandan kanırtalım. Damat domuzu. Yeni çapa kırılmasa bari. Adını da Tanju koymuşlar. Bok sanki. Az daha, az daha. Hay ölüsü mühürlü, taşı destek koymadan olmayacak. Yallah deyince... Gök bu kadar mavi midir, yoksa ona mı öyle geliyor? Gündüz vakti yıldızlar ne arıyor gökte? İnsan biraz daha yukarıdan düşmeli ki düştüğünü hiç duymasın.

Koşun, babanız kafayı yardı galiba...

Koşuştular. (Mahalleli pencerelerde.)

Bir şey yok, doluşmayın başıma, bir parça kolonyaya getirin, o kadar. Yahu, bırakın beni...

— Yürü içeri baba, oluk gibi kan akıyor kafandan, gömleğinin arkası kıpkırmızı.

— Söyleyin ananıza, bir kahkaha atsin.

Konuşma da yürü içeri be adam.

Kadın, kafanı yardırma bana. Sabahtan beri tuttum kendimi, açtırma ağzımı şimdi...

Deli misin adamcağız, kendine gel. Bak, daha yüzüme bakıyor.

Çekilin başımdan, kafasını yarmayı bilen sarmayı da bilir

Dinlemediler. İte ite içeriye götürdüler. Söylediklerine aldırmadılar. Kafasını sardılar, yatağına yattırdılar. Akşamüstü uyandırdılar:

Vahap bey yaralandığını duymuş, seni görmeye geldi.

— Almayın o köpeđi içeri, defolsun gitsin.

— Aldık bile.

Vahap beyi buyur ettiler.

— Gel bakalım Vahap'cığım, gel canım, özledik yahu, iki gözüm, çok ufak bir kaza, iki gözüm, gel bakalım, gel, gel hele şöyle, sandalye verin amcanıza...

Kıssadan hisse: her kim ki emekliliği meslek edinmiştir, onun işi bitiktir.

BARDAKTAN BOŞANIRCASINA

O zaman yağmur neydi? Ilık, kaypak, düzenli, serin, bilinmez bir şeydi. Bir yerlerden tozla dumanla kalkıp, yaşamın duyarlı yerine çadır kuran bir kuşkuydu sanki yağmur. O zaman sana tutkundum. O zaman yağmur bir anlamdı. Sanki yağmur su değildi, içli bir çocuktur, büyüyen, büyüyen, büyüdükçe gene hep çocuk kalan. Saydamdı ıslaktı. Aslında neydi yağmur? Bilemem. Toprağa yağar, yeşil eriklere yağar, ayırık otlarına yağar, sürgünler geliştirir, dallar büyütür, gene de söylemez ne olduğunu. Yağmurun dili yoktur. Bilir konuşanın da anlatamadığını. Belki konuşacağı vardır da... konuşabilir de, konuşmaz. Yağmur neyse o kalır. Bizde değiştiğini, onu değiştirdiğimizi görmez, görmek istemez. Göz yumar yağmur. Karanfillerin buruştuğu günlerde, o günlerde, yatalak bir adam gibi serili kalır, bilinmeze doğru yayılan kokular getirirdi. Marangoz dükkanının en kuytu yerlerine kadar giren talaş kokuları gibi, bütün kılcal damarlarıma yayılır, ciğerlerimi kaplar, sinir uçlarımı ele geçirirdi.

Bir ara hasta oluyorum. Korkuyorum. Bir ara çıplak gibiyim. Koşa koşa merdivenleri iniyorum. Karşıma çıkacaksın... Bir ara kendimi kandırıyorum. Yağmur her baktığım şeyin ortasına dikiliyor, ölü suratı gibi. Hava soğuk. Kar yağsa. Kar daha iyi. Tendi gibi kar yağsan şerefim mi kaçır? Üstelik yorgunum. (Karşımda adamın biri yarım saattir esmiyor. Nasıl daha yürekli olabilirim? Al karşına, uykun mu yok, gelir. Kravat da o biçim. Mavi üstüne beyaz çizgili)

O günler her şey mavi üstüne beyaz çizgiliydi. Yağmur bırakılmışlığımız demekti böylesi günlerde. Ne çok özlerdik. Yakınlıklar beklerdik durmadan. Bakarsın bir mektup alırdık. Aman ne uzun yazmış. Fotoğraf da koymuş. Bir kız dalgası var, onu anlatıyor. Neler yazmış fotoğrafın arkasına. Şair çocuktur, şiir gibi konuşur.

*Hayat bir gemi
Yoktur yelkeni
Kardeşim Necdet
Unutma beni
Unutmam seni*

Unutmam. Unutsam ne çıkar ama, gönlün kırılmasın, unutmam. Kaya gibi taşırım beynimde. Taşır taşır da bir yerlere koyamam. Uzakta bir pırıltı. Uzakta bir pırıltı. Bir dost bakışı sanki. Sözverdim, unutmayacağım. Belleğim oyun ediyor bana. Önceleri gerçekten unutmazdım. Şimdi kolay kolay tutamıyorum. Önceleri çocuktum, belleğim yeni yağmış bir karın lekesiz beyazlığı gibiydi. Önceleri gündüzler gecelere, geceler coşuklara denkti. Yağmur demek, örneğin, yaşanmışı daha da yaşamak demekti. Öylesine ağırbaşlı, öylesine durgun bir bekleyişt ki yağmur, bir gün içimizde yeniden buğulaşması, yeniden ağır bulutlar olup patlaması, yıldırımlar düşürmesi işten bile değildi. Yağmur yağardı; içimizde adını koyamadığımız kıpırdanışlar, ilk sevdalar başlardı. Kaynağı bizdeydi. Bizden başlayarak gelişir, taşar, güçlüyse ortalığı sele suya boğardı.

İyi koca arayan kadınları daha tanıımıyorduk, sevgi denen şeyin tabanına pis elleriyle itlikler gömdüklerini bilmiyorduk, nikah törenleriyle kendini satan güzelim kızlar defterimizde yazılı değildi, yalın bir sevginin her düğümü çözeceğini sanırdık. Bir eylül akşamı kocasını bırakıp güle oynaya sevdiğine kaçan «kötü» kadınları anlatırken anolarımız, ses-

lorini oylobino yükseltip alçaltırlardı ki, bir titreme barandı içimizi. Biz de analarımıza uyardık; severdik, tutardık kadını, ama ne olurdu bırakmasaydı adamını da derdik. Hep birlikte yeseler içselerdi. Sonunda anladık ki, yemek, içmek, beslenmek yaşamaya yetmezmiş, bir sofraya birlikte oturabilmekmiş önemli olan. Yaşamın bir yanını gizlemişler hep bizden, biz de işte yaşamın o yanına deliler gibi sevdalıyız bugün, yaşamın o yanı için ölürüz, öldürürüz, işten atılırız.

Ben şimdi kocasını bırakıp kaçan kadına «ne diye yol yakinken bırakmadın o iti?» diye sorar dururum. «Kaçarken ne diye gözyaşı döktün? Değer miydi? Ne borçluydun ona ki? Kim ki o!» O ağlamaklı, o kesin çizgili yüz, o örtülü, o yarım kalmış sevgilerle ezilmiş, kurak bir tarla gibi yarılmış yüz durur karşımda, anlatmadan durur, zorlasam «aman be kardeş, sen de!» der. Yağmur başlar. Yağmur o zamanlar a'abiidiğine yağırdı, bize zamanı tıkırtılı saatlerden daha güzel duyururdu. Anlatmak isterdi susuşuyla. Karısına yalnızca çiçek getiren kocayı, çocuğuna yalnızca kitap armağan eden babayı, kızına yalnızca gelecek günler için iş işleyen anayı, ölüye yalnızca dua okuyan imamı anlata anlata bitiremezdi.

Bulutlar yağmura hazırlanırken evden çıkar, sağda solda dolaşır, bilmediğim bir şeyi arardım. Bugün de ararım onu, ne olduğunu bilmeden. Bulduğum odur, bulununca o olmaktan çıkar, gene aradığım olur.

Demir parmaklıklı, demir kapılı sokaklara sığınır-dım. Çıplak kadınların sokaklarına. Bu kadınlar kadınlarımdı benim. Hep kılı kırk yaran ben, onların karşısında durgunlaşırdım, uysallaşırdım. Kimsenin yanında dinmeyen gönlüm, onların yanında kalakalırdı. Çünkü sormaz, aramazdılar. Yitirmişlerin yetkinliği vardı onlarda. Üstündüler; yitirmişlerdi çünkü, arınmışlardı.

() Okakta gün olur bir adama raslardım.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

- Ne iş yaparsın? diye soracak olsam,
- Ayakta duramayacak kadar içerim demezdi de, adı güzel sokakları dolaşırım, derdi.
- Bugün hangi sokağı dolaştın da?
- Bugün *Hasnun Galip* sokağını dolaştım.
- *Hüsnün Galib* olmasın?
- Dikkat, hazırol. Arkadaş, olamaz, sana öyle geliyor.
- Ne demekmiş *Hasnun*?
- Onun hikâyesi başka... Vaktiyle İstanbul'da... Padişah zamanı... İçki yasağı var, adamlar sapır sapır dökülüyor... Dinle beni... Gel birlikte içelim, ne kadar var sende?
- Benden dört kâğıt çalışır, sende ne var?
- Benden de bir iki buçuk çalışır. Sokağın adını iyi belle.
- *Hasnun* ne demek?
- *Hasnun* aşk demek, güneş demek, ama şimdi değil, şimdi dünya değişti, şimdi yeşil salata demek.

Ben orada her önüme çıkandan kaçır, Gülsüm'e giderdim. İncitmeye korkardım Gülsüm'ü. Genellikle sinirli oluyordu. Dost tutalım birbirimizi, dedi. Böylesi daha iyi, dedim, kendine dost diyen dosttan hayır gelmez adama. Dosta güvenme, dedim. Biliyordum, dost olduğumuz gün bitecektir dostluğumuz. Uyumsuzdu, yapayalnızdı. Durmadan çekişirdi. Kavgaları kavgalarımı. Avunmak istemezdi, sevmezdi avunmayı. Avutmaya kalkmazdım onu. Daha iyi anlardım, konforlu sevdalar benim işim değildi. Yaman bozguna uğratmışlardı Gülsüm'ü. Belki de artık her eyleminde o yenilgiyi buluyor, bulmak istiyordu. Severdim Gülsüm'ü. Ben doğma büyüme bu sokaklıyım, diplomalı koca bekleyen kızlar, süslü kadınlar, dünyayı giderayak düzenlemeye kalkan neler benden değildi.

- Hoş geldin bebeğim, derdi Gülsüm.
- Hoş bulduk anam, derdim.

Benim yanımda acelesi yoktu. Yanına uzanır, dü-

yanırdım. Günlerden bir gün ben de bütün çocuklar gibi bir çocuktum. Sonraları yıldıım, şaşkına döndüm. Büyüdüm, büyüdüüm, büyüdüüm. Sonsuz bir mantar gibi. Dağınıktım, geniştim. İşe girdim, sırtımdan para kazandılar, bana haftada verdikleri yemek param bile değildi. Birdenbire tiksini verdim. Sövdüm durdum. Sonra birden bu sokak açıldı önüme. Çocuktum gene de. Hiç böyle çıplaklık görmemiştim. Sıcaktı. Titriyordum. Sen bu işi bilmiyorsun, gene gel de öğretelim, dediler. Öğrettiler de. Ama neredeler?

Bazı bazı traş olur, saçlarımı tarar, pembe gömlek giyerim. Süslüyümdür, sevinçliyimdir. Kimseden bir beklediğim yoktur. Korkum yoktur hiç bir şeyden. Sağa koşarım, sola yürürüm, ya Gülsüm'ü kavga ederken, ya Hatçe'yi şarkı söylerken bulurum. Şafak dişini çektirmiştir, izinli çıkmayı düşünür.

Yağmur yağmadığı zaman bunda bir iş var demektir. Dünyada bütün gücünle yağmuru kollayacaksın. Dilimin ucunda bir tekerleme:

Aşk beni ârif etti

İnceltti zârif etti

Baktım Gülsüm karşımda. Beni görünce gülme-ye çalıştı, gülemedi. «Bugün çalışmıyor musun?» dedim. «Ben gidiyorum artık!» dedi. «Bırakıyor musun yani burayı?» dedim. Evet gibilerden başını salladı, gözlerini kırptı. Gülsüm bu sokaktan gidince sokağa bir şey olmazdı, olanlar Gülsüm'e olurdu. Kadınlar arkasından su döktüler. Gülsüm ağladı. «Ağlama kız, ne var ağlayacak, evini bilirsin, kocan işte.» «Yok, Fatma abla, ondan değil.» Gülsüm hıçkırdı. Sonra gözlerini sildi. Toparlandı. Toparlanmaya gidiyordu. Eşikten adımını dışarıya atar atmaz toparlanmalıydı. Ben bakakalmıştım. Yanımda pos bıyıklı, gözleri kan çanağı içinde bir adam duruyordu. Elinde türkü çalan bir radyo vardı.

Radyoyu kaç a aldı? dedim.

— Yedi yüze satıyorum, dedi.

O gün çok şeyden iğrendim. Kendimden, Gülsüm'den, Gülsüm'ü götüren o konforlu zamparadan, çok şeyden... Çok şeyden iğrendim ama, en çok da Gülsüm'ü götüren heriften iğrendim. Havada dayanılmaz bir sıkıntı vardı. Yağmur yağsaydı böyle olmazdı, dedim. Birden yağmur başladı. Bardaktan boşanırcasına. Sokakta kimsecikler kalmadı. Kim kalır Gülsüm gidince?

KENDİM YAZIYORUM KENDİM OKUYORUM

Yaz boyu nerelerde dolaşırdı bilemem. Mayısla birlikte yokolurdu. Kış başlar başlamaz ortalığa çıkardı. Bulutların damarlarını kasarak mosmor ke-sildiği günlerde birden yüze çıkar, neredeydin diye-ne olmadık masallar anlatırdı. Bu masalların çoğu aşk masalıydı: Erzurum'a gitmiştir, kızı babasından istemiştir, babası kızı vermemiştir, kız bu yüzden tentürdiyot içip canına kıymak isterken tentürdiyot şişesini elinden almışlardır... Bu masallara alışmış-tık. Doğru mu yanlış mı diye düşünmeden, meraklı bir romanı okur gibi dinlerdik. Ara sıra içimizden doğrucular çıkar, sözlerinde çelişmeler yakalayarak onu yalancı çıkarmaya bakarlardı ya, olmazdı. Uzun kış aylarının cumartesilerinde, geceyarısına kadar kahvede oturur, kağıt oynar, tavla oynar, çay içer, onun ya da bir başkasının palavralarını dinlerdik. Uzun uzun yağmur yağırdı, ince ince kar serpeler-di. Rüzgar ılık çalardı. Çay içer, ısınır, vakit geçi-rirdik.

Onun bizi ilgilendiren yanı şairliğiydi. O bizi inan-dırmıştı: şairlik ana karnından getirilen en şerefli meslektir. Cepleri kağıtlarla dolu olurdu. Kağıtlar, kağıtlar, kağıtlar... Şişkin cepleriyle, akşamın sekizi-ne doğru daldardı kahveye. Eşikte hepimize havadan bir selam çarpar, boş bir masanın başına geçip otu-rur, önce derin derin düşünür, sonra ceplerine sal-dırır, eline düşen kağıtları bir türlü beğenmez, so-nunda aradığı kağıdı bulur, o kağıda bir şeyler çi-ziktirirdi. Şiire daldı mı dünyayı görmezdi gözü. Çay-ını içmeyi unutur, hiç değilse şekersiz içerdi. Bu

iş bazen yarım saat, bazen bir saat sürerdi. Kağıdını kalemini cebine koyduktan sonra sandalyesinde bir gerinir, geriye kaykılır, gülümser, bizlere yüksek perdeden kaş göz eder, az sonra dayanamayıp yanımıza gelirdi. Her seferinde sorardık:

-- Ne yazdın gene?

— Hiç, aklıma bir şey geldi de onu yazdım.

— Aşk mektubu?

-- Yok, aşk mektubu değil, aşkı mektupla ayarlamıyoruz.

— Yaşa Selahattin. Ya?

— Şiir.

Hemen düzmece bir telaşa kapılırdık:

— Ne? Şiir mi? Şiir mi yazdın? Gene mi şiir yazdın? Bu da yeni mi? Yahu, sen, aferin, her gün bir tane şiir yazıyorsun ha?

Muharrem bas bas bağıırdı:

E, şair çocuk, aferin, bir de yazar beş de yazar. Tamam mı Sermet, neden olmasın?

Sermet dudaklarını büzüp garip sesler çıkararak:

Elbet yazar, derdi, o daha ne şiirler yazacak...

Artık her kafadan bir ses çıkardı:

Sen şu şiirlerini bastırsana oğlum, yazık etmesene. Şair adamsın, gözünü aç. Şair var, yazdığı bir şeye benzemez. Şair var, bir sözle adamı yerinden oynatır Neydi abi, ilkokulda ezberlettilerdi. Babam, o ilkokul şiirleri başka, sen karıştırdın şimdi. Tamam mı, bakarsın iyi şairmişsindir, üç beş kuruş da yolunu bulursun kitap satıp. Ben senin yerinde olsam bastırırım arkadaş. Şairlik de meslek. Elinde mesleğin var. Elinde mesleğin varken git sağda solda sürün, olacak iş değil. Peşkir satacağına git kitap sat, arkadaş, sermayesi ne tutar ki? Hele bir de şarkı diye okuttun mu! Oğlum o şarkı diye okutanları ki yürek yakıyor, bununkiler başka, bununkiler kafalı şiir, okutur mu şarkı diye! Okutmazsa alsın cebine soksun. Sersem sersem konuşma bilir bilmez. Bak sen beni dinle. Bir kitap yaz, şiir kitabı, hem büyük adam olursun, hem yolunu bulursun. Bu zaten

büyük adam, bakma, yolunu bulamıyor. Herif bir şiir-
ı yüz kağıda satıyor. Nerede öyle şair! Kim? Yok
mu öyle şairler? Yok mu Recep, sen söyle? Yok olur
mu. doli misin. Bizim orda bir moruk vardı, bir şiire
uç yüz elli kağıt alırdı. Bizim orda da bir oğlan var-
dı, topal, kitap bastırır satardı. Çok kazanırdı ama,
bakma, onun şiirleri palavraydı. Bunun şiirleri iyi.
Oğlum, bunun şiirlerine kötü diyen var mı? Kötü de-
sek bu kadar çene patlatır mıyız? Herif şiir yazma-
yı biliyor, ben kendi payıma şiir miir yazamam, rah-
metli babam şair adamdı, ama serbest kafiye üstün-
den yazmayı bilmezdi o, her diyeceğini milim milim
ölçerdi, böyle dangalaklık etmezdi. Kimmiş danga-
lak? Eskidendi o. Şimdi aklına geleni patlat gitsin.
Enayi, biz ne diyoruz, biz de öyle diyoruz, eskiden-
di o dedik. Baban öldü, şair oldu. Asıl böyle şair ola-
caksın. Aslanım be! Genç yaşında. Bunun gibi otu-
zunda kaç tane şair var, öyle mi Recep abi? Öyle
ya, ne sandın. Bilir bilmez konuşup adamın kafası-
nı bozma, at kuyruğu, sen de! Sen böyle şiir gördün
mü, söyle bakalım. Oku ulan, oku da kulakları duy-
sun ineklerin, tamam mı? Dangalak sen de... Kıs-
kanmayın adamı... Oku Selahattin, oku da duysun
kulakları!

Selahattin nazlanırdı:

- Daha bitirmedim, bitsin de okurum.
- Bittiği kadarını oku.
- Yarım olmaz. Bırak çekme kağıdı.
- Okuyor musun, okumuyor musun?
- Bırak, karıştırma cebimi, o cebimde değil. Ya-
hu bütün şiirleri birbirine kattın be!
- Katılsın, bir şey olmaz, şiiri şiire katıyorsun,
çorbayı pilava katmıyorsun. Şiir şiire katıldı mıydı
kuvveti artar.

Tutturamaz, tutturmak da istemezdi. Başlardı oku-
maya.

Durun, ilkin şu dün yazdığımı okuyayım.

Kimin üstüne yazdın, doğru söyle.

Manzara üstüne, hiç kimsenin üstüne değil.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

- Tamam, oku, dinliyoruz bakalım.
- Okumam. Nuri dalgaya alıyor. Baksana kıs kıs gülüyor.
- Sen bakma Nuri'ye. Nuri kim, şiir kim!
- Ama...
- Tamam, oku, dinliyoruz.

Gözlerini kısar, sesine bir başka ses katar, yüzüne acıklı bir duygululuk giydirir, okurdu. Gülmemizi zor tutardık, ne onun yüzüne, ne birbirimizin yüzümüze bakardık. Ali dayanamazdı. İkide bir kahve ocağına gider gelirdi. İlk kıkırtı gene Ali'den çıkardı. Recep, Selahattin'i ürkütecek korkusuyla Ali'ye çıkışır, bazen ensesine bir tokat patlatırdı. Ali şiire gülmediğine, aklına birdenbire gelen gülünçlü bir şeye güldüğüne yeminler eder, bir daha gülmeyeceğine söz verirdi.

— Dinlemek istemiyorsanız okumayayım, diye inceden gözdağı verirdi şair.

Ali'ye yeniden çıkışırdık. Ali sustuktan sonra, giderek ağırlaşan bir sessizlik koyulurdu. Selahattin okur da okurdu. Şiirler bir türlü bitmek bilmezdi. Bir şiiri bir başka şiir kovalar, bir şiir bir başka şiirin peşinden koşardı.

Bir gün, kel kafalı, patlak gözlü, soluk benizli, ince yapılı, garsona da, gazeteciye de, bakkala da, yazara da benzeyen bir adamla geldi kahveye. Adamı bize «benim kitabı basacak olan abi» diye tanıttı.

— Nasıl, bey, dedik, arkadaşın şiirlerini gözünüz tuttu mu? Bize soracak olursan kuvvetli şair ama, pek çakmıyoruz bu işten. Recep anlıyor biraz, rahmetli pederi eskiden şairmiş, onun da kendisi şair olmadığından...

— Yok, dedi gelen adam, gençlerin en iyisi. Onun kitabını ben basacağım.

Selahattin'in kulağına eğildim:

— Kerata, dedim, yolunu buldun işte, bundan sonra çalışmak yok, şiiri burada yazıp öteki kahvede düzeltirsin, gelir bu kahvede adama satarsın. O zaman bizi tanımayacak olursan kendini yok bil!

Aman abi, dedi, bu iş ticaret işi, belli olmaz.
Neden?

Yani kitabı bastırmak için para bulmak...

Ulan, dedim, bu herif neci ya?

— Cemal abinin iyi dediği şiir iyi oluyor, kitabın üstüne de ben bastım diye adını adresini yazıyor. Ötesine karışmıyor adam. Nesine gerek. Yok bir de senin kitap paranı verecekti.

— İyi düşün, dedim, bu işte bir iş var ya, dur bakalım.

Uzun zaman yoklara karıştı. Kahve ve biz şiiröz kaldık uzun zaman. Bir gün çıktı geldi.

— Ne oldu kitap, gel hele gel, adını ne koydunuz, anlat, sattın mı kitabı?

— Dalga geçmeyin, dedi.

Üstüne düştük, anlattı. O adam üç yüz lirasını çarpmış bunun, toz olmuş. Selahattin bulamamış adamı, çok aramış ama.

— Neyse, dedik, olmuş... Olmuşu düşünme. Olacağına bak. Akacak kan damarda durmaz derler. Varsa bir iki şiir oku gelmişken.

— Şiir yazmıyorum artık, dedi, yazsam bile evde yazıyorum, kendim için yazıyorum, kendim yazıyorum kendim okuyorum, şairin kıymeti yok bu memlekette.

BİR İLK YAZ TUTKUNLUĞU

— İyi sür, iyi sür, şöyle yaydır bıyıklarına, dedim, gülyağı iyidir, gülyağını böyle günler için çekiyorlar imbikten. İki gözüm önüme aksın adam olmazsın sen. Hah, şöyle yaydır bıyıklarına...

Parmaklarının arasında bir damla gülyağı daha ezdi, sürdü bıyıklarına.

— Bıyıklarının ucunu kıvrır onunla, dedim, şu kirpi oku saçlarını da bir güzel tara.

— Taradım ya.

— Bir daha tara. Baksana hepsi yerinden oynamış, yaban domuzuna benziyorsun böyle. Aşık olan sen misin ben miyim, anlamadım ki. Ben demesem kızın karşısına böyle gideceksin.

Tabakayı uzattı:

— Yak, dedi.

— Sen yak, dedim, heyecanlısın. Titreme öyle, köpek iskeleti gibi titreme. Gel şöyle otur. Karı karşısında titreyene erkek demezler bizde. Sen ki Hacı Emin efendinin torunusun. Deden sokaktan geçerken kadınlar pencerelere üşüşürmüş. Ben de bilmem ama, anlatırlar. Uyan Hacı Emin efendi, torunun karı uğruna tir tir titriyor.

— On ikiye beş var, dedi.

— İkide bir bakma saatine, dedim. Ben biliyorum, vakit gelince atarım sokağa seni. Şu gülyağından çek burnuna, kolonyayla karıştır, iyi gelir.

— Gül tarlasına döndüm, dedi, yeter artık, bırak.

— Sen, dedim, gül tarlasına karıyı tavlayamazsan döneceksin. Sür, dedim, sür, sür anasını sattığının gülyağını. Sür de güzel kok. Güzel kok ki sevsin seni...

Dalgı geçme Necati, dedi, ayıp ediyorsun.

Kapının yanındaki koltuğa çöktü, başını arkaya yasladı. Tavana dikti gözlerini. Sustu. Ben de gazetem aldım, bir köşeye çekildim. İyi de sıcak vardı. İlkyaz sıcağına hiç benzemiyor. Kalksam, hamama gilsen, sonra Hüseyin'e uğrasam... Akşama bir ufak rakı alsam, cacık yapsam, bu namussuzla oturup kalaları tutsülesek. Nasıl olsa beceremeyecek bu işi, nasıl olsa «seni seviyorum» diyemeyecek. Her adamın zırt vırt söylediği bu sözü sen bir kere bile söyleyemedin dangalak. Nasıl olsa her zamanki gibi yıkık ve ağlamaklı dönecek... İyisi mi, çekip rakıyı uyu-sun.

— Gitmesem Necati, dedi.

— Neden? dedim.

— Yapamıyorum Necati, bu kadar sevmesem olurdu belki, ama yapamıyorum.

— Karıdan kaçana erkek demeye ne zamandır başladılar?

— Öyle deme, Necati, öyle deme.

— Bak İbrahim, tokadı yersin suratına, kalk to-parlan bakalım, az kaldı vaktin.

Kravatını düzelttim, gülyeğini kolonyayla karıştırıp sürdüm ensesine, avucumun içinde biraz biriyantin eritip saçlarını taradım.

Briyantin sevmem, keşke sürmeseydin, dedi.

— Saçların orman gibi olmasa sevme, dedim. Bak ben sürüyor muyum kendi saçlarıma. Saçların rahmetli babanın saçlarına benzemiş. Onunkiler de gece gündüz ayakta. Keçiye benziyorsun bu saçlarla, kıl keçisine. Sen aşık adamsın, sana tertipsiz do-laşmak yakışmaz. Kendine bakacaksın. Üstüne başına bakmayana erkek demez bu kadın milleti. Dünkü kirli gömleği mi giydin yoksa? Bak nasıl uyuttun beni, tuh! Çıkar desek çıkarmaz şimdi. Ya soyunmak gerekirse? Donun temiz mi bari?

Ne soyunması be Necati. Sen iyice dalgaya alıyorsun beni.

Orası belli olmaz. Üç ayda olmayan üç saatte

oluverir. Ne gezer temizlik sende. Ayakkabılarının içine biraz gülyacağı dök, çöp kamyonu gibi kokuyorsun. Ben kadın olsam tiksindiririm senden, gönlüm bulanır. Ben kadın olsam elimi süremem sana. Paran var mı? Yoktur. Al şunu.

— Verme, istemem.

— İstemezmiş. Dangaalak, parasız gidilir mi karıya? Sakın nerede çalışıyorsun derse geçen seferki gibi işsizim deme, uzmanım de.

— Ne uzmanı?

— Bok uzmanı. Profesör. Ne uzmanıysa ne uzmanı, karışmasın o kadarına. Ona uzmanın ne demek olduğunu iyi anlat bugün. Anlat ki öğrensün dünyanın kaç bucak olduğunu. Deserîe, ben nereden biliyorum ki ona anlatacağım. Develer, yetiştirmediniz kendinizi. Aha o Şefik de senin gibi. Karı buna pencereden soyunuyor da bu utancından kafasını çeviriyor...

— Sus be Necati.

— İşine gelmedi mi konuşturamazsın. Ayı. Adam dövmekten başka ne bilirsin? Önüne bak diyen gazozcuğu ayağının altına almaya benzemez bu iş. Çıkmadan bir daha tara şu saçını, kulaklarının arkasına biraz daha gülyacağı sür.

— İstemez.

— Ya kulağının arkasını öperse?

— Elimi tuttu da kulağımın arkasını öpmesi kaldı.

— Sen kim kadına gitmek kim. İyi hazırlanmadan kadına gitmezdik bizler. Zamparalık bugünkü kadar kolay da değildi. Şimdi sen, başbaşa kalırsanız, donunu gösterme...

— Aklını yatakla bozdun Necati, sanırsın ki Süheyla beni yatakta bekliyor.

— Sen bu kafayla gidersen beklemez elbet. Sen bu kafayla o kızın elini bile tutamazsın. Şak diye elini tutacaksın, şaşırarak, çekemeyecek. İki gözünle kurşun sıkarak gibi bakacaksın gözlerinin içine. Süheyla sizi ilk gördüğüm andan beri seviyorum, diyeceksin.

Onun ardından ben de çıktım. Bir süre rıhtımda dolaşım. İstedim ki o dipdiri deniz rüzgarı yüzüme çarpsın, şakaklarımı okşasın, yorgun yüzümü, isli ciğerlerimi, bütün içimi doldursun. İstedim ki deniz rüzgarı beni alıp bir yerlere götürsün. O da bir türlü çıkmadı ortaya. Çay içtim, mısır yedim, sakız çiğnedim. Evlenirlerse, diye düşündüm, sağdıçları olurum. Bu kimsesiz dangalağın akli bir şeye ermez kendi başına. Düğündü, koşturmaydı, neydi, hep benim işim olsun. Arka sokaklara saptım. Turşu yedim, elma şerbeti içtim. İşsiz kalınca boğazım açılır, keseye inat. Eldekini avuçtakini tüketmeden bir iş bulmam gerekiyordu. İş bulsam rahatlayacaktım. Belki bir tezgah kuracak, belki evlenecektim.

Yediye doğru eve döndüm. O daha gelmemişti. Cacak yaptım, yumurta haşladım, biraz kabak kızarttım. Rakıyı açtım, başladım ufak ufak demlenmeye. Otuz beşlik gönlümü bir ilkyaz yumuşaklığı kapladı birdenbire, birdenbire kendimi on sekiz yaşında altmışlık bir ihtiyar gibi duydum. Bir boka benzemeyen bu otuz beş yılı sen mi yaşadın Necati? İbrahim'i düşündüm. Onun gene hiç değilse yalan yanlış da olsa bir Süheyla'sı var, diye düşündüm, senin o da yok ya! Eski dokunuşların sıcaklığını bile, yaşanmakta olan bir serüvenmiş gibi anarsın. Bu kadar geç kalmazdı, demek ki işi pişirdiler. Bizim yaşayamadıklarımızı başkasına yaşatmaya çalışmak en iyisi. Ben yapamadım o yapsın. Ama bu Süheyla da belli ki domuzun biri, ona nasıl uzak duruyor inadına. Biri beni böyle sevse, gönlüm elvermez, tamam anam derim, istediğin gibi olsun. Bu Süheyla'yı aklım almıyor benim.

Bizimki tutturamamış. Eve geldiğinde körkütük sarhoştı.

— Ah, beceriksiz, dedim, gene «seni seviyorum» diyemedin, tamam mı?

Bu sefer dedim, Necati, bu sefer dedim, ama dalga geçti benimle. Onu memur istiyormuş, galiba da bu iş olacakmış.

— Memura varacak da daha ne demeye seninle oynuyor?

— Bırak, bırak şimdi...

Böyle yapar bu it. Ağlar, ağladığını göstermez. Gitti arka odada hıçkırdı.

— Salak, dedim, Süheyla gibi bin tane sürtük kurban olsun senin gibi delikanlıya. Yarın git, benimle evlenmezsen vururum seni de.

— Boşver Necati, dedi, gözümde küçük düştü, artık elimi süremem ben ona, elimi sürsem de bir daha yüreğim küt küt vurmaz.

— Ya memur yalansa? dedim.

— Yalan da olsa, dedi.

Bir kadeh rakı içtikten sonra sızdı. Sedire yatırdım, ayakkabılarını çıkardım. Sabaha kadar inledi. Bir ara kalktı, bir mektup yazdı. Ben sabaha kadar döndüm durdum. Biri beni bu kadar çok sevse, ben ağzımı açıp da hayır diyemem. Horozlar öterken dalmışım. Çakı gibi bir memur düşümde bir kızı aldı götürdü. Arkasından bakakaldım. Uyanır uyanmaz attım kendimi sokağa. Canım börek istedi, yemedim, simitle çay içtim.

NİNEM ÖLÜYOR

Ben girerken kar fırtınası da girdi; o sırada hela, yemek, gülsuyu kokan bir sıcaklık sokağa kaçtı. Geç kalmış bir şimşek gibiydim.

— Hatçe teyze, ninem ölüyor, dedim.

— Ninen mi ölüyor, dedi, bu soğukta?

— Soğukta ölünmez mi?

— Ne bileyim, siz Torlugillerdensiniz, siz hep uygun zamanı kollarsınız. Bilirsin, deden de kahvaltısını ettikten sonra ölmüştü.

Radyoda Tuna Dalgaları valsini çalınıyordu. Ben tam Hatçe teyzenin Tuna Dalgaları'yla ne gibi bir aksatası olabileceğini düşünürken, Hatçe teyze:

— Bu radyoyu unutup açık bırakıyorum, zır zır akşama kadar kafa şişiriyor böyle, dedi. Bu da senin çaldığın cinsten, değil mi? Sen de bunları kemanla çalıyorsun işte. Ah, yaptığın da bir işe benzese bari...

Düşündü, derin derin düşündü.

— Bu soğukta ölüyor ha? dedi. Eh, ninen de ölebildikten sonra herkes ölmeyi becerir.

— Vakit saat gelince... dedim.

— Hadi ordan piç kurusu, dedi, vakit saat gelinceymiş...

Uzun uzun baktı gözlerimin içine:

— Gir odaya da bir limonlu çay iç ben hazırlanana kadar, dedi. Hem acele etme, kolay kolay ölemez o, babanın günahını çekiyor kolay kolay ölemez. Hoş baban da mal değildi ya.

Ölüyor ama, dedim.

Ölsün öyleyse, dedi, yaradanın işine karışacak değiliz ya. Kara toprak adamı adam eder, iyiliğini

kötülüğünü her şeyini temizler, nah şurada duran cılız aslan biblosu gibi olursun tövbe tövbe. Öbür dünyada da ruhu yalvarıp yakarsın zebanilere.

— Hatçe teyze, dedim, geç kalıyoruz, kadıncağız ortada kalacak.

— Biliyorum, dedi, biz gidene kadar ölmüş olur belki de.

Bağırdı birden:

— Sen limonlu çayını içtin mi?

— Evde içtim, dedim.

— Burada da içeydin, dedi. Neyse, kalk bakalım, zaten limon yok. Unutturma da dönüşte limon alayımı. Nane limon kaynatacağım akşama, na şuralarım nasıl tutulmuş. Şükriye gelse kendimi bir güzel ovduracağım.

— Ben ovarım Hatçe teyze, dedim.

— Yürü, dedi, yoluna yürü, çocuk değilsin artık, eşşek kadar oldun. Ovdururum ama içinden kötülük geçmeyeceğine inansam ovdururum.

— Bize Torlugiller derler, ah Hatçe teyze, dedim, biz namus için yaşar namus için ölürüz.

Göz göze geldik, gülmemi tutamadım.

— Öyleyse siz namus diye başka bir şeyi anlıyorsunuz, dedi.

Kapıdan ağır ağır çıktık. Yüzümüze acı bir kar fırtınası vurdu.

— Ver elindeki Hatçe teyze, dedim kapıdan çıkarken.

— Cenabetsindir, dedi. Elimdeki ne olduğunu biliyor musun? Senin gibiler bunu taşıyamıyız. Bu dünyada keman çalmaktan ve karı kız kovalamaktan başka bir şey bilmedin, dilerim öbür dünyada da...

— Ne olur teyze, dedim, ne olur deme.

— Yalnız ölülerinize çağırırsınız beni. dedi. Pekiyi başında kim bekliyor? Hiç kimse. Ölen karıyı yalnız başına bıraktın da geldin değil mi? Benim de sorduşuma bak. Kim olacak ki başında, herkesi küstürdünüz, herkesi dolandırdınız. Ben derim hep, bunların cenazesini kaldıran olmayacak derim. Siz böylesiniz,

özüm için insanın hiç bir değeri yok.

Zaten, dedim, ninemden ve benden başka kim kalmadı Torlugillerden. O ölüyor, ben de yakında olursam.

Yazdıysa bozsun, dedi, salak mısın nesen. Ağzından yel alsın benim kaytan bıyıklı oğlum. Sen pırlantasin pırlanta. Bunların arasında nasıl olduysa bir sen çıktın işte. Na şu kadarcık piçtin, ben soyunurken kapının arkasına gizlenir beni dikizlerdin, dalgaya getirip orama burama dokunurdun. Sen de üçkağıtçısın ama gene de onlara benzemiyorsun. Topunuzun canına köpek işesin. Senin altın gibi bir yüreğin var, üçkağıtçılığına gelince onu durduramazsın, çünkü soydan geçme.

Birdien bana döndü:

Kadını tek başına ölmeye bıraktın ha? Çabuk bir taksi tut da yetişelim, bak şuradan bir taksi geçiyor.

— O geçen taksi değil Hatçe teyze, hem benim taksi tutacak param var mı? Ölüyü nasıl kaldıracağımı düşünüyorum.

— Kaldırma, ortada bırak, ortada bırak ki cümle alem suratına tükürsün. Hem niye kaldıramıyacakmışsın, minderinin arasında yedi bin lirası var biliyorsun.

— Hangi minderinin?

— Sen karışma, ben biliyorum. Eğer doğruysa. Bana doğru söylediyse.

— Ya doğru söylemediyse?

— O zaman yuttun zokayı. Gider birinden borç alırsın, sonra da rahmetli babanın yaptığı gibi paranın üstüne yatıverirsin. Sana da babana yaptıkları gibi yaparlar, telefonda «orospu çocuğu» diye bağırırlar, üstelik gelir iki tokat atarlar, aldırılmazsın. Midenizde haram para var, siz iflah olmazsınız. Şimdi senin yapacağın iş midenden bu haram parayı çıkarmak için bol bol hayır yapmak. Ninenin parasından kalan parayla ninenin canı için helva dağıt, ekmek dağıt...

— Ben çorba parası bulamıyorum Hatçe teyze?

Kar fırtınasıyla birlikte girdik kapıdan. Ninemin eli ayağı kasılıyordu, belki de bana öyle geliyordu, belki de ölmüştü. Ama kımıldıyor gibiydi.

— Tombalak nine, nasılsın? diye bağırdı Hatçe teyze.

Ninem belli belirsiz kaldırdı kaşlarını, iyi değilim demek istedi. Hatçe teyze bana döndü, kaşlarıyla «gidiyor» işaretini verdi.

— Haydi sen çık git, dedi, nereye gidersen git, sen alışık değilsin bu işlere. Annende babanda da beceremedin. Çık git haydi. Ha, bak, çok kalma dışarılarda. Birazdan ölür bu. Ben şimdi okurum ona. Çenesini falan bağlarım. Ondan sonra gel ki. Bak, para şu minderin içinde. Bana söyleydi. Cenazeyi kaldırmaya bol bol yeter, üstü de senin, üstüyle de hayır yaparsın. Ne o, rengin sarardı. Canım, istemiyorsan hayır yapma.

«Ben o minderin içini çoktan boşalttım Hatçe teyze» diyemedim.

— Ulan, dedi, babanın tohumusun, neden yüzün sarardı söyle bakalım? Söyleme, söyleme, biliyorum. Ninen bu yüzden kaç kere ağladı daha geçende. Sizin yanınıza para yaklaştırılır mı? İçinizdeki şeytan minderin içindeki parayı şıp diye görür. Ah, Ali efendi, ben nasıl unuturum seni, sen melek adammışsın. Sen de Torlugillerdendin ama, bir taneydin bunların içinde, çapkınlığından başka suçun yoktu.

Sokağa çıktım. İçimdeki kötülükler suyun üstündeki zeytinyağı gibi çalkalanıyor, bana gülme duygusu veriyordu. Bu kötülüklerin soydan mı geçtiğini, yoksa hepimize teker teker mi verilmiş olduğunu iyi bilmiyordum. Hepimiz biraz kötüyüz, tek bildiğim bu. Demek ki bizim Torlugillerin bu dünyadaki işi başka. Bir kere hepimiz aşağısına düşkün insanlarız. Babam bir gün Hatçe teyzeyi bizim mutfakta sıkıştırmaya kalkmıştı. Bak Süleyman bey, dedi Hatçe teyze, ölürüm de dokundurtmam kendime. İnat için. Sonra benim onları gözlediğimi gördüler. Babamın

Kuuu Husnu amcam, müdür olabilmek için karısını ama ama Husamettin Sabri beyefendilere götürürdü, orada hep birlikte yer içerlerdi, ne var ki amcam müdür yardımcılığından da atıldı. Bu bizim servenlerimiz saymakla bitmez.

Rahmetli eniştemin kardeşinin bacanağına gittim, çaresiz ona yzsuyu dkecektim.

Numan amca, dedim, bana biraz para ver de...

Gözünüzü toprak doyursun, dedi, doymadınız, doymadınız...

Doymayan onlardı, har vurup harman savuran da onlar oldu, geri ben de buldukça yedim ya. Bak, sana ne diyeceğim, ninem ölüyor, ölüyor Tombalak nine.

— Yalana da doymadınız, dedi.

— lyor, dedim sesimi titreterek...

— Vah, dedi, Tombalak teyze ölüyor mu? Gazeteye ilan verirseniz büyük verin, sana da çok yararı dokunur. Bankacılıktan emekli emlakçı Numan Soydanay'ın da tombalak teyzesi diye yazın. Telefon : 86 53 41.

Düşündü.

— Paran yok, nereden ilan vereceksin, dedi. Al şunu, geri verebilirsen verirsin, veremezsen düşünme. Tombalak teyzenin yoluna helal olsun. Geçen yıl senden habersiz onun son kalan arsasını sattık, öğrenince bana bozulma diye şimdi söylüyorum, tamam mı? Benden alacağı var sanma ha, hepsini dedim, temiz kağıdını da yaptım, istersen mahkemede gösteririm. Vah anam, vah benim Tombalak teyzem, ölüyorsun ha, ölüyorsun gülüm ha?

— Pekiyi parayı ne yaptı ninem?

— Afiyetle yedi. atır atır yedi.

— Yıllardır yarı bunak yarı yatalak yaşıyan bu kadın bu parayı barda mı yedi sazda mı yedi?

— Onu hemen yetişip kendine soracaksın, çünkü yarına bırakırsan gidiverir bakarsın. Ama bildiğimi senden ne diye saklayayım, bana Boğaz'da yediğini söylediler.

Niye bana haber vermediniz arsayı satarken?

— Ulan, dedi, kadının ölüm parasını menderden aşırıldığını bilmiyor muyuz? Ağlayarak anlattı bana zavallı. Bana güvenirdi. Nasıl yaşadı sanıyorsun, satarak savarak yaşadı, yoksa kocasından kalan aylık neyine yetecekti. Hem o senin Hatçe teyzenin de, o namus kumkuması fındıkçının da yatacak yeri yok. Gitti geldi aldı kadından. Neyse sen şimdi çık da ben bir müşteriyle görüşeceğim. Ölürse cenazede görüşürüz. Bak, kendini sıkma sakın, parayı ödeyeceğim diye iki ayağını bir pabuca sokma.

Kafam keçe gibiydi. Sokağa çıkınca kendime geldim. Gördün mü Numan amcanın yaptığını. Bir de rahmetli babamla benim adımız üçkağıtçıya çıkmış.

Kar fırtınasıyla birlikte bombok bir şimşek gibi girdim içeri.

— Öldü, dedi Hatçe teyze, sen sağ ol yavrum. Sakın üzülüp ağlama. Ne yapalım, dünya bu. Hepimiz öleceğiz. İyi insandı, mümin ve mütedeyyindi, senle ben düşünelim, daha çok da sen. Söz ver ağlamayacağına. Söz verdin gitti. Vakit akşam, yapılacak bir şey yok. Ben okuyacağımı okudum. Evde de okurum. Sabah gelir ne gerekiyorsa yaparız. Ölüye yardım etmek sevaptır. Üstelik bu senin ninen. Kadının parasını az yemediniz. Şimdi sen akşamı bir kahvede geçirirsin, sonra gider bir otelde yatarsın. Sabah erkenden gelir beni alırsın. Gerisini düşünme.

Ben Torlugillerdenim. Yediğim her kazığı anında unuturum. Her şey silindi kafamdan. Ama kahveye gitmek istemedim. Otelde yatmak fikri içimi ürpertti.

— Ben de seninle geleyim Hatçe teyze, dedim, hem boynunu ovarım, hem canım sıkılmaz, hem...

— Kem küm edip durma, dedi, ah babasının oğlu. Siz adam olmazsınız. Çocukluğundan beri aklın bende. Gel de sana güzel bir tarhana çorbası pişireyim. Siz hepiniz böylesiniz, insan aklına sığmaz bir şeyler var içinizde. Belki de insan değil şeytansınız siz.

ADANALI

Yazarın önemli bir açıklaması: Bu öyküde bazı serüvenlerini sergilediğimiz Adanalı gerçekte Adana'lı değildir, çocukluğunda iki üç yıl kadar annesi ve babasıyla Adana'da kalmış olduğundan kendini Adana'lı sayar, yoksa Adana'dan böylesine dalparmak bir insanın çıkacağını düşünemeyiz. Adanalı'nın spor yazarı olması da tam tamına bizim uydurmamızdır, biz Adanalı gibi bir kendini bilmezin spor yazarlığı gibi çok önemli ve çok anlamlı bir işi kıvrabileceğini zaten düşünmemişizdir. (Bir kere Adanalı doğru dürüst türkçe bilmez.) Adanalı sağda solda avukat olduğunu söylüyor-muş, bu da kesinlikle yalandır, çünkü Adanalı Çorum lisesinden kovulmadır. Pekiyi, Çorum lisesinden böyle bir insan çıkar mı? Elbette çıkmaz. Çıkmayacağı için de Çorum lisesi Adanalı'yı bir safra gibi dışa atmıştır. — A. T

Bir sabah Adanalı soluk soluğa geldi.

Ocağına düştüm ağabey, dedi.

Sen kimsenin ocağına düşmezsin Adanalı, dedim, gene bir oyun çeviriyorsun ya dur bakalım.

Artık tiyatro sevdasını bırakıyormuş, spor yazarı olacakmış. Bir gazete patronuna galatasaraylı eniştesinden selam götürmüştü. Gazete patronu Adana-lı'ya, «Git bir maça, bana bu maçı anlatan bir yazı getir, inceleyeyim, spor şefi tamam derse seni gazete alırım» demiş.

Demek ki Adanalı gerçekten ocağıma düştü.

— Aman abi, şeyini yiyim bana bir maç yazısı yaz. Anlamıyor ki dediğimi.

— Oğlum, git başımdan, elimiz kalem tutuyor diye nasıl yazarız maç yazısını! Benim gördüğüm maç üçü beşi geçmez, ben kalecinin nerede durduğunu bile iyi bilmem, ben kim sana maç yazısı yazmak kim...

Dinlemiyor.

— Senin, diyor, kompozisyonun iyi. Biz bir mektubu bile denk düşüremiyoruz.

Tepem attı:

— Pekiyi, iki satırı yan yana getiremiyorsun da, a it oğlu it, ne demeye maç yazarı olmaya kalkıyorsun?

— Sen orasına boşver!

Deli edecek beni. Sonunda kalktık gittik maça. Hava da bir soğuktu! Maç dönüşü yazıyı bizim evde birlikte yazdık. Bir örneğini saklarım. Yazı şu:

«Dün İstanbul'da bir fırtına koptu... Bu fırtına birinci yarıda kalelerden birini darmadağın etti. Bir, iki, üç... Koskoca takım seriliverdi çimlere. Çim de yok ya. Bu çim sorunu çözümlenmeli. Bu fırtına bir oyun getirdi. Başoyuncular hakem ve kaleci. Ne yaptı hakem? Seyircisinin bağirtısına kulak verip gözlük takardı böyle olmazdı. Kaleci ne yaptı? Tısssss! İki aydır; bir bakıma iki yıldır; çimlerden uzak kalmanın uyuşukluğuna yenildi. Ve üç gol. Kurtarabilir miydi takımı tek başına? Eh, kurtaramazdı. Takımın kurtulacağı yoktu. Hiç değilse takımının onurunu kurtarabilirdi. Öbür oyuncular ne yaptılar? Onlar da tarlada gezindiler. Kim suçlu? Suç bu takımı yıllardır bir çiftlik anlayışıyla yönetenlerde. Karşıdaki takım küçüktü belki ama, ağız ve dişleri büyüktü, yeri gelince ısırmayı biliyordu. Hart! Kısacası dün oynadıkları oyun tam bir dramdı. Üstelik, estirilen o hava vardı. Hem de ne hava! Seyirci artı on bir bir yanda, öbür yanda da sanki yalnız on bir kişi. Üç de hakem, on dört. Bu işin bir disiplin işi olduğu artık anlaşılmalıdır. Barlardan oyuncu toplayan ve sonra oyun-

cularımızdan memnun değiliz biçiminde konuşan yöneticilere düzenin ne demek olduğunu biz öğretecek değiliz. Ancak buna düzen diyemeyeceğimizi onlar da bizim kadar bilirler. Bu her şeyden önce bir çalışma ve anlayış işidir. Halktan seçselerdi on birlerini, belki daha akıllıca bir iş görmüş olurlardı. Halk böyle zamanlarda daha güzel oynar, hele iyi bir çalan olursa. Hiç değilse çiftetelli oynar.

«Dün çimde oynanan ne çiftetelliydi ne kasap havası. Naciye Naciye cilveli Naciye. Futbol hiç değildi. Sen onun bunun keyfine oyuncu alırsan, işte milyonların böyle havaya gider. Haydan gelen huya gider. Dün baştacı ettiğini bugün silkele! Olur mu? Olur; dün neredeyse bütün seyirci olur mu böyle olur mu diyordu. Yok yanından maça para ayıran insanları düşünelim biraz da. Gözlerimiz hep Avni'yi aradı. Avni'yi takıma almayan anlayışı eleştirmeliyiz. Derken otuz beşinci dakikada Avni çıkageldi. İyi insan sözünün üstüne gelir. İti an değneği eline al. Gülme komşuna gelir başına. Atı atın yanına bağlayınca ya huyundan ya suyundan demişler. Oyuncu yuvarlanıyor tencere olarak, kapağını, yani yöneticiyi buluyor. Ama oyuncunun suçu var mı? Başka! Yarın seyirci koparsa bu takımdan, kim ayakta kalabilir, oyuncu mu, yönetici mi, yoksa milyonları su gibi dökenler mi? Hiçbiri. Bu maç falan değil, kördöğüşüydü!»

Adanalı ertesi gün erkenden yazıyı patrona götürdü. Patronla spor servisi şefi incelemişler, çok beğenmişler. Birazcık noktalı virgüllere takılmışlar. «Ay başında gel, işe başla!» demiş patron. Adanalı'yı bir süre deneyecekler, huyunu suyunu da kalemi kadar beğenirlerse kadroya alacaklarmış.

Hoşuma gitti. Serserilikten kurtulacak kerata.

Gittiği yerde tek durur mu? İşe başladığının haftasına gazetedeki sekreter kıza tutuldu.

— Yanıyorum abi, diyor, yanıyorum, Allah! O kızı bana vermezler bak görürsün.

— Verirler ulan, dedim, niye vermesinler, bugüne

bugün gazete yazarısın, geleceğin parlak senin!

Adanalı'nın boyu bir buçuk metre, kızinki bir altmış sekiz. Topuklu da giydi mi bir yetmiş beş kızın boyu. Bu durum bir engel çıkarmadı. Evlenmek boy göstermek değil, bir yaşamı paylaşmak. Kızı hemen verdiler. Adanalı yumurta topuk bir ayakkabı yaptırdı. Düğün için Necati salonunu verdi. Düğün çok güzel oldu. Kız Adanalı'yla on gün ya kaldı ya kalmadı, babasının evinde aldı soluğu, Adanalı için de demediğini bırakmadı. Ben evcilik oynamak için evlenmedim ki, demiş kız. Anadalı küplere bindi, «Ben ona erkek olup olmadığımı gösteririm» diye bas bas bağırdı. Yatıştırdık, sana yakışmaz dedik. Yalnız Necmi ağır konuştu: «Ulan, dedi, on günde gösteremediğin erkekliğini şimdi mi göstereceksin?» Adanalı Necmi'nin üstüne yürümeye kalktı ama tuttuk.

Bu olaydan sonra Adanalı'nın üstüne bir erkeklik geldi. Önüne gelene çatıyor, bir bardak suda fırtına koparıyor, yaşlılara, çocuklara saldırıyor, sakatlara demediğini bırakmıyordu. Gidişi gidiş değildi ya, onuru kırıldı diye pek ses çıkarmıyorduk. Besbelli, derinden yaralanmıştı. Bir gün olay çıkardı. Öbür mahallede gitmiş, orada bir kıza askıntı olmuş, üstelik kızın babasına posta koymuş. Çektim Adanalı'yı bir köşeye.

— Oğlum, dedim, yapma bu eerseriliği, senin yüzünden bu mahallenin çocukları zorda kalıyor. Yarın öbürleri toplanır gelirler sana sopa atmaya, bu çocuklar da seni korumaya kalkarlar, al başına derdi. Sen korkar kaçarsın ama, üç beş yüreklinin canı yanar. Bunlar onuruna düşkün çocuklardır. Geçenlerde senin yüzünden biri baba dayaağı yedi.

Hık mık edecek oldu, sert çıktım. Sert çıktım ama, dinletemedim. Rezilliği ele almıştı bir kere. Sonunda korktuğumuza uğradık. Öbür mahallenin çocukları bana haber göndermişler. «O ağabey ya o ite ağzının payını versin ya da biz yapacağımızı biliriz» demişler. Necmi'ye gittim.

— Necmi, iki gözüm, dedim, bu hergele başımızı

bolayı nokatacak. Beni dinlemiyor, senden korkar belki. Çama bir gözdağı ver.

Necmi Adanalı'yı o gece gözümün önünde silkeltilti.

Bak Adanalı, dedi, senin yüzünden birinin burnu kanarsa beynini ikiye bölerim.

Necmi abi, Necmi abi, dedi Adanalı, ben senin büyüklüğüne saygı gösteriyorum, çizmeden yukarı çıkma, anladın mı, burası er meydanı, gelecekleri varsa görecekləri de var, gelsinler de bir güzel piyastos olsunlar.

Adanalı'yı Necmi'nin elinden zor aldım. Adanalı'ya arka çıkan birkaç çocukla konuştum ertesi sabah.

— Çocuklar, dedim, bu hergele azdı, dikkatli olun, sakın sizin başınızı derde sokmayın.

Yumuşak ve efendi çocuklardır. Söz verdiler karışmayacaklarına.

Akşam vaktiydi. Kahvede oturuyordum. Hava sıcak mı sıcaktı. Kahveye birbirinden yapılı altı delikanlı girdi. Adanalı'yı sordular. Adanalı bir köşede çayını içiyordu, gelenleri görünce eşekten düşmüşe döndü. Delikanlılardan biri Adanalı'nın kulağına eğildi, bir şeyler söyledi. Adanalı anladı başına gelecekleri, bağırmaya başladı. Haktan adaletten söz ediyor, kendini övüyor, tehditler savuruyordu. Altı delikanlı Adanalı'yı sürükleye sürükleye dışarıya çıkardı. O sırada bizimkilerden toparlananlar oldu. Karışmayın diye işaret ettim.

— Aman abi, göz göre göre arkadaşımızı mı dövüreceğiz? dedi biri.

— Bak, dedim, bu adam iyi bir dayak yemezse kendine gelemes, bizim yapmak zorunda olduğumuzu bırakın onlar yapsınlar, bunu onur meselesi yapmayın.

Adanalı'yı gözümüzün önünde dövdüler, yerlerde sürüklediler, top gibi fırlattılar. Şimdi gazetesinde bu maçı da anlatsın hergele. Adanalı dayak yemekten bıkmıyordu. Yılmadan savaştı. Yenilgiyi gerçek bir savaş gibi yaşıyordu. Bir süre sonra orası burası

kanamaya başladı. Dışarı çıktım.

— Delikanlılar, dedim, yeter artık, bu iş burada bitsin. Siz öcünüzü aldınız. Haklı olduğunuz için size ses çıkaran olmadı. Bu ona ders olur, yeter artık.

Delikanlılar durdular, Adanalı'yı bırakıp gittiler. Adanalı elimde çırpınıyor, «Bırakın beni, gidip tozlarını silkeleyeyim» diye bağıırıyordu. Bir ara bana döndü.

— Siz de adam mısınız, göz göre göre sopa attırıyorsunuz arkadaşınıza, dedi.

Sonra delikanlıların gittiği yöne doğru bağırdı:

— Erkek olan teke tek gelir. Var mı altı kişinin bir kişiyi dövmesi? Eğlence çıktı değil mi? Adam dövmek mi erkeklik, adam dövdürmek mi? Gelin ulan buraya, erkek olmayanlar karılarının yanına gider, erkek olanlar buraya gelir, hazırım kavgaya!

Gülmemi tutamadım.

Oğlum, dedim, onlar erkeklik gösterisi yapmaya gelmemişler. Sana sopa atmaya gelmişler. Öfkelerini bırakıp gittiler. Sanki tek kişi gelseydi başara-bilecek miydin?

Adanalı'yı kahveye aldık. Yaralarını temizledik, evine gönderdik. Adanalı yola gelmek bilmiyordu. Ertesi gün çocukları kışkırtmış, bunlara ders vereceğiz demiş, kimseye dinletememiş. Polise başvurup «Bir gazeteciye saldırdılar» numarasına yatmak istemiş, engellemişler. Dayak yedikten üç gün sonra Adanalı ortalıkta Sekizinci Napolyon gibi dolaşmaya başladı. Ne oldu diye soranlara, «Hani o bana dayak atanlar vardı ya, onların ikisini köprü başında kıstırdım, eşşek sudan gelene kadar dövdüm» diyordu. O zaman tepem attı.

— Ulan, dedim, söyle bakalım nasıl bir adamdı, anlat hangisini dövdün? Gidip adamı buraya getireceğim, ikisini değil birini getireceğim, bir de bizim önümüzde döv.

Adanalı o zaman bir gerildi, bir ayağa kalktı.

— Bak abi, dedi, ben onu da, gerekirse seni de

ayağımın altına almayı bilirim.

Bunun üzerine kahveci dayanamadı, elindeki tepsiyi Adanalı'nın kafasına indirdi. Adanalı'nın kafasından oluk gibi kan akmaya başladı. Korktuk. Kan durmuyor. Götürdük başımızın derdini hastaneye, başını sardırdık. Yolda demediğini koymadı.

— Polise gideceğim, bırakın, diyordu. Ben hastaneye gitmek istemiyorum, ben saldırıya uğramış bir gazeteci olarak polise gitmek istiyorum. Benim haber özgürlüğüm engellendi. Darp var. Gerekirse polis hastaneye gönderir, size ne oluyor! Ben polise gideceğim. Ben şimdi gene dövüşürüm sizinle.

— Oğlum, dedim, dayak yemeden duramıyorsun. Ama dayak yiyecek yerin kalmadı ki bir dayak da ben atayım. Seni pataklamak bize hiç bir şey kazandırmıyor. Adam olursun belki diye dövüyoruz, iyiliğin için. Bırak bu kavgacılığı Erkek adam ikide birde horozlanmaz. Bırak artık.

Adanalı tutturamadı. Bir ayın içinde anacığını alıp toz oldu. Aylar geçti, ne o bizi aradı, ne biz onu aradık. Geçenlerde öğrendik, gazetecilikten ödül almış. Kutlu olsun demeye gittik. Korka korka gittik doğrusu. Yanına vardığımızda genç bir çocuğu azarlıyordu. Bizi görünce sevindi. Birkaç ayın içinde bayağı değişmiş Adanalı, o Napolyon zıpzırlığı gitmiş üstünden, Hitler gibi, Mussolini gibi bir şey olmuş. Bize çay kahve ısmarladı. Hepimizi yazı işleri müdürüyle teker teker tanıştırdı. Bize makine dairesini gezdirdi. Öbür çocukları sordu. Ayrılırken herkese selam gönderdi. En önemlisi, bizim çocukların yeni kurduğu Yıldırımspor'u çalıştırmayı kabul etti.

YAŞLANDIK ARTIK

İlkyazla görüşmek istiyorsanız kıra çıkın, tam vaktidir, ilkyaz geldi geliyor. Ölüm kalım savaşı vere vere şu duvarın dibinde azçok ağaca benzemiş olan şu dal ve yaprak yığınının bakın, o bile ilkyaz türküleri söylüyor. Ne demek bile, elbet söyleyecek, o ağaç değil mi?

Evet, ilkyazla görüşmek istiyorsanız kıra çıkın. Yağmur yağar diye korkmayın. Güzel bir yaz yağmuru, şerbet gibi bir yaz yağmuru ensenizden kuyruk sokumunuza süzülse ne çıkar! Siz de çocuklar gibi olun biraz, anneler babalar gibi olmayın, mahalle bekçileri, polisler, genel müdürler gibi de olmayın. Çocuklar çoktan uzandı kırlara, yarım pabuçlarıyla top koşturuyorlar.

Kaç yıl var ilkyazı kırlarda karşılayamadım. Patronun maşası ve maskarası Necip beyi patronun gözü önünde kalaylamasaydım, eşekliğini anlattım bari köpekliğini anlatmasaydım bu yıl da buralarda karşılayamazdım ilkyazı. Giydim beyaz ayakkabılarımı, yeşil gömleğimi çektim, ayağıma eski bir pantolon uydurdum, arka yoldan yürüyüp düzlüğe vardım. Şimdi tam zamanı, yolda bana alkış tutan kuş seslerini de burada anlatmam gerekir, gelgelelim ben kim edebiyat yapmak kim!

Hava birden bulutlandı, bir iki damla yağmur düştü. Bulutlar bir süre delişmen kızlar gibi oynayıp durdular, bir oraya sürüldüler bir buraya yıkıldılar. Bulut yığını on ikiye doğru dağıldı. Geriye eşsiz bir bahar kokusu kaldı, bir de pırıl pırıl bir güneş. Bir ağacın dibine çöktüm, kentin uzak gürültülerini din-

ledim. Bezbelli ilkyaza bulařmamak için direniyor
kaskaca kent, hantal kent, uyuşuk kent.

Neredeyse bekçilere buyruk verilecek: «İlkyazı
kente sokmayın, kırlarda tutun, karşı koyarsa ka-
rakola getirin, gürültü ederse falakaya yatırın, pipi-
sine elektirik tutun!»

Kırlara boylu boyunca serilmişti ilkyaz. Kendine
güvenliydi, sıcacıktı, yeşil yeşil bakıyordu, bir man-
da rahatlığıyla soğuk çamurlara bulanıyordu. Bak-
mayın kırlarda oyalandığına, birkaç gün içinde ken-
te girecek, kenti ele geçirecek, karanlık kuyuları bi-
le ısıtacak. Ey kentliler, ilkyaza karşı duramazsınız.

Düzlükte top oynayan çocukları izledim bir süre.
İçlerinden biri, sanırım en uzununu «Amca, kaleci olur
musun?» dedi. «Bu kaleci durdurma numarası bit-
sin artık çocuklar, dedim, burada borumuz ötmüyor
diye bizi kaleci durdurmaya kalkıyorsunuz siz de...
Sağaçık oynatırsanız oynarım.» Baktım, en cingöz-
lerinin, o şişko oğlanın yüzü bulandı. «Sen sağaçık
mısın?» dedim ona. «Evet hem de takım kaptanıyım»
dedi. «Oğlum, dedim, zaten seni yerinden oynata-
mazmışız, bir adam hem sağaçık hem takım kaptanı
oldu mu kafaya koyarsa bakan bile olur!»

Çaresiz... kaleci durdum. Kalemi canla başla ko-
rumakla birlikte tam yedi gol yedim. Aslında dokuz-
du, mızıkladım, ikisini saydırmadım. Yaşlandıık artık.
Çocuklar bana oyundan çık diyemediler, «Amca sen
ne biçim kalecisin?» dediler. Oysa ben onlara ka-
leci olmadığımı, sağaçık olduğumu daha önce söy-
lemiştim. «Sizin oyununuza alışamadım, siz 4-2-4
oynuyorsunuz» gibilerden bir şeyler geveledim. Bir
süre sonra anladığım iyi oldu: beni oynatmak istemi-
yorlardı artık. Ayrıldım. Düzlüğün öbür ucundaki
ağaçlığa doğru yürüdüm. Çocuklar arkamdan bağır-
dılar: «Takımı yatırdın amca!» Ses çıkarmadım. Son-
ra o şişman oğlanın sesini duydum iyice gerilerden,
«Sen kaleci duracağına su sat!» diyordu. Ona da ses
çıkarmadım. Ben takımı yatıralı yıllar oldu çocuklar,
su satmaya gelince Necip beyin ve temsil ettiğı dü-

zenin sayesinde yakında o da olacak. Öğretmen diplomamdan şeytan uçurtması yapacağım günler dün kadar, yarın kadar yakın.

Ağaç kümesinden ayrı duran o bodur ağacın altında yaşlı bir adam oturuyordu. Adamcağızın keyfini bozmayayım, dedim, öteye doğru yürüdüm, ama o bırakmadı beni, seslendi arkamdan:

— Baha bey oğlum, ne var ne yok? Galiba tanıyamadınız beni?

Adım Baha olsaydı belleğime demediğimi bırakmayacaktım. «Yanılıyorsunuz» demedim adamcağıza, diyemedim, yanıldığını anlayamayacak kadar çocuklaşmıştı besbelli.

— İyiyim beyamca, dedim, tanıdım, nasıl tanımam, unutulur mu, dalgınım şu günler, ne olur bağışlayın.

— Aman dalgın falan olmayın, gençliğinizi dipdiri yaşayın, gençlik güzel şey, dedi.

— Güçlü insanlar için evet, dedim.

Dedim ve saçmaladığımı anlayıp sustum. Yanına oturdum. Anlatmaya başladı.

— Sizinle soğuk bir günde tanışmıştık. Ben oğlum kızmıştım, iş arıyordum. Rahmetli kayınbiraderimin dostuymuşsunuz. Onun dayısı benim eski bir tanıdığımdır, o aldı size getirdi beni. Üstünüzde damalı bir ceket vardı, hiç unutmam. Ne güzel, diye düşünmüştüm, çok önemli bir ortaklığın gencecik genel müdürü. Unutmadınız değil mi? Evet, gençlik güzel şey. Sizden iş istemiştım de, «Emeklilere iş vermiyoruz» demiştiniz. Ya, genç olmak... İlk yazın tadını çıkarmaya geldim buraya ama, ilkyaz bile üşütüyor artık beni. Ya eski ilkyazlar yok ya eski Abdülkadir...

— Evet, dedim, ısınamadı havalar. Bu yıl böyle oldu, soğuklar çok uzun sürdü.

— Isınması da iyi değil, dedi, sıcaklar çok yoruyor beni. Ben artık mevsimlerin dışındayım, bana göre mevsim kalmadı artık. Biz en güzel havalardan bile tedirgin olacak yaşıyoruz. Mayıs gene en iyisi.

Benim bütün mevsimlerim iyi geçmiştir. Artık yazlar bile uşütüyor. Uzaktan imrendim size, çocuklara kazandırdım. Saydım, tam yedi gol yediniz, belki daha da çok. O oyunla yirmi tane bile yiyebilirdiniz. Gol yiyebilmek de bir mutluluktur. Çocuklara karışabilecek kadar gençsiniz. Ne güzel! Sizin yaşınızda olsaydım da elli gol yeseydim... «Moruğu kaleci alalım mı?» diye alay ettiler benimle. Duymazdan geldim.

— Bende de iş kalmamış beyamca, topa vururken soluğum kesiliyor.

— Sorması ayıp yaşınız kaç?

— Kırk bir.

— Gördünüz mü, kırkınızdasınız. Elli yaşımıdaydım, mahalle çocukları kapıma dolarlar, düdük yap Abdülkadir amca, saklambaç oynayalım Abdülkadir amca diye bağırırlardı. Öyle bir saklanırdım ki, beni bulabilmek için kan ter içinde kalırlardı. Ne zaman ki yaş altmış beş oldu, hekimler koşmayı yasak ettiler, hastalık ve ilaç adlarını öğrenmeye başladık. Bunları size ne diye anlatıyorum efendi oğlum? İnsan yaşadıkça düşük çeneli oluyor.

— Yakınlarda oturuyorsunuz galiba?

— Ay sonlarında paramızı denk getirebildiğimiz zaman mutlu olurduk delikanlım. O yüzden yediğimiz her lokmanın tadı, güzelliği vardı. Adı büyük bir işim vardı ama gerçekte sıradan bir memurdum. Sıradan olmayı severim ben. Çocuklarımı güçlkle ve özenle yetiştirdim. Çocuklarım sıradan insan olmaktan hep korktular. Kristal kadehi yaşamınla ödemediysen ve kristal kadehi kırmaktan korkmuyorsan kristal kadehle iç. İnsan yaşadığı şeyin üstüne titredi mi bitti delikanlım. Ben onlar gibi değilim, olmak da istemedim. Karım öldükten sonra bir başıma kaldım. Çocukların herbiri bir yana dağıldı. Onlardan uzak olmak hoşuma gidiyordu. Küçücük bir odada yıllarca özgür yaşadım. Beni korumak tutsaklığı çok korkutur. Öksürüklü, aksırıklı, çarpıntılı, yoksul ve yalnız bir özgürlüktü ama gene de özgürlüktü. İki yıldır ortanca oğlumun yanıdayım. Yaşlandın,

diyorlar, bırakmıyorlar. Beni birazcık daha uzun yaşıtarak insanlık görevlerini yapmış olacaklar. Baba sakın ilacını unutma. Baba gene rakı mı koydun kadehine? Bense ilaç şişelerimle, yorgunluklarımla, bunaklıklarımınla başbaşa kalmak istiyorum. Zor oluyor. Onların yaşayışı benim yaşayışıma uymuyor. Sevmedikleri şeyleri de sever gibi yapıyorlar, en çok da bunu anlamıyorum. Bir şeyden hem sıkılıyor hem o şeyle birlikte olmaktan kaçmıyorlar. Onlar kentin düzenine takılmışlar, dönüp duruyorlar. Her şeyleri var, yaşamaya vakitleri yok. Öyle bir kaygıları da yok zaten. Siz nasıl oldu da kırlara çıktınız delikanlım? Bu kentte kimse ilkyazı önemsemez. Bu kentte hiç kimse kırların en önce ilkyaza bulandığını bilmez. Ne demek en önce bulanmak? Saçmalıyorum ben. Yaşlandım artık. Ben kış boyu bu günleri beklerim. İlkyaz pencereden girecek de onlar duyacak ilkyazı. İlkyaz geldi geliyor diye kıra çıktığım, elimde bir kitapla bir taşın üstünde ilk ılık esintileri beklediğim, eli boş döndüğüm çok olmuştur. İlkyazı karşılamak benim işim. İlkyaz diye bir derdim var benim. Onlar öyle değil. Onlar için ilkyazla kış arasında yalnızca sıcaklık değişikliği var.

— Sizi çok seviyorlardır.

— Elbette seviyorlar. Ben ihtiyarım, evin kedisi gibiyim. Elbette seviyorlar delikanlım. Geçenlerde bir şarkı mırıldanıyordum. Bir arkadaşım bestelemiştir, radyolarda falan okunmaz: «Aşkınla harap gölgame bir bak güzelim!» Dalmışım, söylüyorum şarkıyı. Bir kahkaha koptu içeriden. Baktım, gülünç oluyorum, sustum. En güzel şarkı bile seksenlik birinin ağzında eşsiz bir çirkinlik kazanıyor olmalı. Üzülmüşler, geldiler, şarkıyı söyle diye tutturdular. İlaç içer gibi söyledim. Bir daha da ağzıma şarkı falan almadım.

— Beyamca, insan içinden gelen şarkıyı susturmamalı.

— İçimden gelmiş olsaydı zaten susamazdım. Artık gönülden gelmiyor, anılardan, alışkanlıklardan,

canakıntılarında geliyor. İnsanın içinden gelen şarkı nasıl söylenirse söylensin güzeldir. Dinleyen olsa da güzeldir, olmasa da güzeldir. İçimden şarkı gelmiyor artık. Söylediğim şarkı şarkıya benzemiyor. Saat kaç oldu efendi oğlum? On iki mi? Vay, vay! On ikiyi on geçiriyor. Yemek saatini on dakika geçirdik. Haydi dostum, sağlıcakla kalın. Nice yıllar kirlarda karşılayın ilkyazı...

Seke seke uzaklaştı. Kalakaldım. Çocuklar yanıma geldiler. «Amca gene kaleci durur musun?» dediler. «Kaleci durmak bir şey değil de çocuklar, yakında Beşiktaş'ın kalesini koruyacağım, sakatlanmaktan korkuyorum» dedim. İmandılar mı inanmadılar mı bilmiyorum. Ama bu iş senden geçmiş demediklerine göre, kalecilikte biraz derinleşsem Beşiktaş'ın kalesini koruyabilirim gibime geliyor. Şimdilik. Belki birkaç yıl için...

GÜNEŞ ÇEKİLMEDEN ÖNCE

İşsizdim. Yoksul bir özgürlük ya da özgür bir yoksulluk içinde vakit öldürüyordum. Kahvelerde, parklarda, sinemalarda, kıyılarda, oyun salonlarında benden iyisi yoktu. Bir işsiz ne yapabilirse ben de onu yapıyordum. Yeni yeni arkadaşlar ediniyordum. Pişpiriğe, blüme, altmışaltıya alışmıştım. Kahvelerin ve meyhanelerin göz gözü görmez dünyasına tutulmuşum. Nasıl olsa birileri bir gün bana da iş verecekti. Üzülmek boşunaydı. İşten atıla atıla işsizlik arsız olmuştum. Ah güzel anacığım benim, üç kuruş parasının yarısını bana verirdi.

Ali beyi o günlerde tanıdım, tanır tanımaz sevdim. Ben ilk gençliğimi yaşıyordum, Ali bey son gençliğini yaşıyordu. İnsanın bir ilk gençliği vardır, bilirsiniz, bir de son gençliği. İlk gençlik ahmaklıklarla, son gençlik budalalıklarla dolu geçer. İnsan ilk gençliğinde yaşayamadığı şeyleri son gençliğinde yaşamak ister. Ömür boyu tutturamadığın şeyi ömrünün sonunda yakalayivermek...

İyidir bu son gençlik, insanı gülünç etse de iyidir. Kaynananın soru soran bakışlarını, ananın hastalıklı yakınmalarını, karının dırdırını, oğullarının açgözlülüklerini, kızlarının hergeleliklerini bir çırpıda boşlayıp dalıverirsin dünyanın içine. Oh, ben deliymişim arkadaş, dersin, dünyanın yükünü yüklenmişim katır gibi. Göz açtırmamışlar. Yüzlerini şeytan görsün artık. İstemiyorum. Boşayacağım efendim, boşayacağım. Evet, utanmasan boşayacaksın karını. Onunla kalmayacak, kaynanana söveceksin, enişteni kalaylayacaksın, anana demediğini bırakmaya-

çakın, çocuklarına çekeceksin resti, bir şıfıntıya gonul vereceksin, eşsiz bir rüküşün kollarında gam-
maz günler, uçarı saatler geçireceksin...

Anlar renklerini ve kokularını yitirdikçe, çevren
kohneleşip azgınlaştıkça, yüreğin dünyayı gözün-
den okumaya başladıkça içinde bir şeyler kımıldanır.
Şeytandır bu kımıldanan. Otobüse binip Arnavut-
köy'e gitmeyegör, denizi tapulamış gibi olursun. O-
nun üzerine Emirgan'da bir çay içtin mi işin tamam.
Sat anasını, her şey buraya kadar. İnecek var şoför
efendi, şöyle aralanın bakalım. Korkma, kimse kına-
yamaz seni, sakın korkma. Korkma, emekli maaşını
Beyoğlu'nda karılara yedir, Boğaz'da arkadaşların-
la ye. «Efendi, kirayı istiyorum!» diye bas bas bağı-
ran evsahibinin karşısında çamurlaş. Utanma, uta-
nanlar son gençliklerini yaşayamazlar.

Ali bey de, besbelli, son gençliğini var gücüyle ya-
şıyor ya da yaşamak istiyordu.

Kimdir Ali bey? Doğrusunu isterseniz onun kim
olduğunu ben de bilmiyorum. Kahvenin dışında ya-
kınlığımız olmadı pek. Bildiğim, memur emeklisiydi,
şairdi, karısı ölmüştü, çocuklarının herbiri bir yana
dağılmıştı. Ali bey ilgi çekici adamdı. Her konuda çok
rahat konuşan bir başka kişi tanımadım. Konuşulan
her konuda o vardı. Spordan da, tıptan da, kuyum-
culuktan da, marangozluktan da anlardı. Dış görü-
nüşü tedirginlik verirdi, belki de çirkindi biraz. İn-
cecik dudaklarının altında bir yarımada gibi uzanan
kocaman çenesi o koskocaman yüzünde ayrıcalı bir
yer tutardı. Gözleri ufacıktı ve birbirine yakındı. Bur-
nunun çirkinliğini anlatabileceğimi sanmıyorum. Ali
beyle ilgili başka ne söyleyebilirim.

Ali bey geçen yıl sizlere ömür.

Bir ilkyaz sabahıydı. Ağabeyimlerde sıkı kahval-
tı etmiş, kıyıda beş on dakika dolaştıktan sonra kah-
venin yolunu tutmuştum. Ali bey ocağın yanındaki
masada tek başına oturuyordu. İlkyaz öğlelerinin
açık sarı tüllerle örtülmeye hazırlandığı o donuk ay-
dınlıkta kendi kendime bir küçük hesaplaşmada bu-

lundum. Kalkar řu parasızlıkta Beykoz'a gider misin İsmail, dedim, yoksa dalar mısın kahveye, Ali beyle iki satır konuşur musun?

- Çoktandır görüşemedik Ali bey amca?
- Görüşemedik İsmail kardeşim.
- Pek görünmüyorsunuz buralarda?
- İhtiyarlık.
- Haydi canım, ne ihtiyarlığı!
- İhtiyarlık, ihtiyarlık.

Ali bey ihtiyarlıktan çok korkuyordu. İhtiyarlık onun pırıl pırıl gözlerine, iki küçük boncuğı andıran mavi gözlerine, taralı saçlarına, lekesiz ve ütülü pantolonuna, bağıra bağıra konuşmalarına ters düşecek bir şeydi. İhtiyarlık Ali beyin üstüne ikide birde konmaya çalışan ama her seferinde çevik bir el hareketiyle kovulan inatçı bir kuştı sanki. Ali bey son kalan gençliğini, gençliğinden en son kalanı duy-makla yetinmiyor, onu başkalarına da, bizlere de duyurmak isiyordu. Gazozu dişiyle açmaya yelteniyor, ara sıra yakasına karanfil takıyor, kadından kızdan sözediyor, raslantıyla önüne düşen topa öfkeyle ve incelikle tekmeyi basıyor, ara sıra «Ah, min-el aşk!» diye bağıyor, cıgaranın uçlusunu, saatin köstekli-sini, çakmağın zarifini, kravatın alacalı-sını, kumaşın gözalıcısını yeğliyordu. Ama tüm davranışlarının altında bir yorgunluğun kımıldandığını, bir güçsüzlüğün sırttığını, bir kalakalmışlığın kart horoz gibi ötüp durduğunu görmemek mümkün değildi.

Gene ünlü söylevlerinden birini atmaya başladı:

— Günler geçiyor dostum, yarına bizden pek bir şey kalmayacak. Ölmez saydığınız řu Ali bey dostunuz da bir gün sırtını yere dayayiverecek. Ömrümüzü son kırıntısına kadar değerlendirmeliyiz, ta ki içimizde en ufak bir yaşamamışlık duygusu kalmasın. Kısacası, tamtakır geçmesin kalan günlerimiz. Bendeniz iyi kötü yaşadım, ama yetmiyor. Gene yaşamalıyım. Bunu sizin yaşınzdaki insanlar anlayamaz. Ölümlü olduklarına inandıramazsınız gençleri. Ama benim mezarım şuracıkta, taşım burnumun ucu-

na kadar geldi. Vurduk gidiyoruz işte, anlayacağın. Güneş çekilmeden önce, bizim kendi güneşimiz içimizde sönmeden önce, güneş ertık soğuk suya dalarlarken biz de son ışıkların tadını çıkaralım dedik ve vurduk gidiyoruz. Yıllardır ne yaptık şu kahvede? Vakit öldürdük boşu boşuna. Senin elindeki kağıt benim elime gelince, blüm. Oldu mu? Bak, benim kaddın gözümün önünde gitti, inleye inleye. O güzelim insan üç yılın içinde tanınmaz olmuştu, gece sokakta görsen korkardın. Yaşayamadan gitti. «Şu Artvin'i göster bana» dedi kaç kere, bir fırsat bulup götüremedim. «Kalk Raziye, Artvin'e gidelim!» demişim mezarının başında, dostlar beni sürüye sürüye uzaklaştırdılar. İşte böyle arkadaşım, başınızı ağrıttım.

Canım, bunları dert etmeyin kendinize, şimdi bir pişpiriğe var mısınız?

Yokum. Boşver pişpiriğe de, kalk gidelim, iki kadeh atalım. Ben emekli maaşıyla donanmış durumdayım. Bendensin.

Önce Beyoğlu'na çıktık, ikişer bardak bira devirdik kokoreçle. Oradan Boğaz'a gittik, bir süre sağda solda dolaştık, sonra bir lokantaya sığındık, hem içtik hem konuştuk. Ali bey gene söylevler çekti, gençlik üzerine, yaşamak üzerine. İctikçe içtik. Ali bey hesabı ödedi, sonra «Ben bir yer biliyorum, oraya gidelim!» diye tutturdu. Kalktık, Beyoğlu'na çıktık gene. Beni bir eve götürdü. Yaşadığına inanmak isteyenler için, yaşamakta olduğunu kanıtlamak isteyenler için, yaşadığını göstermek isteyenler için İstanbul'da ve her yerde herkese açık evler vardır. Ali bey kıvamına gelmişti. Gülüyor, söylüyor, fıkralar anlatıyordu. «Bak dostum, bu yeşil pantolonlusu benim, öbürlerinden hangisini istersen...» dedi. Ben, neden bilmem, o yusuvarlak, o al yanaklı kadını seçtim. Neşe'ymiş adı. Garip bir yavaşlık içinde bana uydurma bir konukseverlik göstermeye kalktı. Ben bir yıldır elimi kadına sürmemiştim, yapmacıklı yakınlıklarla geçirilecek vaktim yoktu. «Yangından mal mı kaçırıyorsun?» dedi bir ara. Uzun zaman susuz

kalan, susuzluktan çatlamak üzere olan biri, kendisine uzatılan bir bardak suyun bir damlasını bile yere dökmek istemez, dökmez de, ama o bir bardak suyun güzelliğinden olur. Salona indiğimde Ali bey ortalarda yoktu. Bir cıgara yaktım.

Az sonra ortalıkta bir gidiş geliş oldu, bir tedirginlik başladı. Mırıldanmalar, fısıldaşmalar arttı. Bir terslik vardı, besbelli. O ara Ali beyin yeşil pantolonlusu salona indi. Şöyle bir bakındı sağına soluna. Yanıma geldi.

— Delikanlı, dedi, senin ihtiyar arkadaşın soluğunu çeviremiyor.

Yerimden fırlamışım.

— Kötü mü durumu?

— Sus, müşterileri ayağa kaldırma. Durumunda bir şey yok, ama böyle giderse olacak. Giyiniyor şimdi. Bana bak, o bizim eski müşterimiz, ama ondan geçmiş bu işler Her gelişinde böyle olur, bugün biraz daha kötü oldu. Sen anlat ona, ondan geçmiş. Bana da boş yere eziyet ediyor.

O ara Ali bey külüstür bir ay gibi doğuverdi merdiven başında. Gülemiyor, gülmeye çalışıyordu. Gerçekten soluk soluğaydı. Merdivenleri yavaş yavaş indi, bir alman generali gibi kaskatı durdu karşımda. Biraz daha kasıldı, biraz daha gülümsedi. «Tamam mısın?» dedi. Başımı salladım. Parayı ödedi. Çıktık.

Ona hiç bir şey söylemedim.

— Şurada birer şişe bira içelim, oradan evlerimize gidelim, geç oldu artık, dedi.

Bir yandan birasını yudumluyor, bir yandan kesik kesik konuşuyordu:

— Vaktin varken davran, gençliğin ilki güzeldir, ikinci gençliğe kulak asma. Gitti Raziye, yaşayamadan gitti. Şimdi onun yerine de ben yaşıyorum. Gençliğin ilki güzeldir. İkincisi de güzel arna, ilkinde uyumaz. Soluğun yeterse. Herkese kardeş gözüyle bakarak bu yaşa geldik. Git şimdi rezil ol, şimdi yalvar. Sonra rezil olamazsın da rezil olursun. Daha çok erken. Yaşamana bak. Sende de para yoktur,

namı yaşayacaksın? Emekli maaşıyla yapılan hovar-
dalık bu kadar olur dostum. Vakit geçiyor. Yazık. Za-
valli Raziye...

Buralarımızı bitirir bitirmez iskelenin yolunu tut-
tuk.

TİTANİK VE BUZDAĞI

Ekim ayının ilk yağmurlarıyla soğumuş toprağa boylu boyunca yatırdık ölüyü, üstünü sıkı sıkı örttük. «Ekenler ailesi» yazan çelengi kümbetin üstüne yanlamasına yatırdık. O da solsun burada, tamamlasın gününü.

İçimizde bir bitmişlik duygusundan çok bir başlamışlık duygusu vardı sanki. Bazı ölümler doğumlara çok benziyor.

İçime korkunç bir boşluk saplandı. Bu boşluk önce bir burgaç gibi çevrildi, sonra gönlümün en ıssız yerine saplandı kaldı.

Sonunda amcamı da gömdük. (Yok gibi biriydi benim için.)

İçimdeki bu boşluk yakında uçup gidecek. Bir gün soracaklar: Amcanız? Şaşıracağım: Amcam mı? Yaşam öne geçecek. Bize en sevdiklerimizi bile unutturmuştur.

Mezarlıktan yengemle ve Aysel'le döndüm. Yağmur dolu bir akşamüstüydü. Yağmur denizi. Amcamdan kalan bu özenli eve üçümüz yorgun ve saygılı bir sessizlik içinde girdik. İşte ev. İşte koltuklar, ayakkabılar, vazo. Duvarda budala bir sabırla yıllardır bekleyen çocukluk resmim.

— Sana bir kahve yapalım, dedi yengem.

— İstemem, dedim.

Benden başka kimseleri kalmadı. Kalabilirdi, kalmadı. Bunlar insan kaçırmakta ustadır. Kendilerinden başkasını sevemezler. Kendilerini o kadar çok severler ki başkalarına sevgileri kalmaz. Annemi kırdılar. Sağlığında babamı da. Ben iki ev arasında köp-

ıyıldım. Kimselerin gelip geçmediği bir köprü. Bu köprü boşuna duruyor. Nasıl olsa oradan buraya buradan oraya geçen olmayacak. Hep bayramlarda geldim buraya. Kendi kendime. Kimse git demedi. Geldim, ellerini öptüm. Buz gibi eller. Her öptüğümde titrer, donardım.

Kahve içsen iyi gelirdi, dedi yengem.

İstemem, dedim.

Cebimden gazetemi çıkardım. Gazetemin dumanlı resimlerine dalıp gittim. Gece bütün sessizliğiyle üstümüze gelmekteydi. Nasıl geçecek bu koskocaman gece? Gitsem, kalkıp gitsem. Olmaz. Onları yalnız bırakmam yakışık almaz.

Susuyordum. Oysa onlara acılarını unutturmak için bir şeyler yapmam gerekirdi. Acı çekiyorlar mı? Sanmam. Acıyı yürek çeker. Bunlar güçlüdür. Amcam öğretti bunlara güçlü olmayı. Yaşamayanların sarsılmaz güçlülüğü. Bu güçlülük ardarda başarılar getiriyor insana. Aysel eczacı oldu. Dükkan açtı. Kocasız kaldı. Hepsi güçlülüğündendir. Kalfa kasaya yaklaştırılmıyor. Kasayı bazen yengem bekliyor. Aysel bir Madam Curie saltanatıyla süzüm süzüm süzülüyor. «Hayırlı bir kısmeti çıkmadı.» Çıkar mı hiç! Çıksaydı ne olurdu? Bu ufak tefek heykel seni seviyorum diyebilir mi birine? Diyemez, onuruna dokunur.

Bazen gece, hiç değişmeyecek bir kuram gibi açılır önünüze. Boğulursunuz. O hiç değişmeyi bulur bulmaz ürkersiniz. İçinizde değişmeden kalanı. Dünya akıp gidiyor, siz de tutun bir ucundan. Ne gezer!

Bu ölü evinde, yarına çıkmayacak sonsuz gece gibiyim. İçimi karanlıklar basıyor Ben hiç delirmedi, ama hep burnumun ucunda duydum deliliği. Ben kimim? Çıldırırken ilk soru. Ve neden buradayım? Ne diye gitmiyorum? Belki de benim burada kalma- mı istemiyorlar. Ölünün her köşeye yağlı kara gibi sinmiş anıları onlara yetecek belki de. Ama gitmemeliyim. Akşamın ağırlığı, ölü evinin ağırlığıyla kay-

naştı. İnceden üşüyorum.

— Aysel, üçümüze de kahve yap, dinleniriz.

Belki de bu eve bir damat getirmenin zamanıdır. Bunlar usulu sandıkları bir adamı başlarına dert etmeden açılamayacaklar. Damat keyifli adamdır. Bağırır; Nerede benim terliklerim? Meze diye bu boktan pilavı mı getirdiniz önüme? Size bin kere söyledim, şu meret vazoyu buraya koymayın diye. Yüzüme bakacağına kaldırsana. Bak hâlâ duruyor.

Akşam boyu boyunca karanlığa bulanıyor. Yağmur damlaları camlarda kaydırak oynuyor. Uzaklarda çocuk sesleri, otomobil bağırışları.

— Sen uzan biraz Asım, dedi yengem, ben akşam için bir şeyler hazırlayayım.

— Hayır, dedim, ben gidip şuradan peynir ekmek alıp gelirim. Siz uzanın. Aysel de dinlensin.

Köşedeki bakkaldan salam ve peynir aldım. Yumurta da. Artık kendi ülkemdeyim: mutfakta. Her şeyi hazırladım. Bu arada bulaşıkları yıkadım.

Bir iki gün içinde her şey düzelecek. Onlar bir iki gün içinde sessiz ve kaçınık düzenlerine dönecekler. Rahmetli ne severdi, boğazımızdan geçmiyor diye, batıracaklar çatalı tulumba tatlısına. Reçeller yapacaklar, azar azar yiyecekler o reçelleri. Gene bayramlarda görüşeceğiz. O yalancı bayramlarda, o yalan sevgilerle. Akşam yemeğine kal derken, akşam yemeğine kalma demek isteyecekler. Aysel o meymenetsiz dükkanında gene bir çocuk donunu otuz liraya satacak.

— Ne düşünüyorsun oğlum?

— Hiç, yenge, hiçbir şey düşünmüyorum.

Arka odada yattım. Uyku tutmadı. Neden bilmem, Titanik takıldı aklıma. Sanki o koca buzdağı üstüme geliyor. Bir saat kadar dönüp durdum yatakta, sonra dalmışım. Düşümde bir yere müdür oldum. Önce Amerika'ya, sonra Paris'e gittim. Daha sonra Londra'ya görevli gönderildim. Viyana'ya da sen gideceksin, dediler. Yok, dedim, gitmem artık yoruludum, yardımcım Kenan gitsin. (Kenan bizim muhta-

ın haylaz oğludur.) Altı bin altı yüz teneke marga-
rın gonderilecek Hindistan'a, karşılığında kimyon ve
karabiber alınacak. Bu da, dediler, senin sekreterin.
Bir güzel kız verdiler yanıma.

Uyandığımda gün ışıdı. Kahvaltıyı beklemeden
gitmeye davrandım.

Ne olur sık sık gel, dedi yengem.

— Gelirim, dedim. Siz de bir isteğiniz olursa ara-
yın beni. Çekinmeyin. Ben de sizin oğlunuz sayılırım.

Keşke öyle demeseydim. Demeseydim de, yenge-
min yüzündeki o belli belirsiz gülüşü görmeseydim.

PEŞİMDEN GELMEYİN

Bankacılıktan emekli Baha beyin birdenbire durgunlaşması bir yaz sonuna raslar. Bir dakika yerinde duramayan o çılgın adam bir ayın içinde tanınmaz oldu. Kahve arkadaşı ve vapur yoldaşıydık. Aynı vapurla dönerdik Kadıköy'e akşamları. O doğma büyüme İstanbul'lu, hatta doğma büyüme Kadıköy'lüydü. İstanbul'luluğun ötesinde Kadıköy'lülük diye bir şey vardır, ve Kadıköy azçok taşra koksa da, nasıl oluyor bilmem, Kadıköy'lüler avrupalı kokarlar.

Baha bey canlı insandı. Evlerin yolunu tutmadan önce bir yerlerde iki tek atıp gelmişten geçmişten konuştuğumuz çok olurdu. Ne o benim kim olduğumu bilirdi doğru dürüst, ne ben onun kim olduğunu bilirdim. Ne bir gün o gelip benim kapımı çalmıştır ne ben onun nerede, hangi sokakta oturduğunu merak etmişimdir. Bamyayı çok sevdiği, karısının çok kısa boylu ama hâzâ hanımefendi olduğu, kızlarından birinin Almanya'da bir mühendisle evli bulunduğu konusunda bütün bilgilerim kuramsaldır.

Ne o beni araştırırdı, ne ben onu araştırırdım. Baha bey dünyanın altını kurcalamadan yaşamayı seviyordu. Bense, belki bilirsiniz, kimsenin bir şeyiyle ilgilenmem. Babamızdan öyle gördük, insanın girdisine çıktısına karışmayı ayıp sayarız bizler.

Evet, dört bir yana pırıl pırıl sevinçler saçan bu yaşlı başlı delikanlı bir ayın içinde tanınmaz oldu. Dostlarından kaçıyor, vapurda görünmemek için gazeteyi burnunun ucuna kadar kaldırıyordu. Daha kötüsü, yanına gitsek arkasını dönüyordu. Yüzündeki sevinç dalgaları çekilmiş, gözleri, dudakları, yanak-

lan, alnı ve her yeri taş gibi bir suskunlukla örtül-
müştü. Gözlerini bir noktaya dikeyor, öylece kalıyor-
du

Bu altmışlık delikanlının son durumu üzerine sa-
yınız yorum yapıldı. Yorumların biri öbürünü tutmu-
yordu. «Boyu devrilesice, çocuğu yaşında birine tu-
tulmuş» dedi biri. İnanmadık. Bir başkası bir başka
haber verdi: hizmetçiyle sevişirken karısına yakalan-
mış, karısı da onu bırakıp kaçmış, üstelik hizmetçi-
nin kocası olay çıkarmış ve bunlardan para kopar-
maya kalkmış. Olacak iş değildi. «Prostat kanserine
yakalanmış, midesinde de ülser var zaten, derdini
kimseye açamıyor» dediler. Yani Baha bey ölmek-
ten mi korkuyor? Haydi canım! Baha bey ölüme su-
rat edecek adam mı?

Güzel bir ekim akşamıydı. Biraz çakırkeyiftim, eve
de geç kalmıştım. O yoğun kalabalık çekilmiş, akşa-
mın geceye dönüştüğü saatlerin yarı suskunluğu
çoktan başlamıştı. Vapura son giren ben oldum, is-
kelenin kapılarını arkamdan kapadılar. İçimde bir sı-
kıntı vardı. Hiçbir yerde oturmak istemedim. Yuka-
rıya çıktım, orada da tutunamadım. Çarpıntı tuttu.
Keşke tirinitrinimi yanıma alsaydım dedim. Aşağıya
indim.

— Baha bey!

Baktım Baha bey karşımda. Dalgın dalgın denizi
seyrediyordu. Durumunu hiç beğenmedim. Neden
bilmem, az sonra kendini sulara bırakacakmış gibi
geldi. Kolundan tuttum.

— Nasılsınız Baha beyciğim? dedim.

— İyiyim, dedi.

Sessiz sessiz ağılıyordu, ya da bana öyle geldi.

Sesimi iyice yumuşatarak bir daha sordum hatı-
rını. Anlamsız bakışlarla baktı gözlerime. Tek söz
söylemeden uzaklaştı. Peşinden gittim. İki de birde
arkasına bakıyor, beni arkasında görünce avcıdan
kaçan kart ceylan gibi yeni bir atılımla soluk soluğa
kaçmaya çalışıyordu. Ölümüne imzayı basmıştı ga-
liba. Yüreğim acıdı. İçimde üzüntüyle ürküntü bir-

leşti. Onu bırakamazdım, en azından vapur yanaşana kadar izlemeliydim onu. Ne var ki sıkı bir kovalamaca başlamıştı. O kaçıyordu ben kovalıyordum. Bir ara bana doğru geldi, yalvarmaklı bir sesle kesik kesik konuşmaya başladı.

— Ne olursunuz peşimden gelmeyin. Nedir böyle takıldınız arkama. Nereye gitsem oraya geliyorsunuz. Ayıp değil mi, yakışıyor mu size? Ben sizi böyle izlesem güzel olur mu? Düşmeyin insanların üstüne, bırakın ne isterlerse onu yapsınlar, ne yaparlarsa yapsınlar ilgilenmeyin onlarla. Bıktım elinizden be, bıktım be, olmaz bu...

— Ama Baha bey, ben sizin arkadaşınızım canım. Başınıza bir şey gelsin ister miyim?

— Bakın, peşimden gelmenizi istemiyorum. İnsan arkadaşının peşinden gidebilir diye bir kural var mı? Sizi gölgem gibi duymak zorunda mıyım? İnsana bazen gölgesi bile ağır geliyor. Ne istiyorsunuz benden, anlamıyorum ki?

— Ağlıyordunuz.

— Ağlamıyordum.

— Ağlıyordunuz.

— Yok canım, gözlerim sulandı, o kadar. Hem size ne? Gözyaşı görmeye meraklı mısınız? Toz kaçtı gözüme.

— Ağlıyordunuz Baha bey.

— Ağlamıyordum, ağlamıyordum. Hayır, ağlamıyorum, görüyorsunuz. İnsan ağlar da. Ağlarken size mi soracaktım, bağışlayın, bilemedim. Kuzum, gidin işinize. Siz hiç ağlayan insan görmediniz mi? Ağlamak bu kadar korkunç bir şey mi? Üstelik ağlamıyordum.

— Ağlıyordunuz, Baha bey, özür dilerim, sizin adınıza kaygılandım. Ağlıyordunuz, dudaklarınız titriyordu. Kendinizi sulara bırakacakmışsınız gibi geldi bana. Ah, intihar ne yanlış, ne kötü şeydir. İnsanlar şu intihar denilen işe niye bu kadar bel bağlarlar anlamıyorum. İntihar edeceğine kafanı düzelt arkadaş! Bakın, şimdi de iyi değilsiniz. İnince şöyle birer kar-

dahı atalım mı? Efkar dağıtmış oluruz.

İyiyim, inanın iyiyim, bir şeyim yok, hiçbir derdim yok. İçkiyi de bıraktım. Yorgunum, o kadar. Ne olursunuz peşimden gelmeyin.

— Anlayın beni Baha beyciğim, sizi yalnız bırakmam. Yanılmıyorsam kendinizi denize atmak üzerediniz. Belki de yanınızda olmasam, clump, git-ti...

— Neler söylüyorsunuz kuzum? Ne olur peşimden gelmeyin. Hem, size ne canım, insan istediği zaman suya da başka bir şeye de atabilmeli kendini. İnsan-ları rahat bırakın. Ne olursunuz peşimden gelmeyin.

— Baha beyciğim, vapur yanaşınca kadar peşinizden geleceğim. Bunun bir dost kaygısı olduğunu görmelisiniz. Yoksa benim ne işime be birader! Siz ne derseniz deyin, ne yaparsanız yapın, vapur yanaşana kadar sizi size bırakamam. Ondan sonra da düşünürüz, tutumunuza bağlı.

— Bak şimdi! Yahu ben size derdimi anlatamıyorum. Bakın, dostum, bırakın benim yakamı. Siz işinize gidin, ben de işime gideyim...

— Siz bana derdinizi anlatamıyorsunuz Baha bey. Peşinizden geleceğim.

— Patlayın emi.

— Olur, patlarız. Arkadaş hatrı için o da olur.

Çaresiz kalakaldı. Vapurun kıyısındaki sıraya ilişti. Ben de yanına oturdum. Gecenin karanlığı koskocaman denizde çalkalanıp duruyordu. Rüzgar soğuk esmekteydi. Denizi seyre daldık sessiz. Sağdan soldan vuran iki üç ölgün ışık Baha beyin beyaz saçlarını, cıgara dumanından sarıya kesmiş beyaz bıyıklarını aydınlatıyor, böylece sanki beceriksiz bir heykelcinin bir hiç için ya da insanların gözünü boyamak için yaptığı o çirkin ve anlamsız büstü ortaya çıkarıyordu.

Vapurumuz Haydarpaşa'dan ayrılınca içimde bir ferahlık duydum, çünkü Baha bey birden fırlar ve elimden kaçıp Haydarpaşa'da iner diye içim hop hop ediyordu. Öylece kalakalmıştı Baha bey. Belki artık

kendini öldürmeyi de düşünmüyordu. İntihar bir anlık iş, o anı geçirdikten sonra düşünme... Evet, Baha bey öylece kalakalmıştı ve dudaklarının kıyısında köhne bir gülüşün, çoktandır gözden çıkarılmış ve yerine yenisi bulunamamış bir gülüşün son izleri duruyordu. Gözleri yılgın bir savaşçının, hiçbir zaman iyi savaşmamış, her zaman savaşın en eğlenceli yerinde vakit öldürmüş bir savaşçının kırılgan ve utanç-gaç gözleriydi. Düzgün çizgilerle yatay bölünmüş alnında kaskatı bir yalnızlığın inatçı gerginliği vardı. Parçalana parçalana unufak olmuş sesi artık bir insanın içini dökmesine yetecek güçte ve güzellikte değildi. Belki de o kesin kaçıışın altında, ona buna yük olmaya hazır bir kendini bırakış yatmaktaydı. Yakasındaki Fenerbahçe rozeti artık hiçbir heyecanı yansıtmıyordu. Kıyısız sandığı bir denizde kahkahalar ata ata giderken küçücük bir rüzgarla karaya oturmuştu Baha bey.

— Ne bakıyorsunuz öyle dik dik yüzüme? Yüzümde insanlığın geleceğini mi okuyorsunuz? Bak dostum, yanılıyorsun, kendimi öldürecek değilim. Bak, vapur yanaşıyor, istersen sen ufak ufak kendi yoluna bırak beni.

— Bırakalım şimdi bunları Baha beyciğim, bırakalım şimdi bunları, bakın ne güzel bir akşam, akşamı içelim yudum yudum. İki kadeh atarız, değil mi? Beni kırmazsınız...

— Olur, dedi, atarız, iki kadeh de atarız üç kadeh de, yeter ki üstüme düşmeyin. Anlaşıldı, bırakmayacaksınız yakamı.

— Bir engel varsa...

— Yok canım!

Avni'nin yerine gittik. Her zamanki meyhanemize. Kırkor'la Şefik de oradaydı. Bizi bir arada görünce şaşırdılar. Baha bey büyük bir ağırbaşlılıkla içti rakısını. Şarkı söyledik, tempo tuttu. Şefik'le kasap havası oynadı. Şarkı söylemeye gelen çingene topluluğuna yavaşça eşlik etti.

() gecedен sonra onu oralarda görmedim. O ge-

ceden sonra hiç görmedim onu. Tanıyanlara sordum, bir şey diyemediler. Yokluğunu herkes bir başka türlü yorumladı. Bir kötü kadınla kaçmış, bunun üzerine karısı kendini asmış, dedi biri. İran'da dayısı varmış, onun yanına gitmiş diyenler de oldu. En acımasız yorumu çımacı Kenan yaptı: ölmüş, dedi, üç beş kişiyle kaldırmışlar. Evini bilmiyorduk ki gidip soralım. Allah selametlik versin, gizlerdi kendini, eskiden de gizlerdi, son zamanlarında da gizledi. Son zamanlarında mı? O ne demek!

Bilmiyorduk kim olduğunu. Onu güldüğü günlerde de ağladığı günlerde de iyi tanıyamadık. O gece ben vapurda yoluna çıkmasam elbette kendini öldürmüştü.

Garip adamdı.

KALAMATA ZEYTİNİ

Bekçi Ali o gün eve akşam saat beş sularında döndü. Bu, azçok önemli bir olaydır, çünkü eve sekizden önce geldiği bilinmiyor. Bekçi Ali bir özel ortaklığın bekçi yetkisinde kapıcısıdır, yasa yetkisinde kararname gibidir, bu yüzden kendisine Kapıcı Ali değil Bekçi Ali denir. İnsanları kapı dışarı ettikten, ortalığı bir düzene koyup yanan izmarit kaldıysa kuşkusunu giderdikten sonra kapıyı sıkı sıkı kapayıp, kapıyı sıkı sıkı kaparken duysunlar diye yüksek sesle dualar okuyup evin yolunu tutar. Gariptir, o gün Bekçi Ali eve beş sularında döndü ve üstelik ağzı kulaklarında döndü. Boşver, diyeceksiniz, ayı ne olacak! Demeyin. Biliyorum, şaşırdınız. Çünkü doğrusu bu boşverilemeyecek bir durum. Buna şaşırdınız işte. Bekçi Ali, diyorsunuz içinizden, eve beşte dönse ne olur, onda dönse ne olur, oyalanmıştır bir yerlerde. Sen bundan bir öykü çıkarmak için çırpıncı durursan olmaz ki.

Sayın okuyucum, bu noktada görüşlerinize katılmadığımı derin saygılarımla bildirirsem bana gücenir misiniz? Çünkü, ortada Bekçi Ali'nin yaşamından bir kesitle sizlere açıklayacağımız bir insanlık durumu var. O da insanoğlunun ava giderken avlandığı gerçeğidir. Bütün kurnazların birçok defa oyuna gelmiş insanlar olduğunu bilirsiniz. Pek az olay bu gerçeği, bu insanlık durumunu böylesine bir durulukla açıklar. Bu yüzden, izin verirsiniz, —izin vermezseniz bu öyküyü atlayıp öbürüne geçin—, sözü çok uzatmadan Bekçi Ali'nin nasıl avlanmış olduğunu şuracıkta size açıklayıvereyim. Bir varmış bir yokmuş...

İvat, boşveremezsiniz, çünkü iki uygunsuz durum var. Bir Bekçi Ali'nin eve erken gelmesi, öbürü eve geldiğinde yüzünün gülüyor olması. Bekçi Ali kim erken gelmek kim, Bekçi Ali kim gülmek kim. Ortada bir cinayet söz konusu olsaydı, insan yaşamını bir filozof derinliğiyle didik didik eden detektifler elbette bu iki nokta üzerinde inatla duracaklardı. Bereket her şey gizli kapaklı yapıldı da cinayet söz konusu olmadı.

Gerçekte Bekçi Ali konuşmayı, gülmeyi, düşünmeyi bilmeyen bir kişidir. Konuşmasak cahil sanırlar diye kendini maç konuşmak zorunda duyduğu zamanlar Fenerbahçe'yi Beşiktaş'la, Alman milli takımını Eskişehir Demirspor'la karıştırdığı çok olmuştur. Ömrü düşünür gibi yapmakla, düşünür gibi yaparken her türlü patrona sonuna kadar hak vermekle geçer. Bu anlamda kendisini üç kuruşa çalıştıranlara da gönülden bağlıdır.

Bekçi Ali eve girer girmez bir oh çekti, arkasından okkalı bir biçimde geçirdi, daha sonra bizim burada yazamayacağımız bir biçimde sövdü. Geçirmek doymuşluğun onuru, sövmek erkekliğin zorunlu simgesidir diye düşünürdü. Kime sövdüğünü bilmiyoruz. ama ille birine sövmesi de gerekmezdi.

— Kime sövdün, dedi karısı.

— Hiç, dedi Bekçi Ali, senden mi soruluyor benim sövdüğüm, tut ki Almanya kralına sövdüm.

Şimdi karısı höst dese, Almanya'nın krallık olmadığını, biri öbür yanına yan bakan iki parçalı bir ülke, bir cumhuriyet ülkesi olduğunu söylese Bekçi Ali ne yapar? Ne yapacak, televizyon filimlerindeki oyuncular gibi gerilir ve kapa çeneni der.

Ağzı buram buram şarap kokuyordu. Pekiyi, bu domuza gündüz içmesi için kim izin verdi? Öf, leş gibi kokuyor. İçince şarabın en kötüsünü içer köpoğlusunu. Meze diye dayanır kuru fasulyeye. Ceketini çıkardı, şapkasını eline aldı, ikisini de sedirin üstüne fırlattı, pencerenin önündeki karyolaya çıktı, bağdaş kurdu, "Verdiğine vereceğine çok şükür güzeller güzeli

Allahım!» diye bağırdı, biraz sonra kalkıp ceketinin cebinden gazetesini aldı, ilgisiz bakışlarla renkli sayfaları süzmeye başladı.

Hüsniye savaşa hazır bir dişi kaplan gibi ortalıkta dolanıyor, anlamsız anlamsız bir şeyler yapıyor, vazoyu oradan oraya taşıyor, yok yere saksıların yerini değiştiriyor, evleri burjuva evine benzesin diye duvara idam edercesine astıkları röprodüksiyonun tozunu üflüyordu. İçine kurt düşmüştü, besbelli kıskançlık taşkınlığıydı bu. İnsan Bekçi Ali'yi nasıl kıskanır, bunu nasıl beceriyorsun Hüsniye? Kıskanır, kıskanır. Beşi yirmi gece Bekçi Ali bir kahkaha attı ve «Canına yandığının karısı!» diye bağırdı, «bir de lambır lumbur edip cilve yapıyor!»

— Ne oluyor, kimin canına yanıyorsun?

— Karı kısmı anlamaz, çok konuşma. Size akıllı olmayı kim öğretti? Görüyorsun gazete okuyorum. Dış siyaset.

— İç siyaset olursa nasıl oluyor? Haydi, sırtıp durma öyle, bir halt karıştırdığın belli, karıya mı gittin ne yaptın?

— Çok konuşma da bir kahve yap. Kadın başıyla her şeye sokma burnunu.

— Neye güldün öyleyse?

— Rusya cumhurbaşkanının söylediğine güldüm, herif NATO'ya çatıyor haddini bilmeyip.

— Ne demiş?

— Karışma dedim ya. Söylesem anlayacak mısın?

— Belki anlarım.

— Bok anlarsın, sana öyle geliyor, bugüne kadar hep anladın zaten. Anlamazsın, nereden anlayacaksın. Sen çok konuşma da bana bir kahve yap, az şekerli olsun. Sonra da şöyle bir masa hazırla. Meze yap. Git bir şişe de şarap al. Ne diyorsam çabuk yap. Bu gece kafayı bir güzel bulalım. Gündüzki kesmedi.

Evde yiyecek bir şey yok.

Neden?

Ne aldın ne bıraktın da ne pişireydim?

Gal o zaman iki yüz gram beyaz peynir al, anladın mı, domates al, iki yumurta al, bir yumurta da kandan al, sözümü kesmeden dinle patlatırım, bir şişide şarap al, efendime söyleyeyim, o kadar.

Hüsniye koltuğa çöktü, düşünmeye başladı. Kulaklarına dedikodular geliyordu: Bekçi Ali berber Recep Ali'nin (şu, trafik kazasında ölen) dul karısını ayartmış diyorlardı. Bekçi Ali dünyanın bütün kadınlarını ayartsa Hüsniye ne yapıyorsun diyecek değildi. Hüsniye Bekçi Ali'yle evleneli iki yıl, Bekçi Ali'den soğuyalı bir buçuk yıl olmuştu. Şu adam ellerini bana sürmese diye dua ederdi Hüsniye. Dokunmasa bana, dokunmasa da ne yaparsa yapsa diye düşünürdü. «Şu pisin ellerini üstümde duymasam da ne olursa olsa. Bana ellerini sürmese de ne yaparsa yapsa.»

Şimdi besbelli kıskanıyordu kocasını ama kıskançlığı sevgisinden değil onurundandı.

— Ne düşünüyorsun? dedi Bekçi Ali. Aklın kesmedi mi çarşıya gitmeyi? Ulan benim karşımda herkes selama durur, bir sen böyle it gibi dikilirsin. Yıkıl çabuk!

— Kalamata zeytini de alayım mı?

— Nasıl bilirsin domuz karı kocanın neyi sevdiğini. Hah işte, hep böyle ol, yaşa be! Al ya! Ama Hüseyin'de kalamata zeytini yok.

— Zararı yok, biraz yürürüm, Necmi'den alırım.

Necmi adını duyunca Bekçi Ali kışına penisilin iğnesi yemiş gibi oldu.

— Domuz karı, Necmi'nin yanına gitmek var mı! Necmi seni istedi de baban vermedi vaktiyle, değil mi? Necmi'nin dükkanına varmasan iyi olur.

— Necmi beni istemedi.

— Haydi ordan! İstedi.

— Gitmeyeyim o zaman ona. Hüseyin'den o keçi boku gibi zeytinleri alır gelirim.

— Tövbe tövbe! Nimeti neye benzetiyor! Ulan şeytan karı, iştahımı kaldırdın ama benim? O keçi boku gibi zeytinleri sen ye! Yok, git, git ama, kapıdan zey-

tini al, hemen dön. Oyalanırsan gözünü oyarım. Ötekileri buradan alırsın, orada çok durma. Tamam mı? On dakikaya kadar bekliyorum. On dakika sonra eşikten girmezsen yırttım ağzını.

— On dakikaya kalmaz, dedi Hüsniye, şimdi gelirim.

Hüsniye kocasının elinden parayı kapıp ruh gibi kaydı dışarıya. İçine şeytan girmişti, ortalığı dağıtmaya hazır bir şeytan, yaban domuzu gibi bir şeytan. Şeytan onun her yerini, ellerini, ayaklarını, kollarını, bacaklarını hem yakıyor, hem titretiyordu. Akşamın güzel bir saatiydi. Güneş yorgun bir uçurtma gibi yavaş yavaş iniyordu yere. Salına salına. Işıklar kızardı, keskinleşti, ağırlaştı. Hüsniye soluk soluğaydı. Soluk soluğa. Dükkandan rüzgâr gibi girdi.

— Necmi, bana iki yüz elli gram kalamata zeytini ver.

Canavar gibiydi Hüsniye. Gözlerinde parlayan şey yıllardır ona söyleyemediği, söylemekten utandığı, söylemekten kaçındığı, söyleme olanağı bulamadığı şeydi. Necmi onun ne söylemek istediğini gözlerinden okudu. Çivi gibi, insanın içine işleyen iki bakıştı Hüsniye'nin bakışları. Böylesine keskin bakan biri birdenbire «seni seviyorum» diyebilir, bir tokat patlatabilir, bir bıçak saplayabilir, hüngür hüngür ağlayabilir, kısacası her şeyi yapabilir.

— Otur Hüsniye, dedi Necmi, yorulmuşsun. Ben zeytini tartana kadar şu çuvalın üstünde dinlen. Ben şimdi geliyorum.

Necmi dışarı çıktı, dükkanın kapısını kapadı, kepenkleri indirdi. Hüsniye o keskin bakışlarıyla bakıyordu olan bitene. İçerisi kapkaranlık oldu, hem güven hem tedirginlik verecek biçimde sessiz ve karanlık. Necmi'yi tanımasa, vaktiyle onun ellerini tutmuş, gözlerine bakmış olmasa «Necmi bana bir kötülük yapacak, belki de öldürecek beni» diyebilirdi. Arzular bilincini, güven duygusu da tedirginliğini susturmuştu. Az sonra çuvalların arkasında bir kıpırtı oldu, çuvalların arasından Necmi'nin başı doğdu.

Her dükkanın bir arka kapısı olmalı, dedi Necmi gulorek.

Bu sırada dışarıdan sesler geldi. Zabıt katibi:

Bu akşam erken kapamış eşşoğlu eşşek, bize güçlük çıkarmak için, diye bağıırıyordu.

Necmi'yle Hüsniye kıkır kıkır güldüler.

Hüsniye eve geldiğinde güneş batmıştı. Bekçi Ali horul horul uyuyordu yatağın üstünde. Hüsniye sofrayı hazırladı, şarap şişesini açtı, kocasını uyandırdı, gülümsedi.

— Yeter artık, dedi, bir saattir uyuyorsun, içime sıkıntı geldi. Bu saatte bu kadar derin uyunur mu? Kalk, hazırladım sofrayı.

Bekçi Ali yavaş yavaş doğruldu. «Geç olmuş be» diye mırıldandı. Sofraya oturdu.

— Aldın mı kalamata zeytinini?

— Aldım.

— İyi mi bari?

— O kadar güzel ki, ömründe bu kadar güzelini yememişsindir.

Bekçi Ali bu sözden irkilir gibi oldu. Sofraya oturduğundan beri bir tedirginlik çökmüştü içine. Bir şişe şarabı temizlerken bir bardak şarap da karısına verdi. «Sakin kimseye söyleme sana şarap verdiği-mi, bizi dillerine dolarlar» dedi. Bekçi Ali bir türkü söyledi. Hüsniye buna «Bir ihtimal daha var...» şarkısıyla karşılık verdi.

— Ulan karı, dedi Bekçi Ali, şu bir ihtimal daha varı senden iyi söyleyen varsa bileklerimi keserim.

Sofradan kalkar kalkmaz yattılar.

Kissadan hlsse: Alçacık eşeğe herkes biner ve baş nereye giderse ayak da oraya gider. Bu yüzden boynuz kulağı geçer ve her zaman can boğazdan gelir. Körle yatan şaşı kalkar, ne ekersen onu biçersin.

PROFESÖR BEY

Profesör bey o sabah gene o bitmez tükenmez kafa kasılmalarıyla uyandı: gene hiçbir şey düşünemez olmuştu, gene bir takım bilgiler ya da bilgi artıkları şiştikçe şişen kafasının içinde bir lunapark şenliği oluşturmaya başlıyordu. Zoraki bir ciddiliğin kurumuş kavrulmuş bir ruhsalılıktaki tepkisi olabilir miydi bu? Neden olmasın. Kafasının içinde azdıkça azan bu arsız oyun, onun kendi görüşüne göre, elle tutulamayacak kadar pis bir dünyanın, üstün bir kafada, yalnızca ince şeyler üreten ve şeyleri incelterek alan üstün bir kafada bilgiye dönüşme süreçlerinden başka bir şey değildi.

Ah büyük kafaların şu dünyada çektiği acılar bir bilinse! Neler çekiyor bu insanlar insanlık için ve insanlık bu insanlara nasıl da iyilik bilmez bir biçimde davranıyor. Sayın okuyucum, rica ediyorum, ayağa kalkın ve bu insanların varlığı karşısında bir dakikalık saygı duruşuna geçin, bu insanlara gösterilecek saygı saygıların en kutsalıdır. Profesör bey, kendisine ve benzerlerine yöneltilen saygısız ilgisizliğin kaçınılmaz bir yazgı olduğunu yakınlarına anlatmaya çalışıyordu sık sık.

Bu yolda karısıyla pek anlaşılamıyordu sayın Profesör. Karısı, bütün basit kafalılar gibi (profesörümüz bu insanlar için «küçük kuşlar» deyimini kullanır) yalnızca yalın, sıradan, basit, kolay şeylerin üstünlüğünü savunmaktaydı ve bu yolda açık açık Descartes'ın yolunda yürüdüğünü bildirmekteydi, bu da onun çağdışı oluşunun temiz bir kanıtıdır. Yazık, çok yazık, sıradan insanlar büyük dönüşümlerin büyük

kalalarda yarattığı dayanılmaz doğum sancılarını yarım baş ağrıları gibi bir şey sayıyorlar.

Profesör beyin evinde de yazık ki öteden beri bu hava vardı. Yalnız karısı değil, cıglu da, hatta babasına hayran ve babasının yolundan yürümeye yemin etmiş kızı da büyük kafaların güçlüklerinden habersizdiler. Profesör bey bu tür deha olma bunalımlarına düştüğü zaman karısı hemen o alaylı gülüşünü takınıverirdi. Hatta bazen öhö der, zaman zaman oha demek isterdi. Oysa her deha büyük bilgilere varmanın yaratıcı edimini rahat rahat yaşamalıdır.

Evet, karısının güle katıla kafa karışıklığı diye adlandırdığı bu şey ona kalırsa deha taşkınlığıydı. Her deha kendi dışına taşar. İyi kötü, büyük küçük tam altı kitap yazmış ve böylece insanlığın temel sorunlarına kökten çözüm getirmeye çalışmış bir insanın deha olduğuna inanmıyorsa bu kadın, rica ederim, neye inanabilir. Bu kadını bıraksanız kocasının ahmak olduğunu söyleyecek. Çüş yani. Hoşt ya da.

Profesör bey sabah sabah kafasında parlayan bu iki ünlemi, hoşt ve çüş ünlemlerini hiç sevmedi. Karısı için bu tür ünlemleri kullanması doğru değildi, ayrıca baştan beri iyi aile çocuğı olarak çok iyi yetişmiş ve şimdi de çok iyi yetişmek çabasını sürdürmekte olan biri bu gibi sözleri ağzına almamalıdır, kafasından da geçirmemelidir.

Profesör bey sırt üstü yatarken birden sağına döndü. O zaman sövgüler kusulacak bir şey gibi mayalanmaya, dönüp durmaya, dans etmeye başladılar. Sanki her biri bir şeyin artığıydı, az sonra hepsi birer kapri çiçeğine dönüştü ve güzel bir salatanın üstüne saçıldı. O zaman Profesör bey en büyük dehalara da en gözde salatalara da sinek düşer diye düşündü.

Kafasını karıştıran şeyin özü galiba uyanır uyanmaz duyduğu, belki de uyanmadan önce duyduğu bir duyguydu ya da bir düşünce kırıntısıydı. Bu duygunun ya da düşünce kırıntısının kaynağı da Semra'nın gözleriydi. Aman, bir zemheri soğukluğu sar-

dı içini: bunu karısı duymamalı, sezmemeli. Canım, olan bir şey yok ki, nereden duyacak karısı, nereden sezecek. İnsan öğrencisine bu gözle bakabilir mi! Bakıp da ne yapıyor, bir şeyi belli mi ediyor sanki. Profesöre göre bu güzel gözlerde yığılan ve dışa taşan eşsiz anlam bireyin ne büyük bir derinliği olabileceğini ortaya koyuyordu. Şimdi şu sorunu olgubilimsel düzeyde tartışma konusu yapmak gerekir: bu anlam taşması bedeninin herhangi bir yerinde, özellikle başkalarına pek gösterilmeyen ya da başkalarına çaktırmadan gösterilen yerlerinde de olabilir mi?

Bak Profesör beyin kafasına şimdi. Böyle bir zihin bir Profesöre yakışacak zihin mi! E, ne yaparsınız, adam Profesör oldu diye bütün güzelliklere sırt çevirecek değil ya. Papaz değil bu, profesör. Böyle bir insan ağır olmalı, evet ama canım nereye kadar ağır olunacak yani.

Bendeki bu şey, diye düşündü sayın Profesör, çok basit bir durum olmasın, yalnızca çok güzel ve çok genç bir kadını arzulama durumu olmasın? Basit ha? Deha ve basit. Böyle şeyler söyleme kendine ne olursun Profesör bey kardeşim. Dehanın basitte oyalandığı görülmüş müdür?

O kadının gözlerinin uyandırdığı duygu Profesöre gerçek bir dehaya yaraşır çok derin şeyler düşündürebilirdi. Nitekim öyle oldu, az sonra düşünceler başladı. O düşünceler sonunda şu üst düzeydeki soruna yükselerek Profesörün karşısında imza istemeye gelmiş bir öğrenci topluluğu gibi sallanmaya koyuldu. Sorun şu: «Etkin herhangi bir düşünce akt'ı immanent zaman formu içinde intention'un ya da intentionality'nin bir formu olarak «konstitution» olarak adlandırılırken, daha doğrusu belirlenirken, dallı budaklı bir anlam ağı oluşturmamacasına epoche-abstraction'la elde edilen aperzeptasyon...»

Hiçbir şey anlamadınız değil mi? Elbette anlamıyacaksınız. Bundan bir şey anlasaydınız ben deha falan mıyım diye kendinizden kuşkulamanız gerekirdi, uykunuzun kaçması, kaygılarınızın kendini duyurması gerekirdi.

Siz anlamazsınız!

Bu sözü çok sık kullanır Profesör ve bu söz insanları ezmek için söylenen bir söz değildir. Bazı insanlar anlamak için bazıları da anlamamak için yaratıldığına göre... «Siz anlamazsınız» sözü Profesör için yılların getirdiği bir alışkanlıktı. O bir sorunu formüller formüllememez, karşısında birileri olsun olmasın, «siz anlamazsınız» der sessizce.

Bu sorunun çözümünü deha düzeyindeki öğrencisi Semra'yla konuşacak konuşursa. Karısıyla konuşamaz böyle şeyleri, böyle bir soru karşısında kadının ilk tepkisi kahkaha atmak olmuştur her zaman. Birinde sofrada tencerenin kapağı yuvarlanmıştı da, Profesör bey bu bir *élan vital*'dir deyivermişti. Vay, sen misin diyen, karısı Profesör'e de Bergson'a da demediğini bırakmamış, kahkaha ata ata ağzına geleni söylemeye koyulmuştu. Ne ayıp şey. Ne görgüsüzlük. Üstelik bunu başkalarının yanında da yapabiliirdi, o zaman ne olurdu. Benzer davranışlarını çok görmüşüzdür çünkü. Profesör karısına yakışacak şey mi? Birinde de kediye bakıp bakıp, sen şu bizim Mernuş'u da bir temellendirsen kitaplarında, bak ne güzel ve ne kafalı hayvan deyip Profesör'ü küplere bindirmişti.

— Ne var sevgilim, ne oluyor? Gene yerinde duramaz oldun? Gene sorunlar mı tepmeye başladı seni?

— Ne olursun benimle böyle konuşma, kafam sorunlarla dolu.

— Ne sorunu?

— Bir estetik nesnenin...

— Estetik nesne dediğin de Semra mı?

Anlayışsızlık, gene anlayışsızlık.

— Ben, dedi Profesör bey, tek söz söylemem artık sana, kalkarım, giyinirim, giderim.

— Vakittir, geç kalıyorsun, dedi karısı.

Evet, işte anlaşılmamış bir deha olarak, sabah mahmurluğu içinde çıkıyor kapıdan. Ve kızı bağıırıyor arkasından:

— Babacığım!

— Aysel'ciğim?

Benim işim bunlara efendim demek, ne istiyorsun demek, başka bir isteğin var mı demek diye geçiriyor içinden Profesör bey.

— Benim asistanlık işini unutma sakın. Ercan'ınkini de.

— Seninki hemen olur ama damat bey biraz bekleyecek.

— Ama babaaaa!

Profesör bey kapıyı çekip çıkarken yeniden kafa kasılmalarına tutuldu. Anlayışsızlık kasılmaları diyebilir miyiz buna? Diyebiliriz. O çıkıp gittikten sonra Aysel yatağına gömüldü, Ercan'ı düşünmeye başladı. Semra uzak bir semtte uykusundan uyandı, eline Nurdan'ın verdiği *Burçlar, Fallar ve Düşler Ansiklopedisi*'ni aldı. Semra ne zaman Profesör'ün kendisini deha yerine aldığını anımsasa gülmekten kırılır. Gene bir süre katıla katıla güldü, belli ki Profesör'e gülüyordu. Cilve her şeyin en etkili ilacıdır diye düşündü.

— Kızım Semra, söyle bakalım, estetik bir objenin perzepsiyonu bilimsel kesinlikte bir kurallar toplamı ortaya koymamızı sağlayabilir mi?

Semra bakacak, bakacak, bakacak, gözlerini süzecek.

— Elbette sağlar hocam, diyecek, sağlamaz olur mu, ilahi, siz de bu kadar kolay bir soruyu beni güldürmek için mi soruyorsunuz?

Sevinecek Profesör bey. Ya Semra sağlamaz deseydi?

Profesör bey hep böyle. O bir yalnız adam. Yalnızlığın yarattığı adam ya da yalnızlığı yaratan adam. Hep yalanlar içinde böyle. Semra yalanı, perzepsiyon yalanı, estetik obje yalanı ve bütün yalanlar. Karısını kahkaha atarken görüyor hep: silinmeyen bir izlenim, iyileşmeyen bir anı bu. Çocuklarını hep bir şeyler isterken görüyor. Kendisi sorunlarla bunalmış durumda. Sorular, hep sorular. O bu sorula-

ın sorarken dünya anlaşılmadık bir vurdumduymazlık içinde dönüp duruyor. Dehalar hiçbir zaman doğru dürüst anlaşılmayacak. Ya ben deha değilsem? Profesör bey bu soruyu kendine sorar mı? Sormaz. Gerçekmez. Bilinen şeyler soruya dönüştürülmemeli.

Profesör bey. Bir yalnız adam. Boş bir insan değil. Ne var ki anlaşılmamış. Alaycı bakışlarla, soran bakışlarla, yorgun bakışlarla çevrili bir ada. Kızı, damadı, karısı, onların bitmeyen istekleri..

— Semra!

— Buyurun hocam.

— Bana bir soracağın var mı kızım?

— Hocam, fallar burçların etkin estetik obje olarak insan ruhsallığında ortaya koyduğu gerçek tasarımlar mıdır, yoksa birer kişisel saplantı mıdır?

Ne güzel soru bu? Ne de yetkin bir soru! Birdenbire yalnızlık duygularından sıyrılıyor Profesör bey.

— Çok güzel bir soru, diyor, onlar elbette bir çeşit ruhsal tasarımlar toplamıdır ki insanda yalnızlığı etkin bir umuda dönüştürmekte estetik ve ahlaki bir obje olarak iş görürler.

KİRVEM SAĞDICIM ENİŞTEM

Efrasiyab'ı Gençlik Kiraathanesi'nde buldum. Beni görür görmez gözlerini süzdü.

— Eniştemle tanışmak isteyen o ağabey siz misiniz? dedi.

— Evet, dedim, bir otel katipliği varmış, Necdet amca yolladı, size de haber vermiş... Efrasiyab'ı bul dedi...

Yerinden doğruldu, bir sandalye çekti benim için.

— Otur abi otur, dedi, otur da bekle eniştemi...

— Gelmez mi? dedim.

— Gelmez, dedi, geçer. Gelmek diye bir alışkanlığı yoktur. Büyük adam olduğu için geçer, gelmez. Bir terslik yoksa üçü birden geçerler.

Beni inceden inceye süzdü.

— Demek otel katipliği yapacaksınız, dedi. Eniştemin otelinde. Hangisinde? Kemer Palas'da mı?

— Belki de, dedim, pek bilmiyorum.

— Sen de bu canavarların eline düştün ya sonunda, dedi. Eh, bu canavarların eline düşmesen başka canavarların eline düşecektin.

Ocakcıya bağırdı:

— Serbülent, çayın bayatsa kendin iç, demliyse iki çay yolla bize, şekerini içine atma, şu abile karşılıklı içelim.

Kolumu dürtüşledi:

— Bu adama çaya şeker atmamayı öğretemedik. dedi. Bu yolda dayak bile yedi, öğrenemedi. Neden dersin?

Gülerek kendi yanıtladı:

İşine öyle geliyor.

Düşündü.

! Sen nahu, dedi, bilerek mi geldin, yoksa birinin qayıtına mı geldin, yoksa birinin oyununa mı geldin?

Yahu kardeşim, dedim...

Beni dinlemedi, ocakçıya döndü:

Boyun devrilsin Serbülent, başka bir şey demem. Şu çayı adam gibi yap da bize iki tane daha gönder...

Bak, dedi bana, sen iyi bir adama benziyorsun. Neyse canım, bana ne! Benim canım sıkılıyor zaten.

Neden canın sıkılıyor Efrasiyab arkadaş? dedim.

— Bana bak bacanak, dedi, solcu ayakları atma bana.

— Yahu, dedim, anlatsana be kardeşim!

— İşlerim karışık bacanak, dedi. Senin anlayacağın, bu üç adamla başım dertte. Bu üçünden çektiğimi bir ben bilirim. Üçü de kuyruklu verem mikrobi. Bunlardan çekmediğim kalmadı benim. Şimdi de kafaya koymuşlar, beni müdür yapacaklarmış. Mahkeme kararıyla adımlı değiştirip müdür yapacaklar bacanak beni. Daha ne istiyorsun? diyeceksin. Deme. Anlatayım. Onlar çalıp çırpacaklar, dayağı ben yiyeceğim, savcıya ben çıkacağım. Yoksa o koca kurtlar Efrasiyab'ı müdür yaparlar mı? Ah bacanak, bilemezsin bunları. Dünyanın en büyük pislikleri bu üç adamın kafasından çıkıyor. Bana kalırsa bacanak, gülme, bu üçü olmasaydı, dünya bildiğın gibi olmayacaktı. Bu üçü geceleri düşlerime giriyor, gündüz aklımdan çıkmıyor, bilemezsin.

— Neyse, birbirlerini tanımıyorlarsa korkma, üçü bir araya gelmesin de, dedim.

— Bacanak ben ne anlatıyorum, sen ne dinliyorsun! Üçü birleştı, beni müdür yapacaklar diyorum, sen diyorsun ki tanıştıрма...

— Kim tanıştırdı bunları birbirine? Gene sen tanıştırdın?

— Ben mi? Deli misin! Uzun zaman üçü birbirinden habersiz durdu bacanak. Sana bacanak diyo-

rum ama kötüye alma. Evet, tanışmazlardı. İyi ki tanımıyorlar birbirlerini derdim, bir tanışsalar, yok mu ya! Anam üçünü de pek sever. Anamın şu dünyada yoksulluktan ağzı yandı. Anam büyük adamlara bayılır. Beni büyük adam edecekti, olmadı. Diplomama bakarsan ben şimdi yüksek gazeteciyim abi, gazetecilikte benden yükseği yok, tamam mı. Neyse, senin anlayacağın şunları bir tanıştırsak der dururdu anam. Ben hiç oralı olmazdım. Bilirdim, bunlar tanıştığı gün dünya ortadın ikiye çatlayacak. Düşlerimde üçünü bir arada gördüm mü sıçrayarak uyanırdım. Bir gün bir düş görüyorum efendi, hesabet, kirvem tilki olmuş, sağdıcım köpek, eniştem ayı. Bunlar anlaşmışlar, iyi mi, bundan sonra dünyayı biz çekip çevirelim, demokrasi de biz olalım, kral da biz olalım diye. O sırada karşıma bir polis abi çıkıyor, oğlum Efrasiyab sen de Ceymisbond'sun, kovala bunları diyor. Ben nasıl kovalarım! Bu düşü gördükten sonra beni üç gün durduramadılar, kalktım kalktım oturdum, ateşim çıktı.

— Efrasiyab korkmuşsun sen bunlardan.

— Ne diyorsun abi, elbette korkmuşum, korkmaz mıyım! Bir başka gün, hastayım, soğuk soğuk terliyorum böyle. Akşamdı, bu vakitler. Dalmışım. Gene düşümde gördüm üçünü: biri bir ülkeye kral olmuş, biri vezir, biri de bostancıbaşı. Seni de bamyacıbaşı yapalım diye tutturmuşlar bacanak. Fırlamışım yataktan, başlamışım dünya batıyor yetişin demeye. Meğer gene ateşim çıkmış bacanak, kabakulakmışım. Delikanlıyım, çocuk değilim. Erkekliği kaçırmadığımıza şükre delim.

— Yahu bunların üçü de yaman adam öyleyse Efrasiyab?

— Delı misin, yaman olmaz mı? Serbülent, iki çay gönder buraya! Ne diyordum? Evet, bunlar yamandır. Üçü de baş belasıdır bacanak. Üçü bir olup mahallede bir bakkal dükkanı açsa bütün bakkallar top atar. Üçü bir adama bir kötülük etmeye kalksa, ölmedikten sonra paçayı kurtaramaz o adam. Üçü bir

araya gelip «biz bu dünyaya mikropluğa geldik ama dur bakalım bir iyilik edelim nasıl oluyor» deseler o iyiliği yüzlerine gözlerine bulaştırırlar, sonra o iyiliği olmadı diye bir enayiye karaborsa fiyatına satarlar. Giremeyecekleri kapı, yağdıramayacakları yağmur, beni dinle bacanak dalıp gitme, çürütemeyecekleri tohum, estiremeyecekleri rüzgar, bozamayacakları dostluk, çirkinleştiremeyecekleri güzellik, yurt sevgisi adına dağıtamayacakları yuva yoktur. İsteme-ye görsünler... düşme yoksa ellerine... Pekiyi, ne üstünlükleri var da bunlar böyle? diyeceksin. Hiçbir üstünlükleri yok bacanak. Üstünlükleri olmadığından bunlar böyle. Üstünlükleri yok, ondan bu kadar zorlu bunlar. İşleri güçleri kafadan atmak. Sen ben kafadan atsak tutturamayız. Onlar tutturur, on ikiden. Bir yerde doktorluk mu konuşuluyor, hemen söze karışırlar. Bir yerde avukatlık mı konuşuluyor, bunlar başta. Aslına bakarsan top oyunundan bile anlamazlar. Gelgelelim şiirden de onlar anlar, esrarın iyisinden de, kumarın güzelinden de. Kadın denen şeyin zaten üçü de ustası.

— Tanışmalarını anlat.

— Anamın işi. Başta birbirinden hiç haberi yoktu bunların. Birbirlerini uzaktan bilirlerdi. Kirvem ara sıra, yahu Efrasiyab, derdi, şu senin sağdıcınla enişten büyük adamlarmış, beni onlarla tanıştırsana bir. Ve sağdıcım bir gün şöyle dedi: Kirveni çok övüyorlar, her ne kadar tanışmıyorsak da görürsen benden çok çok selam söyle. Bir gün tanışıp bizim evde şişeleri açacağız, öyle de kendisine. Bacanak, anlarsın ya, o selam yerine ulaşmadı. Eniştem bir pazar sabahı soluk soluğa geldi. Yahu, dedi, gidelim de şu işi kirvene bir danışalım. Enişte, dedim, ablam bilmez, kirvem dün Almanya'ya gitti konferans vermede, üç ay sonra gelecekmiş. İşte böyle. Evet, başta birbirinden hiç haberi yoktu bunların. Anamın işi.

— Ne iş yapar bunlar?

— Dur, ben sırayla anlatıyorum, sen karıştırma. Aslında üçü de hiç bir iş yapmaz, üçü de tembel mi

tembeldir. Kirvem yağlı bir adamın damadıdır, belli bir iş tutmaz, bizim anlayamadığımız bir sürü iş çevirir kayınbabasıyla. Ara sıra da kitap yazar. Sağdıçım babadan kalma evlerin kirasıyla geçinir, ayrıca her yerde tanıdığı olduğundan senin benim hesabıma oradan oraya selam taşıyarak bin kişinin işini gördürüp avantajını bulur. Enişteme gelince, bacanak, sıkı dur, bugüne bugün yedi otelin sahibidir. Sonunda ne oldu oldu, tencereler kapaklarını buldular, anam bahanesi. Serbülent çay gönder buraya, deminkiler buz gibiydi, adamakıllı bir çay içelim be kardeşim.

-- Şu senin müdürlük işi ne oluyor?

-- Bir gün bir mektup alıyorum kirvemden. Gönderen o, alacak olan ben. Tamam, bana geliyor. Efrasiyab Bunalmaz, Rahmi Gürcan sokak, falanca... Diyor ki, sevgili Efrasiyab'cığim, sen Kırklareli'ndeyken annen beni sağdıçınla ve eniştenle tanıştırdı. Oh de Efrasiyab yavrum. Sizin rahmetli babandan kalma arsanıza ev yaptıracağız gülüm, anacığın başını sokacak bir yer istiyor evladım, sen de başını sokmuş olursun ananla birlikte. Evlenirsin, ne bileyim, karın mutlu olur. Mektubu alır almaz bize gel, görüşelim. Gelmeden önce bana bir telefon et şekerim, daha iyi olur. Biz sağdıçın ve eniştenle bir «Sıcak Yuvarımız Özlem Yapı Ortaklığı» kurmuş bulunuyoruz. Borcunu vaktinde ödemeyenlerden yönetmelik gereği günde yüzde beş ceza alsak sana da yeter bize de yeter paşacığım. Seni bu ortaklığa müdür yapacağız, hadi gene işin iş sümbülüm. Boş gezmekten kurtulmuş olursun. Senin gibi diplomalı gazeteciyi biz arasak bulamayız tontonum. Rahmetli babacığın uyansa da görse. İyi bir işin olacak. Çünkü bu ortaklık yalnızca sizin arsaya ev yapmayı ve sonra dağılmayı düşünmüyor. İleride işimiz çok iyi olacak göreceksin. Efrasiyab'cığim, gelirken şu senin fotoğraf makinesini getir, biliyorsun onu sana ben armağan etmiştim, bizim Erdal'ın fotoğraflarını çekeceğim falan... Yani, arsa da gitti bacanak, fotoğraf makine-

si de. Bana bin iki yüz lira aylık vereceklermiş, avanta-
tamı almama karışmayacaklarmış. Bütün işe ben ko-
şacağım. Ayrıca bizim arsaya yapacakları evden bir
daire anneme veriyorlar, bir daire de bana. Yalnız
bir şartları var: adımı değiştireceğim.

— Neden o?

— Efrasiyab adı kötüymüş. Öyle bir ortaklığın
müdürüne yakışmazmış.

— Ne koyacaksın adını?

— Onlar koyuyor. Böylece kaç yıllık işportacı Ef-
rasiyab Bunalmaz «Sıcak Yuvamız Özlem Yapı Or-
taklığı» müdürü Cumhur Yurdatapaner olacak. Rah-
metli babacığım ne özenerek koymuş adımı, anam
anlatır... Her pisliği onlar yapacak, her pisliği ben
yapıyor görüneceğim... Gerekirse onlar yeni bir iş
kurarken ben hapisanede...

— Vah vah, nereden sardırdın başına sen bu
adamları!

— Serbülent, sen bu çayı al da musluğun deliğine
dök! Neyse... evet, bacanak, ne anlatıyorduk, ta-
mam, bu adamları başıma ben sardırmadım, sana da
bunu anlatamıyorum, kendileri geldiler. Yakınım ol-
malarında benim şu kadarcık payım yoktur. Şu ka-
darcık bir oğlandım. Babam bir gün bana, «kafaya
yerleştir beyinsiz herif, sen daiga geçiyorum sanı-
yorsun, bu hafta kestiriyoruz» dedi. Benimki böyle
kalsa ne olur diye yalvardımsa da kestirdiler. Bir eli-
me bir mantar tabancası, öbür elime bir elma şekeri
verdiler. «Kestirmem» diye tutturmuşum. Aygır gibi
bir herif beni tuttu. İşte kirve hikayesi bu. İkinci hi-
kaye enişte hikayesidir. Şu bizden aldığın para gö-
züne dizine dursun Serbülent? Bu enişte hikayesi
biraz daha karışık. Günün birinde ablam enine bo-
yuna bir adam getirdi. Kimdir? dedik. Hiç! dedi. Hiç
olur mu koskoca adam, ben olsam neyse.

— Belki hiç'di.

— Hiç değildi bacanak, ayının biriydi. Hiç sen yüz
yirmi kiloluk bir hiç gördün mü? dedim ablama. Ab-
lam açtı ağzını yumdu gözünü. Öyleyse enişten de-

di, hiç değilse enişten. Aldın mı ağzının payını Efrasiyab?

— Üçüncüsü.

— Üçüncüyü sormasaydın keşke. Üçüncü hikaye daha temiz. Biz o üçüncü hikayeden sonra insan içine çıkamaz olduk. Bir gün bana dediler ki, sana mahallenin en namuslu, en akıllı, en soylu kızını alıyoruz, dediler. Açlığa da o biçim dayanıklıdır. Durun demeye kalmadı... Gerçekte dulmuş ama, kocasıyla bir ay oturmuşmuş. Yani az evli kaldı demek istiyorlar nedense. Ben aman demeye kalmadan kadını getirdiler eve. Bu işi de dayım ayarlıyor. Anam bana ne dedi biliyor musun? Bu kızı almazsan sütlerimi haram ederim, dedi. Eh, alalım bari, dedik. Nişanı taktığımızın ertesi günü bizimkini bir başka adamla gördüm. Sağ kaşının üzerinde bıçak yarası olan kısa boylu ve topal bir adamsa eski kocasıdır, meraklanma, kızcağız ondan yakayı kurtarmaya çalışıyor dediler. Ben taktım aklıma. Yemeğime sinek düştü sanki. Bizimkini bir gün de tığ gibi bir delikanlıyla gördüm. Üstünde durma, dediler, Tanju'dur, eski sevgilisi, ama onunla arkadaş şimdi, yani kötü şey getirme aklına. Üçüncüsünde bizimkini bir ağacın dibinde Darbukacı Kemal'le yakaladım bacanak. Yah, dedi dayımın karısı, Darbukacı Kemal dediğin it gel sana şarkı öğreteyim diye kandırmıştır kızı, yoksa o ona bakacak kız değil, sen aldırma, ben araştırırım. Kısacası bacanak, evlendik, ben kafayı bozduрмаk üzereyken bizimki günün birinde toz oldu, izine raslayamadılar. İşte bu evlenme işinde benim başımı yakmaya çalışanların başında gelen dayı dostu da sağdıç diye üstüme kaldı.

Sustu. Gözleri buğulanmıştı. Dudağının kıyısında belli belirsiz bir gülümsemeyle öylece kalakaldı. Bir iki bir şeyler mırıldandı, ne dediğini anlayamadım. Serbülent «bunları da beğenmezseniz benden çay istemeyin» diye iki çay daha gönderdi. O arā birden masanın altına attı kendini Efrasiyab. Masanın altından seslendi.

Bacanak, geçiyorlar işte, sorarlarsa burada olduğumu söyleme!

Üç adam geçti kahvenin önünden. Ellerini kollarını sallayarak konuşuyorlardı. İçlerinden biri Efrasiyab'ı çağırır gibi geldi bana. Eğildim, masanın altına baktım: oğlancığın yüzü limon sarısıydı.

MERTOL AZIP YÜZÜNÜZE GÜLLER TİMUÇİN DE GASEYAN EDİVERİNCE

İnsanların birbirine kötü kötü baktığı, her köşe başında bir kopuğun en zavallı insandan bile bela dilendiği bu garipler kentine kim getirip bıraktı beni, şu çuf çuf diye çocuklaşan pis tren mi? Benden ne istediler, daha doğrusu ben kendimden ne istedim, neden İstanbul'da otel katipliğini bırakıp buraya öğretmenliğe geldim? Bu ne biçim kent böyle, yitip gitmiş insanlar kenti. Trenden iner inmez çocukluk arkadaşım Selahattin'i aradım. Selahattin beni yılların bozmadığı kocaman sevinciyle ve çocuksu gülüşüyle karşıladı.

— İşte geldin Kedi Hüseyin, dedi, sen de boku yedin buraya gelmekle.

— Yurdun her köşesi biz öğretmenler için kutsal bir tapınaktır, dedim, öğretmen bir mum gibidir, hem aydınlatır hem yanar.

— Gönderirken bu güzel sözleri öğretirler, dedi, bize de öyle yapmışlardı, gücün kalmadığı zaman bir yerine sür de koşmaya başla diye...

Selahattin beni otelime yerleştirdi.

— Haydi bakalım, bu iş de bitti, dedi, şöyle güzel bir yer bulana kadar bu sidikli otelin kokusunu çekeceksin. Otelcinin tanıdık olması iyi. Üstelik hemşeri. Sen tanıyamadın ama Müslimsorların küçük oğludur bu. Aşağı mahallede otururlardı, Cumhuriyet caddesinin üstündeki koca üç katlı ev de onların, sarmaşıklı ev. Pekiyi, karı sorununu nasıl çözümleneceksin? Buranın genelevlerine gidilmez. Hem öğrencilerinle burun buruna geldin mi ne olacak? Gel

ben seni Naciye ablaya götüreyim, biraz pahaliya gelsin ama koylince iş yaparsın.

İyi, dedim, o kadınla beni tanıştırsın bir gün.

En iyisi şimdi tanıştırayım.

O tren yolculuğundan sonra...

Kapacak değil ya seni? Tanışırırsınız. Bir kahve içersiniz birlikte. Sonra sen istediğin zaman... Yemeğini de orada yersin, içkini de orada içersin...

Lokantası da mı var?

Yürü bakalım, ne lokantasıymış, çocukluğundan beri seversin aptal rolü oynamayı.

Karlar akşamın tozlu karasında sevimsiz bir kirli maviye dönüşmüştü. Hava iyice soğuktu, ayaz çıkmıştı. Yanımızdan yöremizden hiç bilmediğim insanlar hızlı hızlı geçiyorlar, geçerken bizi süzüyorlardı. Kurtuluş caddesini boydan boya geçtik. Caddenin bittiği yerde üç dar sokak başladı. Bu sokaklardan biri bizi akılları durduracak kadar karmaşık bir sokaklar düzenine bağladı. Eski bir gazetede bir dehliz bilmecesi çözüyor gibiydik. Arkadaşım hem yürüyor, hem de ikide birde «arkana bak, yolları şaşırmayasın» diyordu.

Mavi boyalı bir tahta kapıya üç kere vurdu Selahattin. Kulağıma eğildi o ara:

— İçeriden üç kere vurulmazsa dönüp gideceksin, dedi.

İçeriden ses geldi: tak, tak, tak!

— Küçük yerdir burası, dikkatli olmak iyidir, dedi Selahattin.

Kapıyı orta yaşlı, şişmanca, altın dişli, akça pakça, al yanaklı, çirkin dudaklı bir kadın biraz yapmacıklı bir yumuşaklıkla açtı. Ağırbaşlı bir orospudan çok yırtık bir ev kadını andırıyordu.

— Hoş geldiniz, girin, dedi.

Bizi tek sedirli, tek masalı, iki koltuklu, dört iskemleli bir odaya aldı. Buyurun oturun deyip öbür odaya geçti. Oda sıcaktı, Selahattin'in gözleri kapanıyordu. Ben düşüncelere daldım.

Mühendisle evlenen sevgilimi düşünüyordum. Ko-

caman gözleri vardı, deniz yeşili. Benimle yaşaması kolay olmayacaktı. Gidişi dünyamı sarstı. Gitme demedim, diyemedim. «Hep anacağım seni» dedi giderken. Ses çıkarmadım. Benimle gelseydi bu küçücük kentte çok sıkılacaktı. O karşımda kıvranırken ben nasıl rahat olabilirdim? Acı çekecekti hep. Belki de durmadan beni suçlayacaktı. Gitti işte, ince uzun parmaklarıyla, can alan gülüşüyle, kocaman ayakları, dağınık saçlarıyla çekti gitti. Ya Londra'dalar şimdi, ya Boğaz'daki evlerindeler. Seviniyordur, uçuyordur havalarda, ya da biraz kırıktır. Neden kızmıyorum ona? Bilmem. İnsan çok sevdiğine kızabilir mi?

— Buyurun, dedi kadın, bir lokum almaz mısınız? O zaman uyandım.

— Benim çocukluk arkadaşımdır, dedi Selahattin, yeni geldi buraya. Sen burada ona bir dost, bir can yoldaşı olacaksın Naciye abla, tıpkı bize olduğun gibi. Dedim bizim bir Naciye ablamız var, gel seni ona götürüyüm.

— İyi etmişsiniz, dedi kadın. Elimizden gelen yakınlığı gösteririz artık. Bizim de sizin gibi dostlarımız olmasa...

— Ben kalkıyorum, dedi Selahattin. Kaçtı gitti.

— Ben size bir şeyler hazırlayayım, karnınız acıkmıştır. Bilseydim geleceğinizi şöyle köfte falan yapardım. Benim yemeklerimi pek beğenirler. İyi arkadaşlar var burada. Sizden iyi olmasın Selahattin bey de çok insan adamdır. Bilmem yumurta sever misiniz?

— Severim, dedim, ne olsa yerim ben.

— Siz de benim gibiymişsiniz, dedi.

— Zahmet oluyor ama, dedim.

— Benim işim bu, dedi.

Az sonra bir küçük rakı, biraz beyaz peynir getirdi koydu masaya.

— Siz artık kendi kendinize, kendi eviniz gibi yapın canım, dedi.

Gitti benim sevgilim. Gitti. Nereye gitti? Gittiği yerler de karlı mıdır? Balayı sözü ne kadar yabancı bana. O hemen benimseyiverdi. Beni hep içinde yaşatacakmış. Neden ama? Doğru mu bu? Deniz gibiydi saçları. Artık ben yokum derken ağlamaklıydı. Gitme diyemedim. Budalalıkları vardı ama güzeldi. Sevgili dediğin de güzel olmalıdır, değil mi? Kal desem kalacaktı belki, diyemedim. Böylesi daha iyi oldu. Kocasını olacak adamı uzaktan gördüm. Yakışıklı adıamdı. Kanım kaydadı birden. Kimseyi suçlayamadım.

— Oooo, soğuk ki ne soğuk! diye girdi odaya Naciye. Donduruyor adamı, kesiyor. Çöpü kapının önüne bırakayım dedim, bir ayaz yedim ki...

Yüzüne baktım. Belli ki sevilme, daha doğrusu beğenilmek istiyordu. Gönlü gereği ya da işi gereği. Ben bakınca utanmış gibi yaptı. Çömeldi, sobayı karıştırdı.

— Size müzik koyayım, dedi.

İstemem diyemedim. Bir bardak rakıyı bir dikişte içtim. Oh, ikinci bardak bu. Ne güzel de ısıttı. Müzik ve rakı birbirine karışınca oda garip bir şeytanlar ülkesi havasına büründü. Müzik diye bana dinlettiği şey ortalığa ölümler, hayvanlıklar, umutsuzluklar kusan bir gürültü yumağıydı. Önemsemedim.

Sevgilimi düşündüm. İstanbul'u düşündüm. Sonra babam geldi aklıma. Kemikleri çürümüştür. Annem? Annem kim bilir kaçınıcı defa yokoluyor toprakta. Onu düşündüm. Benim sevgilim de ihtiyarlayacak mı? Benim sevgilim mi? Benim sevgilim değil o.

Üçüncü bardağı da bitirdim. İçime güvenilmez bir rahatlıkla birlikte temiz bir sıcaklık yayıldı. Müzik azdıkça azıyor, kudurdukça kuduruyor, hep ikiyüzlülüklerden, bırakılmışlıklardan, yalnızlıklardan, çaresizliklerden sözediyordu.

— Siz konuşmayı pek sevmiyorsunuz, dedi Naciye, buraya gelen arkadaşlar benimle konuşurlar, dertleşirler. Evli arkadaşlar bile bana gelirler içlerini dökmek için. Ah dostluk ne kadar güzel şey. Ben

çok gezdim çok gördüm, bakmayın benim böyle olduğuma. İnsanoğlu düşse kalka... Yoksa canınız bir şeye mi sıkılıyor?

— Canım bir şeye sıkılmıyor, dedim, yorgunum biraz.

Koca bir yudum rakı aldım. Koca bir peynir parçası attım ağzıma. Naciye neredeyse «çok içiyorsunuz» diye çıkışacaktı bana. «Sana ne!» diyebilirdim. Ama bunu dememeliydim ona. Belki hepimizden yalnız, belki çoğumuzdan iyiydi. Dertleşecek, içini dökcekti. Sobanın önüne çömeldi yeniden. Bacaklarını göstermek istiyordu besbelli. Masanın başından kalktım, saçlarını okşadım. Gözleri parladı. «Beni okşamak için kimse iki üç adım atmak yüküne katlanmaz» demek istedi bakışlarıyla. Doğruldu kalktı. Sarılmak istedim, sarılamadım.

Sevgilimi düşündüm gene. «Haydi bana sarıl» demişti bir gün. Oysa ben onu seyretmeyi seviyordum. «Çok az sarılıyorsun bana.» Gözlerinin yeşilinden bir entari giymişti. Yanıma uzandı. «Çıkarma o yeşili» dedim. «Evet ama böyle yanyana yatarken» dedi. «Yoksa benim sıcaklığımı sevmiyor musun?» Sıcaklığını seviyordum. Seviyorum diyemedim. Güldüm. Güldüğümünden anladı ki onu çok seviyorum.

Bir yudum daha aldım rakıdan. Naciye kocaman bir tava getirdi. Peynirli yumurtanın yanmış ot kokan buğusu içimi aydınlattı. Patates salatasını görünce daha da sevindim. Bir yudum daha aldım. İçimde incecik bir şeyin, kurt gibi bir şeyin sinsi sinsi dönüp durduğunu sezdim. Sonra anladım ki bu dönüp duran şey mide bulantısıdır. Başım döndü. Ben bu mereti içmeyi pek bilmem. Ara versem diye düşündüm. Bulantı burnumda, ayaklarımda, midemde, ensemden, baldırlarımda titreşiyordu.

Naciye az önceki entarisini çıkarmış, mavi bir entari giyip gelmiş. Pırıl pırıl altın dişleriyle bir saltanatın zavallı sonu gibi duruyordu. Mavi entarisi belli ki özel zamanlar içindi. Entarinin üstündeki kırmızı iğne de. Dudaklarını az önce mi boyadı böyle hafifçe? Ben okşadım diye mi?

Sizin canınız sıkılıyor, dedi.

Can sıkıntısı da yaşamın geçilmez bir yüzüdür, dedim.

Şair gibi konuşuyorsunuz, dedi.

Söz açıldı artık.

— Ben şairleri çok severim. Benim amcam da şairdi nur içinde yatsın. Öyle uydurma şairlerden de değildi. Koca Ankara'da şair Avni bey diye bilinirdi, bütün Cebeci mahallesinde. Öyle insanlar pek kalmadı. Şair dediğin amcam gibi, sizin gibi ince insandır. Umur görmüş insanlar başka oluyor

O sırada kapı üç kere vuruldu.

— Beni burada çok sever ve sayarlar. Böyle konuk ağırladığım için de kızmazlar bana. Başkası olsa... Biliyorlar ki dul bir kadını, yetiremiyorum. Sonra, çok genç dul kaldım. Çocuğum olmadı. Sonra ben çirkin iş yapmam. Yani kimseyi kimseye düşürmem, yuva yıkmam. Nice kadın bilir kocasının bana uğradığını, ama kızmaz. Onlar kocalarını yorarlardı, ben dinlendiririm.

Ben neredeyim? Neden dönüyor başım? Sevgilimi kim götürdü? Neden? Gitmek zorunda mıydı? Gitmem, ben onunla kalıp aç yaşamaya razıyım diyemez miydi? Ben burada ne yapıyorum? Naciye kim? Ben ne istiyorum Naciye'den? Burada mı kalacağım bütün gece? Boğulmadan? Deli miyim neyim? Konuşuyor, karşımda durmadan konuşuyor. Şimdi artık en çok altın dişlerini görüyorum. İnsan denilen kocaman bir maviliği altın dişleriyle öğütüyor. Durmadan işliyor ağzı. Yemek için işliyor, anlatmak için işliyor. Bakıyorum. Gözlerinin çocuksu sevimliliğinden korkuyorum.

— Geçenlerde katiplerle Dermece deresine gittik. Dere dediysem na şukadarcık bir su, var yok. Geçende dediysem yaz bitmediydi daha. O katip ne efendi insandır, sizin gibi. Ben artık sanki onun ikinci dostu gibi olmuşum. Yani beni aile dostu bilirler. İkinci dostu demişim ben de. Rakıya alışık değilim de ondan. Benim rahmetli kocam hatırlı bir insandı.

O zamandan beri severler bunlar beni. Okumuş etmiş insanlar. Geçen yaz Ankara'ya gittiğimde, yani öbür yaz, bunların babalarına uğradım, bunlar da oradaydı. Bir akşam baloya götürdüler beni. Profesörler bile vardı baloda. Hele bir profesör var, karısı ölmüş, biraz hovarda. Koskoca profesör kulağıma eğildi de neler neler demedi. Biz de dans ediyoruz o sıra. Daha önce, benimle dans eder misiniz? dedi. İncelikli insan. Hay hay beyefendi, dedim. Dans ederken bana demez mi, belki siz de şu yalan dünyada benim kadar yalnızsınız, yarın akşam şöyle buluşup dolaşalım. Ay doktor bey, dedim, aynı zamanda doktormuş, ben yarın akşamüstü gidiyorum, otobüs biletimi aldım. Bırakmam diye tutturdu. Yani onlar işte. Dermece deresi buradan on kilometre çeker. Katipler beni aldılar. İncecik bir su. Kızları evleneli üç beş yıl oluyor. Kızları, Semra. Onu da aldılar, damadı da aldılar, damat kızkardeşini de almış, ama çocuklar dur otur bilmiyor ki. İki oğulları var, uzun ömürlü olsun. Ben şu yanda köfte yoğuruyorum, derenin kıyısında. Ama siz çok içiyorsunuz canım, siz bilirsiniz ama. Bakın ben bir kadehte durdum kaldım. Ne diyordum? Ha, neyse, Mertol eline bir avuç toprak alıp köfte yoğurduğum tepsinin içine fırlatmaz mı? Ben de tuttum kıcına bir tane yapıştırdım. Kızları da biraz kendini beğenmiş. Semra. Bana çıkışmaz mı? Ben açtım ağzımı. Bak, dedim, anneni severim, baban da dostumdur, arkadaşımdır, bunlar da benim torunum sayılır. Sonra Mertol tuttu anneannesine bir güzel tükürdü. Bu sefer dedesinden yedi şamarı. Hele o Timuçin. Allah, hele o Timuçin. Timuçin'in hiç duracağı yok. Pipisini çıkarıp bize göstermediği kalmıştı, onu da yaptı, yerin dibine geçtim. Sofrayı kurduk. Derken Timuçin içti suyu, içti suyu, içti suyu önceden, midesinde ne var ne yok hepsini çıkardı. Eh, olmadı bu. Sofraya çıkardı. Mertol azıp yüzünüze güller Timuçin de gaseyan ediverince, ben artık...

Dalmış gitmişim, kaldırdım kafamı yüzüne baktım.

Gözleri besili iki tavuğun kıcı g'biydi, gözbebekleri de içerinin iflah olmaz karanlığı. Ne oldu, nasıl oldu bilmiyorum. Dinlediğim müzik, geldiğim tren, içimdeki sevgilim, içtiğim rakı, sevgilimin kocası, Naciye, hepsi birden mideme doldu, midemde kabarmaya başladı. Timuçin midemde hem kusuyor hem koşuyordu. Nasıl oldu bilmiyorum, ne var ne yok hepsini çıkardım. Masanın üstüne, yere, üstüme. Ceketimi giydim, paltomu kaptım, sağ cebimde onun için ayırdığım paraları çıkarıp masanın üstüne koydum ve çıktım.

— Zararı yok meleğim, temizlerim ben, ne diye gidiyorsun? dedi Naciye.

Bir şey diyemedim. Sabaha kadar kendimi kus-tum otelde.

DENİZLİ PENCERE

AFŞAR TİMUÇİN

öyküler

«Pencereden denizin öbür yarısı görünmezdi. Denizi biraz daha görebilmek için pencereden sarkmak zorundaydık. Biz alışmıştık yarım denize. Yarım deniz bizim içimiz dışımız olmuştu. Öylesine alışılmış bir yarım denizdi ki bu, denizin bir yarısı daha var diyebilmek için yalan söylememiz gerekiyordu. Bu odada yalan söylemek diye bir konumuz olamazdı, çünkü her şey burada dört duvardan ve yalandan yapılmıştı: hayırsız bir sevgiliden kalma mektuplar; bir yaşanmışlığın gülünçleşmiş izlerini taşıyan biblolar, eski dergiler, deniz kabukları; armağan edilmiş kitaplar... hepsi.»

ÖNEMLİ NOT :

Bu kitap basılı fiyatının üzerinde satılamaz.

80 Lira